

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 655

29. TRAVNJA 2022.

CIJENA 10 KUNA

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

ZAPOVEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA

USPJEŠNA

RAZMJENA ISKUSTAVA

RAZGOVOR

BRIGADNI GENERAL
MILUTIN ĐUROVIĆ
NAČELNIK GLAVNOG
STOŽERA VOJSKE
CRNE GORE

OSRH

**GROMOVI I
TIGROVI
- PRECIZNA
KOMBINACIJA**

ZzP

NOVA
SPOSOBNOST
SREDIŠTA
- ODRŽAVANJE
PzH 2000

PZB

**100 MILJA ISTRE
- UTRKA ZA
NAJIZDRŽLJIVJE**

ISSN 1330 - 500X

PRINTED IN CROATIA

0-1-7-2-2

9 177133 015000 3

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Martina Butorac, Janja Marijanović, Martina Stanković, Ivan Šurbek

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotografi:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr), Mladen Čobanović

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322

Tisak: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@morh.hr

POTVRDA UVJEŽBANOSTI I SPREMNOSTI RAKETNE BOJNE

Nadograđivanje stečenih sposobnosti te stjecanje iskustva za nove pripadnike Topničko-raketne pukovnije cilj je vježbe provedene 21. travnja na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik

[STR. 24]

SADRŽAJ

- 4 RAZGOVOR**
brigadni general Milutin ĐUROVIĆ,
načelnik Glavnog stožera Vojske Crne Gore
- 8 ZAPOVEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA**
Uspješna razmjena iskustava
- 12 RAZGOVOR**
časnički namjesnik Janez ŠMID,
koordinater DEEP programa
- 16 ZAPOVEDNIŠTVO ZA POTPORU**
Nova sposobnost Središta – održavanje PzH 2000
- 20 OSRH**
Gromovi i Tigrovi – precizna kombinacija
- 26 VOJNI POLIGON "ŽIRJE"**
Prstac 22 – prikaz sposobnosti Obalne straže
- 28 HRM**
Barakuda 22 – vježba provedbe pomorskih operacija
- 30 U POVODU 27. OBLJETNICE**
Sedam ključnih događaja VRO Bljesak
- 36 POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA**
100 milja Istre – utrka za najizdržljivije
- 38 KOPNENA VOJSKA**
Laki tenkovi
- 46 POVIJEST ORUŽJA**
Trombloni i bacači granata
- 54 PODLISTAK**
Od Monitora do Dreadnoughta
– korijeni suvremenih ratnih brodova (VI. dio):
Oklopljene krstarice
- 60 HMDCDR**
Sjednica Odbora za vanjsku politiku
Sabora Republike Hrvatske 25. lipnja 1991.
- 62 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Domovinski rat i moj tata
- 64 PREDSTAVLJAMO**
Herojski Vukovar
- 66 DOMOVINSKI RAT**
Kultura sjećanja i Hrvatski generalski zbor
- 67 FILATELIJA**
Marke – Švicarska vojska

NAŠ JE ODNOS STRATEŠKI, PARTNERSKI, A PRIJE SVEGA PRIJATELJSKI

“Današnja suradnja OSRH i Vojske Crne Gore provodi se na obostrano zadovoljstvo, no treba je još učvrstiti i proširiti, posebno u školovanju. Također, možemo zajednički sudjelovati na složenijim vježbama u okviru NATO-a, a i proširiti suradnju na području mornarice, zrakoplovstva, logistike, vojnoobavještajnih djelatnosti, kibernetike...”

RAZGOVARAO Domagoj Vlahović // FOTO Dražen Volarić

Prvi časnik susjedne zemlje i saveznice iz NATO-a dva je dana u travnju bio u posjetu Republici Hrvatskoj te se, među ostalim, sastao s ministrom obrane Mariom Banožićem i svojim kolegom, načelnikom GS-a OSRH admiralom Robertom Hranjem. Razgovor za Hrvatski vojnik održan je na Hrvatskom vojnom učilištu “Dr. Franjo Tuđman” i to nakon što je crnogorski general proveo kraće vrijeme u neformalnom druženju s polaznicima programa izobrazbe na HVU-u iz Vojske Crne Gore (VCG). Prije prvog pitanja, odmah je želio istaknuti da je iznimno zadovoljan posjetom koji je potvrdio “strateški, partnerski, a prije svega prijateljski odnos dviju zemalja i dviju vojski”.

PET JE GODINA OD ULASKA CRNE GORE U NATO. KOLIKO JE PUT DO ČLANSTVA BIO ZAHITJEVAN ZA VOJSKU CRNE GORE? KOJE BISTE KLJUČNE NEKADAŠNJE I SADAŠNJE TRANSFORMACIJSKE PROCESSE ISTAKNULI?

U Partnerstvu za mir bili smo od 2006. godine i tad je transformacija i započela, ali značajne rezultate u transformaciji postigli smo i nakon što smo postali članica jer je to kontinuiran proces. Posebno bih istaknuo dio koji se odnosi na organizacijsko-ustrojstvenu strukturu, brojnost i veličinu vojske te izradu i projektiranje strateških dokumenata, misija i zadaća Vojske Crne Gore. Tijekom 2019. izradili smo Dugoročni plan razvoja obrane u kojem smo jasno definirali način opremanja i modernizacije. U okviru DPRO-a izradili smo dugoročan plan ulaganja u obranu koji je prezentiran i prihvaćen u NATO-u. Otad smo opremljenost i sposobnosti vojske podignuli na višu razinu, dobar dio upravo modernizacijom, a dobar dio

sudjelovanjem u međunarodnim misijama i operacijama. S članstvom u NATO-u Crna je Gora ostvarila jedan san, a sad težimo ući u Europsku uniju.

KOJI SU NAJVAŽNIJI NATO-ovi CILJEVI SPOSOBNOSTI KOJE VCG IMPLEMENTIRA I KOJI SU IZAZOVI U IMPLEMENTACIJI?

Prvi paket Ciljeva sposobnosti dobili smo 2017., a drugi u listopadu 2021. godine i on podrazumijeva 28 ciljeva za razvoj sposobnosti i deset ciljeva u dijelu deklariranih ustrojstvenih cjelina. Implementaciji smo pristupili vrlo ozbiljno, izradili planove, odredili nositelje i rokove. Kao najvažnije ciljeve izdvojio bih one koji se odnose na deklarirane pješačke postrojbe, razvoj EOD tima, NBKO i podvodno razminiranje. Naravno, kao i u svakom zahtjevnom procesu, susrećemo se s određenim izazovima, koji se ogledavaju u dijelu financijskih i materijalnih sredstava za realizaciju prioritetnih projekata opremanja i modernizacije, kao i u nedostatku poligona za izvođenje bojnih gađanja. Svakako, intenzivno radimo na tome da prevladamo te izazove pa i u suradnji s partnerima uključujući OSRH.

KOJE BISTE PROJEKTE OPREMANJA I MODERNIZACIJE VCG-A ISTAKNULI KAO KLJUČNE ZA RAZVOJ SPOSOBNOSTI?

Primjerice, 2019. godine kupljena su nova laka ophodna oklopna vozila JLTV američke tvrtke OshKosh za naše pješačke satnije. Zasad ih u operativnoj uporabi imamo dvadeset, do kraja ove godine trebalo bi stići još deset, a plan je da ih do kraja 2023. imamo ukupno šezdeset pet. Vozila su različite

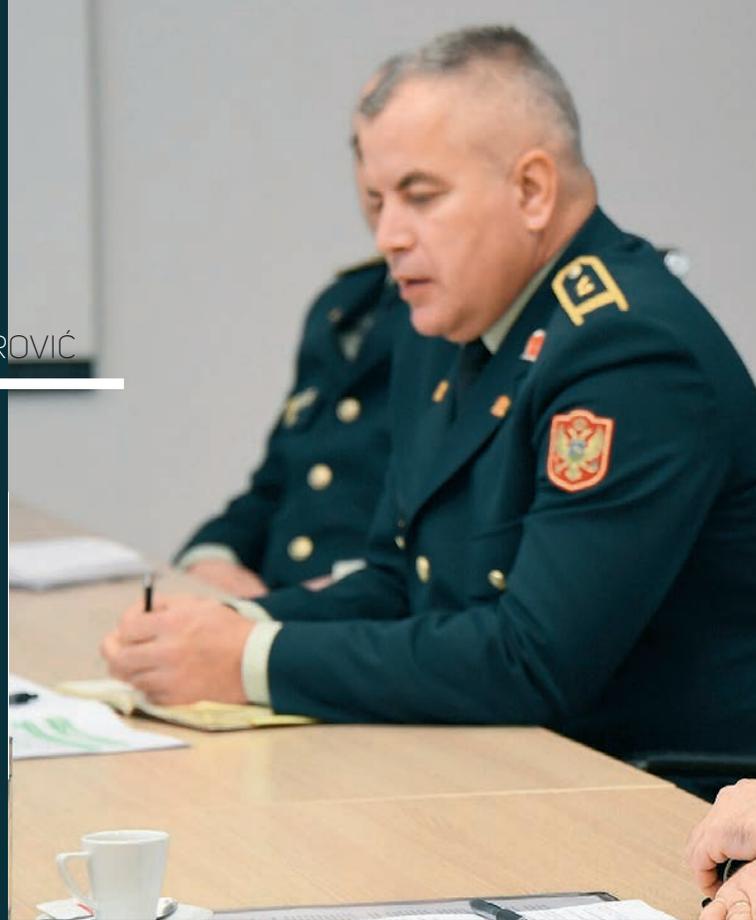
RAZGOVOR

BRIGADNI GENERAL

MILUTIN ĐUROVIĆ

NAČELNIK GLAVNOG STOŽERA
VOJSKE CRNE GORE

namjene i različitih konfiguracija, najveći dio bit će opremljen daljinski upravljivom oružnom stanicom sa strojnicom kalibra 12,7 mm. Spomenuto bih i jako važnu nabavu dvaju ophodnih brodova. U tom kontekstu zanimljivo nam je bilo vidjeti i hrvatski ophodni brod OOB-31 Omiš. Također, država je uložila značajna sredstva u kupovinu dvaju helikoptera Bell 505 i tri Bell 412. Svi su u operativnoj uporabi, s tim da su potonji opremljeni i za medicinski transport, gašenje požara te traganje i spašavanje na kopnu, a dostići će i sposobnost traganja i spašavanja na moru. I tu vidimo neke nove oblike suradnje s OSRH.

KOLIKO VAM JE ZNAČILA SURADNJA S OSRH NA PUTU U NATO?

Bila nam je od velike pomoći. OSRH nas je nesebično savjetovao, s nama razmjenjivao iskustva, pomagao kod izrade doktrinarnih strateških dokumenata. Konkretnije, od iznimne koristi bila je pomoć oko izrade koncepta potpore zemlje domaćina, Doktrine logistike, ustrojavanja Zrakoplovnog operativnog središta, u zajedničkim obukama i vježbama. Danas je hrvatska nesebična potpora najvidljivija u mogućnosti da se pripadnici VCG-a, kadeti, časnici i dočasnici, školuju na različitim oblicima izobrazbe na HVU-u. Mogu reći da bi nam put za članstvo u NATO bio mnogo izazovniji i teži, da nismo imali potporu i pomoć naših prijatelja i partnera, među koje sigurno spada i Hrvatska.

VCG JE SUDJELOVAO U MISIJAMA U AFGANISTANU ZAJEDNO SA SASTAVNICAMA OSRH. KOJA SU GLAVNA POSTIGNUĆA?

Zajedničko sudjelovanje od 2013. do 2020. godine od posebnog je značaja za VCG. Ističem da je u tom razdoblju kroz 21 kontingent i jedan cijeli sustav priprema prošlo oko 550 naših pripadnika, što je oko 20 posto našeg osoblja. Naša se suradnja najviše ogledavala u zajedničkoj obuci te ocjenjivanju spremnosti za misije. Tako nismo samo dobivali individualnu obuku nego i povećavali

Naši su pripadnici trenutačno u NATO-ovoj misiji u Iraku, KFOR-u na Kosovu, zatim EU NAVFOR ATALANTI, misiji EU-a za obuku u Maliju i misiji UN-a u Zapadnoj Sahari. Angažirani su i u NATO-ovoj aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Latviji, u sklopu slovenskog kontingenta

Put za članstvo u NATO bio bi mnogo izazovniji i teži da nismo imali potporu i pomoć naših prijatelja i partnera, među koje sigurno spada i Hrvatska

kolektivnu razinu obučenosti. Osim izgradnje sposobnosti, suradnja s OSRH pridonijela je usvajanju standarda u opremanju i ocjenjivanju VCG-a kroz NATO-ov sustav ocjenjivanja CREVAL. Od zapovjednika hrvatskih kontingenata dobivao sam jasne potvrde: naši vojnici itekako uspješno mogu surađivati na takvim, iznimno složenim zadacima.

KOJE SU PREMA VAŠEM MIŠLJENJU MOGUĆNOSTI ZA PROŠIRENJE SURADNJE NAŠIH ORUŽANIH SNAGA?

VCG i naše ministarstvo obrane potpuno su spremni na proširenje suradnje. To nam je u zajedničkom interesu. Dakle, ovakva kakva je danas provodi se na obostrano zadovoljstvo, no treba je još učvrstiti i proširiti, posebno u školovanju. Svjestan sam da Hrvatska ima vrlo ozbiljne planove za usavršavanje sustava vojne izobrazbe. Također, možemo zajednički sudjelovati na složenijim vježbama u okviru NATO-a, a i proširiti suradnju na području mornarice, zrakoplovstva, logistike, vojnoobavještajnih djelatnosti, kibernetike...

MOŽETE LI UKRATKO OPISATI SURADNJU VCG-A I VAŠEG STRATEŠKOG PARTNERA - NACIONALNE GARDE MAINEA?

Državni partnerski sporazum s Nacionalnom gardom Maine potpisan je 7. prosinca 2006. i područja suradnje su brojna. U zadnjih nekoliko mjeseci dogovorili smo više aktivnosti kojima obilježavamo 15. obljetnicu i nastavljamo suradnju. Primjerice, nedavno smo surađivali na kibernetičkom području, a u ovom trenutku provodimo zajedničke inženjerske radove u postrojenjima VCG-a u Kolašinu. Planiramo i radove na poboljšanju infrastrukture vojnog dijela zračne luke u Podgorici. Aktivnosti su šire od vojno-vojne suradnje, zahvaćaju i civilnu zajednicu i zbog toga smo iznimno zahvalni partnerskoj državi Maine.

TIJEKOM 2022. CRNA GORA PREDSEDAVLA INICIJATIVOM A5. KOJI SU NAGLASCANI I PRIORITETI VAŠEG PREDSEDANJA?

Već smo tri puta predsjedavali Američko-jadranskom po- veljom, a četvrti put službeno ćemo preuzeti predsjedanje

Foto: Josip Koplj

22. rujna u Budvi na sastanku na razini načelnika stožera. Naglasak stavljamo na promociju europske i euroatlantske perspektive jugoistočne Europe, uključujući jačanje odnosa s NATO-om. Na području obrambene suradnje fokus je stavljen na jačanje interoperabilnosti između članica, zajedničko razvijanje nekih sposobnosti i kapaciteta obuke, kao i na mogućnosti zajedničkog sudjelovanja u međunarodnim misijama i operacijama. U tom smjeru, ministarstva obrane Crne Gore i SAD-a izradila su nacrt Koncepta za revitalizaciju Američko-jadranske povelje. Njime želimo razviti pravce i područja buduće suradnje i kontinuitet u realizaciji projekata započetih u okviru A-5.

U KOJIM MEĐUNARODNIM MISIJAMA I OPERACIJAMA VCG TRENUTAČNO SUDJELUJE I KOJE SU VAM MEĐUNARODNE VJEŽBE U 2022. NAJVAŽNIJE I NAJZAHTEJNIJE?

U strateškim dokumentima piše da VCG mora sudjelovati u barem jednoj međunarodnoj misiji ili operaciji u okviru NATO-a, EU-a ili UN-a. Naši su pripadnici trenutačno u NATO-ovoj misiji u Iraku, KFOR-u na Kosovu, zatim EU NAVFOR ATALANTI, misiji EU-a za obuku u Maliju i misiji UN-a u Zapadnoj Sahari. Angažirani su i u NATO-ovoj aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Latviji, u sklopu slovenskog kontingenta. Te su misije iznimno korisne, pokazujemo koliko smo posvećeni svjetskoj sigurnosti i miru, provjeravamo našu interoperabilnost s drugim vojskama... U protekle dvije godine zbog pandemije smanjili smo sudjelovanje u međunarodnim vježbama, ali za 2022. godinu planiramo njih 16, a u 2023. godini 14. Možda se to čini preambicioznim, ali u skladu je sa smjernicama NATO-a. Najistaknutije na ovogodišnjem popisu su Cold Response 22, Allied Knight 22, Trojan Footprint 22, European Mountain Thunder 2022, Defender Europe 22 / Swift Response 22, Adriatic Strike i Adiron CAX/LIVEX. Potonja će se održati u svibnju u Hrvatskoj i na njoj će sudjelovati pripadnici Mornarice VCG-a, vjerojatno s jednim remorkerom. Upućivanje na te vježbe i misije iznimno je motivirajuće za naše vojnike, obuka im se intenzivira, žele pokazati svoj identitet, čak bih rekao da postaju malo

Ministarstvo obrane Crne Gore teži širenju i promociji regionalnih inicijativa kao značajnih platformi za razmatranje i rješavanje političkih, obrambenih i sugurnosnih izazova

ozbiljniji (smijeh). Najdraže mi je kad nakon povratka kažu: "Mi to možemo!" Lijepo je vidjeti kad se u međunarodnom sustavu sigurnosti vije crnogorska zastava.

KAKAV JE INTERES ZA POZIV PROFESIONALNOG VOJNIKA U VAŠOJ ZEMLJI?

Vojni je poziv specifičan, ali prirodno je da se kadar osvježava. U prijemu vojnika i vojnika iz civilstva redovito se prijavljuje trostruko-četverostruko veći broj kandidata od potrebnog i to nam omogućuje selekciju kvalitetnog kadra. Nemamo problema s potpunom postrojbom.

U TIJEKU JE IZBOR NOVOG DIREKTORA CENTRA ZA SIGURNOSNU SURADNJU - RACVIAC, NOMINIRANA JE I PREDSTAVNICA CRNE GORE, SADAŠNJA MINISTRICA OBRANE OLIVERA INJAC. VAŠA ZEMLJA ŽELI AKTIVNIJU ULOGU U RACVIAC-U?

Ministarstvo obrane Crne Gore teži širenju i promociji regionalnih inicijativa kao značajnih platformi za razmatranje i rješavanje političkih, obrambenih i sigurnosnih izazova. Jedna od njih je i RACVIAC, već dugo godina poznat ne samo u jugoistočnoj Europi, nego i šire po promociji sigurnosti, međusobnog razumijevanja i suradnje kroz različite tečajeve i druge oblike usavršavanja. I sam sam završio nekoliko tečajeva i bili su mi vrlo korisni. Sama nominacija doktorice Injac govori nam da se naša zemlja odnosi prema RACVIAC-u s posebnom pozornošću. No, vjerujem da će svaka buduća direktorica ili direktor aktivno raditi na jačanju i širenju RACVIAC-a.

ŠTO NAJVIŠE PAMTITE IZ SVOJEG KARIJERNOG PUTA I ŠTO BISTE PORUČILI MLADIM VOJNIČKIM NARAŠTAJIMA?

Evo, sadašnji boravak na Hrvatskom vojnom učilištu i susret s našim kadetima nekako me vratio u te mlade dane. Razgovarao sam s njima oko nekih problema u nastavi, matematici i fizici (smijeh). Vojnoškolski dani najljepši su trenuci, ali donose i neizvjesnost u kojoj se pitate "hoću li doći do te prve zvijezdice"? Već tada se kalite, čelicitate, dobivate čvrst karakter i volju, profilirate se za budućnost.

NEKADAŠNJI STE PREDSEDNIK KLUBA VOJNIH PLANINARA CRNE GORE "KAPETAN" U KOJEM STE JOŠ UVIJEK AKTIVNI. SMATRATE LI TO DIJELOM SVOJEG VOJNIČKOG ŽIVOTA, ILI VIŠE HOBIJEM?

Mi smo planinska zemlja, oko sedamdeset posto našeg teritorija su planine. Rođen sam u Bijelom Polju, a odrastao u Mojkovcu, mjestu između dviju planina, Bjelasice i Sinjajevine, koje bih gledao jutro kad sam se probudio. Poslije sam bio i zapovjednik Planinske bojne u Pljevljima. Nadalje, surađivao sam i s pripadnicima oružanih snaga Austrije i tada imao priliku obići austrijske Alpe. Klub su osnovali pripadnici Vojske Crne Gore u lipnju 2012. godine. Okuplja grupu vojnih entuzijasta, nekih s obučnim iskustvom iz stranih središta za obuku planinskih postrojbi. Tijekom godine organiziramo više aktivnosti, njegujemo ljubav prema planinama i prirodi, promoviramo zdravi stil života, educiramo mlade kadrove...S vremenom smo se učlanili i u Planinarski savez Crne Gore, a Crna je Gora zahvaljujući našem klubu postala članica IFMS-a (International Federation of Mountain Soldiers).

ZAPOVJEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA

Na području splitskog akvatorija te vojnih poligona OSRH kroz cijeli mjesec travanj provodila se međunarodna bilateralna suradnja i zajednička obuka pripadnika specijalnih snaga Republike Hrvatske i Sjedinjenih Američkih Država

USPJEŠNA RAZMJENA ISKUSTAVA

TEKST Janja Marijanović // FOTO Tomislav Majić

ZAPOVJEDNIŠTVO SPECIJALNIH SNAGA

Na području splitskog akvatorija te vojnih poligona OSRH kroz cijeli mjesec travanj provodila se međunarodna bilateralna suradnja i zajednička obuka pripadnika specijalnih snaga Republike Hrvatske i Sjedinjenih Američkih Država. Glavni sudionici obuke bili su pripadnici pomorske grupe specijalnih snaga našeg Zapovjedništva specijalnih snaga (ZSS) te pripadnici postrojbe mornaričkih specijalnih snaga za Europu (NSWTU-E-Naval Special Warfare Task Unit-Europe) američkog Zapovjedništva za specijalne operacije za Europu (SOCEUR – Special Operations Command Europe) – Navy Seals. U aktivnost su bili uključeni i pripadnici Hrvatske ratne mornarice i Hrvatskog ratnog zrakoplovstva. Pripadnici pomorske grupe specijalnih snaga ZSS-a predstavljaju grupu specijalnih snaga (SOMTG – Special Operations Maritime Task Group) koja je kao takva i ocijenjena po NATO-ovim SOFEVAL kriterijima u listopadu 2021. kao borbeno sposobna, što je rijetkost među NATO-ovim članicama te ono s čim se OSRH može pohvaliti i ponositi. Provodila su se zajednička uvježbavanja pomorskih specijalnih operacija, kopnenih i zračnih specijalnih operacija, odnosno u sva tri medija – kopno, more i zrak po čemu su i prepoznatljive specijalne snage ove vrste u svijetu. U sve to uključene su i taktičke zadaće, bojna gađanja i uvježbavanje procedura planiranja pomorskih specijalnih operacija. Glavni ciljevi cijele aktivnosti bili su razvoj i jačanje interoperabilnosti partnerskih snaga te spremnost za provedbu temeljnih zadaća specijalnih snaga. U ovoj je obuci naglasak na zajedničkom uvježbavanju jedne od glavnih zadaća specijalnih snaga u sklopu pomorskih

specijalnih operacija, a to je izravna akcija (Direct Action). Provedena aktivnost svojevrsna je priprema i uvod za vježbu Trojan Footprint 22, ovogodišnji glavni obučni događaj specijalnih snaga u Europi, koja će se provoditi pod zapovijedanjem američkog Zapovjedništva za specijalne operacije u Europi (SOCEUR), u nekoliko NATO-ovih članica, a među njima i u Hrvatskoj.

Pomorska grupa specijalnih snaga našeg ZSS-a ima tradicionalno uspješnu višegodišnju suradnju s različitim SEAL timovima, a koliko američke specijalne snage imaju povjerenja

U ovoj je obuci naglasak na zajedničkom uvježbavanju jedne od glavnih zadaća specijalnih snaga u sklopu pomorskih specijalnih operacija, a to je izravna akcija (Direct Action)

u hrvatske pripadnike pokazuje nam činjenica da se tijekom međunarodne vježbe Trojan Footprint 22, pripadnici SEAL timova stavljaju pod zapovjedništvo pomorske grupe specijalnih snaga ZSS-a u čijem sastavu rame uz rame djeluju s hrvatskim timovima specijalnih snaga. To je rijetkost kad je u pitanju OS SAD-a jer u pravilu nikad ne dopuštaju strancima da zapovijedaju njihovim snagama, a posebno elitnim postrojbama poput SEAL timova.

“Naše specijalne snage u idućoj će se suradnji i obuci s američkim specijalnim snagama fokusirati na razvoj zračne mobilnosti, odnosno jaču integraciju sa zračnim snagama u infiltraciji/ekstriciji zračnim putem iznad morskih ili riječnih površina (padobranom, skokom ili prijevozom gumenih čamaca iznad vodenih površina) te na taj način povećati svoj doseg provođenja specijalnih operacija,” rekao je zapovjednik pomorske grupe specijalnih snaga ZSS-a.

Provodila su se zajednička uvježbavanja pomorskih specijalnih operacija, kopnenih specijalnih operacija i zračnih specijalnih operacija, odnosno u sva tri medija – kopno, more i zrak po čemu su i prepoznatljive specijalne snage ove vrste u svijetu. U sve to uključene su i taktičke zadaće, bojna gađanja i uvježbavanje procedura planiranja pomorskih specijalnih operacija

Pomorska grupa specijalnih snaga našeg ZSS-a ima tradicionalno uspješnu višegodišnju suradnju s različitim SEAL timovima, a koliko američke specijalne snage imaju povjerenja u hrvatske pripadnike pokazuje činjenica da se tijekom međunarodne vježbe Trojan Footprint 22, pripadnici SEAL timova stavljaju pod zapovjedništvo pomorske grupe specijalnih snaga ZSS-a u čijem sastavu rame uz rame djeluju s hrvatskim timovima specijalnih snaga. To je rijetkost kad je u pitanju OS SAD-a jer u pravilu nikad ne dopuštaju strancima da zapovijedaju njihovim snagama, a posebno elitnim postrojbama poput SEAL timova.

RAZGOVOR

ČASNIČKI NAMJESNIK

JANEZ ŠMID

KOORDINATOR DEEP PROGRAMA

PRENOŠENJE ZNANJA NAJVEĆI JE IZAZOV

Pripremamo stručnjake za pojedina područja za stručno izdvajanje poslova u zemljama tražiteljicama u koje se upućuju, odnosno da znanje i iskustvo stečeno u svojim zemljama prenesu u zemlje tražiteljice na način koji tim zemljama najbolje odgovara. Znanje i kompetencije ne stječu se preko noći. Prenošenje znanja najveći je izazov, a iskustvo njegova prenošenja stječe se u postrojbama vlastitih oružanih snaga, ali i na dužnostima savjetnika u mirovnim operacijama

RAZGOVARALA Jelena Dedaković // FOTO Dražen Volarić

Časnički namjesnik Janez Šmid koordinator je DEEP programa (program za osnaživanje obrazovanja u obrani) NATO-a za razvoj obrazovanja dočasnika. Kroz tridesetogodišnju karijeru aktivno je sudjelovao u stvaranju i razvoju dočasničkog zbora Oružanih snaga Republike Slovenije, bio je prvi njihov pripadnik koji je uspješno završio četvrtu razinu slijedno rastuće izobrazbe dočasnika US Army Sergeants Major Academy u SAD-u, a sudjelovao je, među ostalim, u mirovnim operacijama u Afganistanu, Bosni i Hercegovini, Kosovu i Iraku te bio voditelj tečajeva NATO-ove škole u Oberammergau. Za Hrvatski vojnik, koji redovito čita, govorio je o važnosti sudjelovanja dočasnika u DEEP programu.

KOJA JE ULOGA KOORDINATORA ZA RAZVOJ OBRAZOVANJA DOČASNIKA?

On je zadužen za okupljanje ekspertnih timova članica NATO-a koji će raditi na specifičnim programima i njihovim upoznavanjem sa samim programom. Nakon primitka zahtjeva za uključivanjem u DEEP program zemalja

Partnerstva za mir odnosno zemalja tražiteljica, određuju se potrebe po izobrazbi dočasnika, oformljavaju se ekspertni timovi i definiraju se adekvatni odgovori na zahtjeve tih zemalja. U zadaće koordinatora spada i koordinacija multinacionalnih timova eksperata, kontakt osoba zemalja pošiljateljica i NATO-ova zapovjedništva kako bi se što kvalitetnije odgovorilo na zahtjeve zemalja tražiteljica. Potrebno je koordinirati aktivnosti prema obvezama članova timova, jer je sudjelovanje u DEEP programu dodatna, a ne primarna dužnost. Pripremamo stručnjake za pojedina područja za stručno izdvajanje poslova u zemljama tražiteljicama u koje se upućuju, odnosno pripremamo ih da znanje i iskustvo stečeno u svojim zemljama prenesu u zemlje tražiteljice na način koji tim zemljama najbolje odgovara, a značajan se naglasak stavlja i na kulturološku osviještenost. Također u dužnosti koordinatora spada i organizacija posjeta, radionica i godišnjih osvrta te koordinacija godišnjih i trogodišnjih programa jer nam za razvoj novog programa, odnosno reformu postojećeg, treba tri do četiri godine.

MOŽETE LI NAM OBJASNITI PROCES UKLJUČIVANJA DOČASNIKA U AKTIVNOSTI DEEP PROGRAMA

Zemlje pošiljateljice odabiru stručnjake, prema svojim načelima, koji će biti uključeni u DEEP programe. Ključnu ulogu čine kontakt osobe zemalja

RAZGOVOR // ČASNIČKI NAMJESNIK JANEZ ŠMID

pošiljateljica, koji se razlikuju od zemlje do zemlje, kao i postupak odabira stručnjaka. Primjerice, u OSRH je kontakt osoba prvi dočasnik OSRH, dok je u Oružanim snagama Republike Slovenije to prvi dočasnik Centra vojnih škola. Kontakt osoba okuplja stručnjake za pojedina područja te u dogovoru s njima dostavlja mi informaciju koji će dočasnici OSRH biti članovi ekspertnih timova. Ono što je nama važno jest da kontakt osoba ima utjecaj na nacionalnoj razini jer se odluke slanja stručnjaka u zemlje tražiteljice donose upravo na najvišoj, nacionalnoj razini. Na primjeru Slovenije objasniti ću vam uključivanje stručnjaka. Kao prvi dočasnik Centra vojnih škola bio sam uključen u DEEP program, i kao kontakt osoba zemlje pošiljateljice i kao stručnjak za pojedina područja. Uključivanje u aktivnosti DEEP programa počinje s jednim stručnjakom, koji postupno uključuje druge stručnjake te se tako širi mreža stručnjaka za pojedina područja uključenih u

Slovenija, Hrvatska i Češka zanimljive su NATO-u jer su gradile svoje dočasničke zborove ispočetka, sudjelovale su u razvoju NATO-ova dočasničkog zbora te su ih istodobno prilagođavali NATO-ovoj doktrini

DEEP program. U našim oružanim snagama aktivnosti su bile vezane za razvoj vođa gdje se javila potreba uključivanja još stručnjaka. Oni su postupno, osim u aktivnosti u našim oružanim snagama, bili uključivani i u aktivnosti u zemljama tražiteljicama. Slovenija, za razliku od Hrvatske koja je u selekciji stručnjaka za DEEP fokusirana na prve dočasnike, fokusirana je na instruktore Centra vojnih škola. U Sjedinjenim Američkim Državama, za razliku od Slovenije i Hrvatske uključene su postrojbe, a ne pojedinci te se oni šalju po zapovijedi. Različite države imaju različite pristupe.

ZAŠTO JE VAŽNO DA SU DOČASNICI UKLJUČENI U AKTIVNOSTI DEEP PROGRAMA?

Važnost uključivanja dočasnika u aktivnosti DEEP programa istaknuo sam i polaznicima vaše Visoke dočasničke izobrazbe. Do unatrag nekoliko godina dočasnici nisu bili uključeni u DEEP timove, već su timovi surađivali s dočasnicima zemalja tražiteljica. Oni su uglavnom bili stručnjaci za pojedina područja, kontakt osobe i još su obnašali svoju primarnu dužnost. Velik broj zemalja tražiteljica zahtijeva razvoj dočasničkih zborova te više nije bilo moguće adekvatno odgovoriti na te zahtjeve. Javila se potreba za uključivanjem dočasnika u aktivnosti DEEP programa razvoja dočasničkih zborova. Dočasnici su najadekvatniji jer su upravo oni u svojim oružanim snagama stvarali i razvijali dočasničke zborove te su najkompetentniji i znaju adekvatno odgovoriti na ove zahtjeve zemalja tražiteljica. Slovenija, Hrvatska i Češka zanimljive su NATO-u jer su gradile svoje dočasničke zborove ispočetka, sudjelovali u razvoju NATO-ova dočasničkog zbora te su ih istodobno prilagođavali NATO-ovoj doktrini. NATO traži najbolje znanje, iskustvo i kompetencije, a to se nalazi u ljudima koji su kroz dvadeset do trideset godina karijere prošli i vojničke i sve dočasničke dužnosti, mirovne misije i međunarodne konferencije. To je izvrsna prilika za nas dočasnike da se dokažemo, a NATO-u pruža profesionalne, obučene i iskusne stručnjake za pojedina područja.

KOJE KRITERIJE DOČASNICI MORAJU ISPUNJAVATI KAKO BI BILI UKLJUČENI U AKTIVNOSTI DEEP PROGRAMA?

Nije bilo potrebno postavljati neke formalne kriterije. Oni još uvijek nisu propisani, ali smatram da bi te kriterije trebala propisati zemlja pošiljateljica, odnosno kontakt osoba. Kontakt osobe znaju prepoznati kompetentne ljude jer znaju kakav profil tražimo. U koordinaciji s nacionalnom kontakt osobom objasnim profil stručnjaka koji su nam potrebni kako bi se uspješno uključili u ekspertne timove. Nepisani su kriteriji poznavanje engleskog jezika, određena razina slijedno rastuće izobrazbe, iskustvo instruktora na svim razinama te izobrazbe, iskustvo iz mirovnih operacija, rad u međunarodnom okruženju, primjerice predavač na međunarodnim tečajevima, pohađanje međunarodnih tečajeva, sposobnost timskog rada u nacionalnom i međunarodnom okruženju

Puno je zahtjeva za razvoj dočasničkih zborova, a manjak je adekvatnog osoblja, odnosno stručnjaka za pojedina područja. Uključivanjem dočasnika Oružanih snaga Republike Hrvatske taj se izazov uspješno svladava. Uspjeli smo uključiti zemlju koja ima kompetentne dočasnike s puno iskustva i znanja

te razvijena kulturološka osviještenost. Upućen sam da je OSRH propisao sljedeće kriterije: djelatni dočasnik osobnog čina časnički namjesnik ili stožerni narednik, završena Visoka dočasnička izobrazba ili ista razina u inozemstvu, znanje engleskog jezika STANAG 2222 ili ALCPT 80 %, ocjena tjelesne spremnosti "ističe se" ili viša, kandidati svojim ukupnim radom i ponašanjem moraju zaslužiti čast predstavljanja OSRH na međunarodnoj aktivnosti te ne mogu biti kandidati ako im traje izvršenja stegovne mjere ili kazne.

ŠTO PREPORUČUJETE DOČASNICIMA OSRH KOJI TEŽE UKLJUČIVANJU U AKTIVNOSTI DEEP PROGRAMA?

Jezik, jezik, jezik. Bez toga se danas ni u drugim segmentima NATO-a ne može sudjelovati, a pogotovo u razvoju sustava obrazovanja dočasnika. Dočasnici koji teže uključivanju u ove programe trebali bi prvo steći iskustvo instruktora u obučnim i obrazovnim programima vlastitih oružanih snaga i to na svim razinama. U Sloveniji se, primjerice, s dočasničke dužnosti u postrojbi prelazi na dužnost instruktora od najniže razine do najviše – od temeljne do visoke dočasničke izobrazbe, odnosno od prvog dočasnika voda do prvog dočasnika grane, a sve u cilju implementacije stečenog znanja u praksi. U dočasničkoj karijeri treba se uključivati u vojne obrazovne programe jer se nerijetko dogodi da na kraju karijere, pored dugogodišnjeg iskustva u borbenom sektoru, nedostaje iskustvo instruktora. Znanje i kompetencije ne stječu se preko noći. Prenošenje znanja najveći je izazov, a iskustvo prenošenja znanja stječe se u postrojbama vlastitih oružanih snaga, ali i na dužnostima savjetnika u mirovnim operacijama.

KOJE SU PREDNOSTI REGIONALNIH EKSPERTNIH TIMOVA?

Zadnja aktivnost na kojoj je sudjelovao regionalni ekspertni tim bila je u Bosni i Hercegovini. Tu su sudjelovali Hrvati, Mađari i Slovenci. Logično je da će, uzevši u obzir da su Hrvatska, Slovenija i Bosna i Hercegovina u relativno isto vrijeme proglasile samostalnost od SFRJ, imati bolju komunikaciju i suradnju. Mi smo živjeli u istoj državi i svi se nosimo sa sličnim, ako ne i istim izazovima. Mentalni sklop, organizacijski sustavi i kultura poznati su nam i bliski, kao i stupanj razumijevanja vojske i dočasnika. Svaka je država morala ispočetka graditi razvoj profesionalnih dočasničkih zborova jer u bivšoj državi toga nije bilo. Lakše je ekspertnom timu ako ima određena predznanja i iskustva sa zemljom tražiteljicom te priprema timova zahtijeva manje vremena.

Dočasnici koji teže uključivanju u ove programe trebali bi prvo steći iskustvo instruktora u obučnim i obrazovnim programima vlastitih oružanih snaga i to na svim razinama

Na primjeru zadnjeg posjeta Bosni i Hercegovini lako se uoči kako, osim formalnog dijela, velik značaj ima i neformalni dio – razgovori uz ručak, humor i slično. Sve to pomaže da se zemlji tražiteljici kvalitetnije objasni program i odgovori na zahtjeve. Naravno da tu jezik ima velik značaj, kao i sličnost životnih navika.

KOJI SU NAJČEŠĆI IZAZOVI DEEP PROGRAMA?

Prilikom formiranja ekspertnih timova izazov koji nam se uvijek pojavljuje je kvaliteta i kvantiteta. Puno je zahtjeva za razvoj dočasničkih zborova, a manjak je adekvatnog osoblja, odnosno stručnjaka za pojedina područja. Uključivanjem dočasnika Oružanih snaga Republike Hrvatske taj se izazov uspješno svladava. Uspjeli smo uključiti zemlju koja ima kompetentne dočasnike s puno iskustva i znanja. Zahvalan sam vašem Ministarstvu obrane i Oružanim snagama jer već sad imamo glavninu i pričuvu za naše aktivnosti u Bosni i Hercegovini, Iraku i Maroku. Ovaj izazov nastojimo svladati tako da i u zemljama tražiteljicama detektiramo stručnjake za pojedina pitanja i uključujemo ih u aktivnosti DEEP programa.

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

NOVA SPOSOBNOST SREDIŠTA

ODRŽAVANJE

PZH 2000

Središte za obuku i doktrinu logistike (SzOiDL) Zapovjedništva za potporu, uz potporu Remontnog zavoda ZzP-a razvilo je Obuku obučavatelja za održavanje sustava kupole s naoružanjem i Obuku obučavatelja za održavanje hodnog dijela i pogonskog bloka samohodne haubice PzH 2000. Cilj je stvaranje baze obučavatelja u SzOiDL-u sposobnih za provedbu obuke osoblja nadležnih za obuku mehaničara za održavanje PzH 2000

TEKST I FOTO
Jelena Dedaković

Obuka obučavatelja za održavanje hodnog dijela i pogonskog bloka PzH 2000 provedena je u prosincu prošle godine, a obuka obučavatelja za održavanje sustava kupole s naoružanjem PzH 2000 u travnju. Teorijski dio obuke proveli su pripadnici Topničko-raketne pukovnije, a praktični dio djelatnici Remontnog zavoda

Radi modernizacije i opremanja OSRH borbenim oklopnim vozilom, samohodnom haubicom PzH 2000 i uporabe u provedbi redovitih zadaća i onih u okviru angažiranja OSRH u misijama NATO saveza i EU-a, došlo je do potrebe razvoja sposobnosti u obuci iz periodičnog održavanja samohodne haubice PzH 2000. Stoga je Središte za obuku i doktrinu logistike, uz potporu Remontnog zavoda razvilo Obuku obučavatelja za održavanje sustava kupole s naoružanjem samohodne haubice PzH 2000 i Obuku obučavatelja za održavanje hodnog dijela i pogonskog bloka samohodne haubice PzH 2000. Cilj je stvaranje baze obučavatelja u SzOidL-u sposobnih za provedbu obuke osoblja nadležnih za obuku mehaničara za održavanje PzH 2000. Razvojem sposobnosti SzOidL-a za osposobljavanje i usavršavanje osoblja tehničke službe u održavanju ostvaruje se jedinstvo organizacije i standarda sposobnosti održavanja i pristupa u primjeni tehnika i postupaka.

U Remontnom zavodu razgovarali smo s polaznicima Obuke obučavatelja za održavanje sustava kupole s naoružanjem samohodne haubice PzH 2000. Tijekom dvadeset i pet dana obuke polaznici, odnosno pripadnici Središta za obuku i doktrinu logistike stekli su potrebna znanja i iskustva

Razvojem sposobnosti SzOidL-a za osposobljavanje i usavršavanje osoblja tehničke službe u održavanju ostvaruje se jedinstvo organizacije i standarda sposobnosti održavanja i pristupa u primjeni tehnika i postupaka

koja će prenositi polaznicima svojih obuka. Razgovarali smo sa satnikom Daliborom Vukasom, nastavnikom tehničke službe u SzOidL-u o novim sposobnostima Središta. Objašnjava nam kako su instruktori u Odsjeku tehničke službe podijeljeni u dva tima. Jedan je obučen za održavanje hodnog dijela i pogonskog bloka PzH 2000, dok je drugi obučen za održavanje sustava kupole s naoružanjem PzH 2000. "Obuka obučavatelja za održavanje hodnog dijela i pogonskog bloka PzH 2000 provedena je u prosincu prošle godine, a Obuka obučavatelja za održavanje sustava kupole s naoružanjem PzH 2000 u travnju. Teorijski dio obuke proveli su pripadnici Topničko-raketne pukovnije, dok su praktični dio proveli djelatnici Remontnog zavoda," kaže satnik Vukas. Upravo su mehaničari Remontnog zavoda najspособniji za provedbu praktičnog dijela jer su znanje i inicijalna iskustva stekli na šestomjesečnoj obuci održavanja u Tehničkoj školi Bundeswehra u Aachenu 2015. godine. Usvajanjem teorijskih znanja od pripadnika TRP-a i praktičnih vještina od mehaničara Remontnog zavoda instruktori stječu najbolje kompetencije za provođenje obuke u Središtu. Osposobit će se novi pripadnici OSRH koji će obnašati dužnosti mehaničara PzH 2000 u korisničkom održavanju, odnosno prvi i drugi stupnjevi održavanja od ukupno šest. Prve obuke održavanja Središte će provesti već krajem svibnja, odnosno početkom lipnja radi upućivanja snaga OSRH u NATO-ovu aktivnost ojačane prednje prisutnosti u Poljskoj. Satnik Vukas objašnjava kako će se paralelno provoditi obuka održavanja i kupole s naoružanjem i obuka održavanja hodnog dijela i pogonskog bloka PzH 2000. "Zbog toga su obučena dva tima instruktora, ali i da zadaće budu ravnomjerno podijeljene," zaključuje satnik Vukas.

Instruktori koji su predviđeni za obuku održavanja sustava kupole s naoružanjem PzH 2000 izdvojili su vrijeme i rekli nam što za njih znači ova obuka. Desetnica Mihaela Iličić, prva instruktorka obučena za održavanje sustava DUOS,

uspješnim završetkom ove obuke proširuje svoje sposobnosti i nameće se kao perspektiva Središta za obuku i doktrinu logistike. Desetnica Iličić pokazala nam je postupak rastavljanja zatvarača cijevi, konkretnije spremnik kapisli, što je samo jedan od koraka rastavljanja. "Potrebno je dosta fizičke snage, ali ona unutarnja snaga i motivacija odrade pola posla." Velika joj je čast što je uspješno završila ovu obuku jer, kaže "Središte ulaže u mene, a time automatski ulaže i u našu postrojbu, odnosno u budućnost Središta. PzH je perspektivno sredstvo koje zahtijeva puno znanja, truda, učenja i prakse. Sama je kupola 70 % vozila, kompleksna je i zahtijeva dugogodišnje učenje i stjecanje iskustva," dodaje desetnica Iličić. Da PzH 2000 traži dugogodišnje učenje potvrđuje i činjenica da je ovo treća obuka na PzH 2000 koju desetnica Iličić pohađa. Kaže kako su od mehaničara stekli vrijedno znanje, čak i izvan onog što im je potrebno, a sve kako bi što kvalitetnije provodili vlastitu obuku. "Zahvalna sam djelatnicima Remontnog zavoda na prenesenom znanju i iskustvu koje dijele s nama, a najviše što su uvijek spremni i telefonski pomoći riješiti nedoumice i izazove pred kojima se nađemo," zaključuje desetnica Iličić. Nadnarednik Miro Bušić pripadnik je

"PzH 2000 perspektivno je sredstvo koje zahtijeva puno znanja, truda, učenja i prakse. Sama je kupola 70 % vozila, kompleksna je i zahtijeva dugogodišnje učenje i stjecanje iskustva," ističe desetnica Mihaela Iličić

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

Središta od samih početaka. Trenutačno je instruktor za UbS, no širenjem sposobnosti Središta predodređen je biti instruktor i za održavanje sustava kupole s naoružanjem PzH 2000. Nadnarednik Bušić potvrđuje koncept cijeloživotnog učenja te kaže kako je iznimno ponosan što je jedan od prvih instruktora koji će provoditi obuku održavanja PzH 2000. "Pred nama stoji novi izazov, no iskustvo i znanje koje nam prenose mehaničari obećava da ćemo izazov uspješno svladati. Prvi susret s PzH 2000 bio mi je tijekom teorijskog dijela obuke, ali tek kad sam vidio PzH 2000 uživo shvatio sam u potpunosti kompleksnost vozila i njegova održavanje," kaže nadnarednik Bušić dodajući kako je ovo samo jedna od novih sposobnosti Središta te da će ih u budućnosti biti još. "Vozilo je tehnički specifično i zahtjevno, no svakodnevnim radom upoznajemo vozilo, slijedimo propisane korake i postizemo automatizam. Ključ je u preciznosti i detaljima. Motivacija nam je na visokoj razini, u potpunosti se dajemo kako bismo stekli što više znanja i vještina," zaključuje nadnarednik Bušić.

"Pred nama stoji novi izazov, no iskustvo i znanje koje nam prenose mehaničari obećava da ćemo ga uspješno svladati. Prvi susret s PzH 2000 bio mi je tijekom teorijskog dijela obuke, ali tek kad sam vidio PzH 2000 uživo shvatio sam u potpunosti kompleksnost i održavanje vozila," kaže nadnarednik Miro Bušić

OSRH

GROMOVI I TIGROVI

PRECIZNA KOMBINACIJA

Svaka je bojna na protuoklopno-raketnom strelištu "Koturevo" gađala iz svoje Patrije, s tim da se prvo djelovalo iz strojnice, a zatim iz topova

Jedna od posada Gromova, slijeva: vozač razvodnik Boris Šuvak, ciljačica skupnica Katarina Jančić i zapovjednik vozila skupnik Karlo Jurišić

Zapovjednik vozila skupnik Domagoj Koprivčić (lijevo) i ciljač skupnik Luka Đančević iz Tigrova

Gardistice i gardisti pokazali su sve što su prethodno naučili te uvježbali gađajući iz topa i spregnute strojnice borbenog oklopnog vozila Patria CRO 30L na poligonu "Eugen Kvaternik"

TEKST
Domagoj Vlahović

FOTO
Mladen Čobanović,
Goran Resovac

OSRH

Nakon što je službeno predstavljeno u listopadu 2020. godine, borbeno oklopno vozilo Patria CRO 30L odmah je okarakterizirano kao najmoderniji složeni sustav Hrvatske kopnene vojske. Na već prokušano i dokazano podvozje vozila na kotačima konfiguracije 8 x 8 koje po finskoj licenciji proizvodi hrvatska tvrtka Đuro Đaković specijalna vozila, instalirana je kupola s daljinski upravljivom oružnom stanicom UT30MK2 izraelske tvrtke Elbit Systems. Kupola ima impresivnu konfiguraciju naoružanja: dvocijevni lanser protuoklopnog raketnog sustava SPIKE LR izraelske tvrtke Rafael, automatski top MK44S Bushmaster II kalibra 30 x 173 mm američke tvrtke Northrop Grumman i spregnutu strojnicu M240 kalibra 7,62 x 51 mm izvorno dizajniranu u belgijskom FN Herstalu, a proizvedenu u SAD-u.

Cijeli sustav konfiguriran je tako da posadi pruži veliku vatrenu moć, no i brzinu reakcije koju omogućuje automatizirano i digitalizirano upravljanje iz sigurnosti oklopljenog vozila. Međutim, zahtijeva i kontinuiranu i vrlo intenzivnu obuku posada. Dio te obuke ekipa Hrvatskog vojnika vidjela je 20. travnja na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja - bojno gađanje s mjesta iz topa i spregnute strojnice. U glavnim ulogama bile su posade Patrija iz 2. mehanizirane bojne Gromovi i 1. mehanizirane bojne Tigrovi. Gardistice i gardisti okušali su sve što su prethodno naučili te uvježbali na protuoklopno-raketnom strelištu "Koturevo" i to na različitim metama postavljenim na raznim udaljenostima. Gađanje je vrlo bitno za obje bojne, što je pokazivala i nazočnost njihovih zapovjednika, bojnika Marka Krpana iz Tigrova i bojnika Vlatka Klarića iz Gromova.

"ORUŽJE JE STVARNO MOĆNO"

Gađanje je vodio poručnik Lovro Prectec iz Tigrova, neprestano prateći i nadgledajući sve procedure. Današnja je aktivnost jedan korak više u cijelom obučnom ciklusu, kaže časnik. Posade su prethodno prošle odgovarajuće tečajeve s teorijskim dijelom, gađanjima "na suho", pa i iz strojnice u vojarni u

Cijeli sustav Patrije CRO 30L konfiguriran je tako da posadi pruži veliku vatrenu moć, no i brzinu reakcije koju omogućuje automatizirano i digitalizirano upravljanje iz sigurnosti oklopljenog vozila

Petrinji. Bojne i njihove posade izmjenjivale su se u gađanju. Svaka je bojna gađala iz svoje Patrije, s tim da se prvo djelovalo iz strojnice, a zatim iz topova. Ne može se reći da je događaj bio ekstremno dinamičan, međutim, to na gađanju iz mjesta na nepokretne mete nije ni potrebno. Najvažnije su tri riječi, a to su sigurnost, procedure i preciznost. Svaka je serija izazivala komentare i rasprave, i više je nego očito da postrojbe posvećuju veliku pozornost svojim glavnim oružjima. To vrijedi i za posade. Skupnik Karlo Jurišić iz Gromova zapovjednik je vozila, i "tridesetka" je njegova prva Patria: "Lijepo je biti na toj dužnosti, oružje je stvarno moćno i raditi s njim dobro je iskustvo. Uigravanje tima zapovjednik-ciljač-vozač zahtjevna je stvar; prvo svatko treba znati svoje pojedinačne zadaće, a potom se uklopiti zajedno s kolegama. Ono što želimo je što više gađanja." Njegova kolegica, skupnica Katarina Jančić na dužnosti je ciljačice, dakle, upravo je ona bila među onima zaduženim za pogotke. "Zapravo, zapovjednik i ja imamo iste ovlasti prilikom gađanja, i zapovjednik može gađati sa svojeg mjesta. Po meni, biti ciljačica u ovakvom sustavu znači biti na jednoj od najzanimljivijih dužnosti u HKoV-u. Što se tiče gađanja, što ih je više, i mi smo bolji i uvježbaniji, stječemo nova iskustva i znanja," kaže nam skupnica nakon uspješnog gađanja.

MIRIS BARUTA I ZVECKANJE ČAHURA

Serije su započinjale ipak tišim zvukovima strojnice M240. Slijedili su puno glasniji topovi, praćeni oštrim mirisom baruta i zveckanjem velikih čahura koje su se nakon ispaljenja kotrljale s vozila prema zemlji. Za strojnice je korišteno "klasično" bojno streljivo 7,62 x 51 NATO, a za topove dvije vrste streljiva 30 x 173 mm: trenažno i penetrirajuće protuoklopno. Potonje je zvučalo najglasnije, a i njegov učinak s probijanjem oklopa i naknadnom blještavom eksplozijom bio je vidljiv čak i s velike udaljenosti s koje smo promatrali gađanje "s brda na brdo". Nakon što je izišao

iz Patrije, zapovjednik vozila skupnik Domagoj Koprivčić iz Tigrova potvrdio je da za uigravanje posade treba vremena. "Mi smo nova posada i novi na tom sustavu. Da bismo sve doveli na razinu perfekcije, uklonili sve zastojne i greške, uvježbavamo se i "na suho" i na gađanjima. Rezultati koje smo postigli bili su dobri, ali uvijek težimo još i boljima. Posada ne smije imati praznog hoda u uvježbavanju, na redu su i gađanja iz pokreta te na pokretnu metu," nabraja Koprivčić. S njim je u vozilu bio ciljač, skupnik Luka Đančević, koji je istaknuo da mu koordinacija sa zapovjednikom u neku ruku olakšava posao već tijekom pripreme sustava, a potom i određivanjem meta. "Tehnologija kojom rukujemo je najmodernija, zapravo je vrh! Naravno, uvijek postoji i adrenalin, ali on je pozitivan," kaže skupnik.

"Jako sam zadovoljan rezultatima. Posade su bile prilično samouvjorne, bile su im potrebne samo manje korekcije. Vjerujem da će u budućnosti biti još i bolje," zaključuje poručnik Prelec. Naravno, obje bojne s najvećim nestrpljenjem očekuju prva bojna gađanja protuoklopnim projektilima Spike LR. Obuka za taj sustav već se provodi, i to u suradnji sa Slovenskom vojskom koja ima višegodišnje iskustvo korištenja Spikea.

Streljivo za Bushmaster

Na bojnom gađanju posade su za top MK44S Bushmaster II koristile dvije vrste streljiva kalibra 30 × 173 mm, oba su proizvod norveško-finske tvrtke Nammo.

OZNAKA	30 mm x 173 NM219 TP-T (Target Practice - Tracer)	30 mm x 173 NM225 APFSDS-T (Armor-Piercing Fin-Stabilized Discarding Sabot – Tracer)
VRSTA	trenažno/obilježavajuće	protuoklopno s penetratorom / obilježavajuće
MASA	363 g	230 g
BRZINA NA USTIMA CIJEVI	1070 m/s	1430 m/s
PENETRACIJA		→ 100 mm valjanog homogenog čelika (RHA) na 1000 m
UPORABA NA VANJSKOJ TEMPERATURI	-46 do +63 OC	-46 do +63 OC
UČINKOVIT DOMET	do 3000 m	više od 4000 m

Izvor: Nammo / www.nammo.com

POTVRDA
UVJEŽBANOSTI
I SPREMNOSTI

RAKETNE BOJNE

Nadograđivanje stečenih sposobnosti te stjecanje iskustva za nove pripadnike Topničko-raketne pukovnije cilj je vježbe provedene 21. travnja na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik"

TEKST Martina Stanković // FOTO Mladen Čobanović

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" na Slunju 21. travnja uspješno je provedeno topničko bojno gađanje sa SVLR-om M-92 Vulkan 122 mm Raketne bojne, Topničko-raketne pukovnije. Cilj je vježbe nadograđivanje stečenih sposobnosti te stjecanje iskustva za novopridošle pripadnike. Ispaljeno je četrdeset trenutno-fugasnih projektila s četiri oružja na dva cilja na udaljenosti oko 9500 metara. "Postrojba je kroz tri kontingenta u Poljskoj u aktivnosti ojačane pred-

nje prisutnosti dokazala i dosegla određene sposobnosti, a ova je vježba nastavak njihove obuke kojom se stečena znanja i iskustva nadograđuju te prenose na novopridošle pripadnike," istaknuo je načelnik Stožera i zamjenik zapovjednika Topničko-raketne pukovnije pukovnik Davor Stefanović. Pripadnici Raketne bojne započeli su svoj radni dan pripremom raketa i lansera te punjenjem naoružanja. Potom su otišli na paljbeni položaj gdje su usmjerili naoružanje i čekali

elemente za gađanje. Sve se odvijalo metodički i brzo pa je teško povjerovati da je nekima ovo prvo iskustvo topničkog bojnog gađanja.

UNIŠTENI CILJEVI

Poručniku Ediju Caderu, u ulozi vršitelja dužnosti zapovjednika bitnice, ovo je prvo bojno gađanje sa SVLR-om M-92 Vulkan. "Zahvaljujući svakodnevnoj obuci i iskustvu starijih pripadnika uspješno je provedeno bojno gađanje te je ostvarena vatrena zadaća po ciljevima. Zadovoljan sam ovim iskustvom i bit će mi od velike koristi u daljnjem radu," rekao je poručnik Cader. Iskustvo prvog bojnog gađanja u ulozi zapovjednika palj-

Ispaljeno je četrdeset trenutno-fugasnih projektila s četiri oružja na dva cilja na udaljenosti oko 9500 metara

benog voda opisala je poručnica Ivana Galović: "Toliko smo uvježbavali da već pogledom na brojeve automatski izračunavam popravke. Sve to ide brzo i nije teško. U vodu ima starijih i iskusnijih kao i novopridošlih pripadnika, no nije bilo nikakvih sumnji jer smo dobro uvježbani, a to smo i potvrdili. Ovo je dragocjeno iskustvo." Ciljevi su uništeni i neutralizirani u očekivanom roku i time je potvrđena uvježbanost i spremnost Raketne bojne, a novi pripadnici postrojbe bogatiji su za iskustvo.

VOJNI POLIGON "ŽIRJE"

PRSTAC 22

PRIKAZ SPOSOBNOSTI OBALNE STRAŽE

Vježba Prstac 22 kruna je svih obučnih događanja u kojoj Obalna straža RH provjerava sva svoja znanja i vještine na moru što uključuje i bojno gađanje iz svih topničkih naoružanja i strojnica te gađanje pješačkim naoružanjem s broda

TEKST Martina Stanković // FOTO Mladen Čobanović

Obalna straža Republike Hrvatske provela je vojnu vježbu s bojnim gađanjem Prstac 22 na vojnom poligonu kod otoka Žirje u akvatoriju srednjeg Jadrana 26. i 27. travnja 2022.

"Vježba Prstac 22 kruna je svih obučnih događanja u kojoj Obalna straža RH provjerava sva svoja znanja i vještine na moru što uključuje i bojno gađanje iz svih topničkih naoružanja i strojnica

te gađanje pješačkim naoružanjem s broda. Svrha je prikaz uvježbanosti i osposobljenosti Obalne straže RH u pripremi i provedbi namjenskih zadaća na moru," doznajemo od zamjenika zapovjednika Obalne straže kapetana bojnog broda Zorana Medvidovića, koji je zapovijedao vježbom dok je direktor vježbe bio kapetan bojnog broda Vlade Zoko.

Na taktičkoj vježbi s bojnim gađanjem sudjeluju pripadnici Obalne straže s ophodnim brodovima: OOB-31 Omiš, OB-02 Šolta, OB-03 Cavtat, OB ŠB-72 Andrija Mohorovičić, OB SB-73 Faust Vrančić, GB-201 Modrulj 1, GB-202 Modrulj 2 i GB-203 Modrulj 3.

"U suradnji s Flotom Hrvatske ratne mornarice proveden je najzahtjevniji dio vježbe Prstac 22 – topničko bojno

gađanje. Aktivnosti vježbe protekle su po planu, a služi nas i dobro vrijeme," kaže kapetan bojnog broda Medvidović. U osiguranju poligona uz snage Obalne straže i Flote Hrvatske ratne mornarice sudjelovala su plovila Ministarstva unutarnjih poslova HR i Lučke kapetanije Šibenik.

DNEVNO I NOĆNO GAĐANJE

U vježbi je provedeno dnevno gađanje površinskih ciljeva na moru iz topova kalibra 20, 30 i 40 mm te gađanje strojnicom kalibra 12,7 mm. Potom je provedeno pješачko gađanje jurišnom puškom VHS 5,56 mm ciljeva na moru s brodova. Također je provedeno gađanje strojnicom 12,7 mm u noćnim uvjetima.

"Uz bojno gađanje tijekom vježbe provjerene su procedure u provedbi pomorskih operacija u nacionalnom okruđu te tradicionalnih vojnih zadaća Obalne straže RH. Tako je u suradnji s Hrvatskim ratnim zrakoplovstvom

Najzahtjevniji dio vježbe, topničko bojno gađanje, provedeno je u suradnji s Flotom Hrvatske ratne mornarice

provedena već tradicionalna vježba trađanja i spašavanja te vertikalni MEDEVAC i prijevoz unesrećene osobe na moru," objasnio je kapetan bojnog broda Medvidović.

Pripadnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva sudjelovali su sa zrakoplovom PC-9, helikopterom Mi-8 MTV-1 pod operativnim nadzorom Obalne straže. Prikazane su procedure zaštite snaga u plovidbi i uređenim područjima baziranja, taktičkog manevriranja, popune na moru, praćenja zračnih ciljeva, tegljenja oštećenog plovila te zaustavljanja, prekrcaja i pregleda sumnjivog plovila.

BARAKUD

VJEŽBA PROVEDBE POMORSKIH OPERACIJA

Vježba Barakuda 22 glavni je godišnji obučni događaj Hrvatske ratne mornarice, a scenarij uključuje različite aktivnosti iz područja popune brodova na moru, borbe protiv požara i prodora mora te operacije presretanja, prekrcaja u plovidbi, podvodne protuminske aktivnosti i operacije pomorsko-zračnih desanta

TEKST

Martina Stanković

FOTO

Mladen Čobanović

Flota Hrvatske ratne mornarice provela je od 26. do 28. travnja 2022. u području srednjeg Jadrana i na vojnom poligonu "Žirje" taktičku vježbu s bojnim gađanjem Barakuda 22. Vježba je glavni godišnji obučni događaj s ciljem provjere sposobnosti iz pomorskih operacija.

Zapovjednik vježbe bio je zapovjednik Flote HRM-a kapetan bojnog broda Darko Malečić, a njezin direktor kapetan fregate Srđan Bilić. Na vježbi su sudjelovale raketne topovnjače RTOP-41 Vukovar i RTOP-21 Šibenik, desantni brodovi minopolagači DBM-81 Cetina i DBM-82 Krka, desantni jurišni brodovi DJB-106 i 107, motorna barkasa MRB-82, mobilni obalni lanser, Vod protuminskih ronitelja te Satnija mornaričko-desantnog pješaštva.

Uz pripadnike Flote HRM-a, sudjelovale su i postrojbe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva s helikopterima Mi-8 i OH-58 te zrakoplovom Pilatus PC-9M, Satnija riječnih brodova Hrvatske kopnene vojske, Obavještajna pukovnija te Bojna obalnog motrenja i navođenja.

Vježba Barakuda 22 sinkronizirani je prikaz sposobnosti svih sastavnica Flote HRM-a te pokazatelj učinkovite koordinacije sudionika u provedbi sadržaja iz pomorskih operacija. Koncipirana je s konačnim ciljem provedbe suvremenih pomorskih operacija u litoralnom prostoru.

BOJNO GAĐANJE

Provedeno je bojno gađanje iz brodskih topova kalibra 20, 23, 30, 40

HRM

A 22

brodova u provedbi gađanja iz brodskog PZO topa 20 mm te gađanja iz osobnog naoružanja s broda. Bojna OMiN pruža potporu omogućavanjem slike pomorske situacijske svjesnosti te kao potpora C2 sustava vježbe.

“Iznimno sam zadovoljan rezultatima vježbe i ponosan sam na pripadnike svih sastavnica Flote HRM-a. Želim istaknuti spremnost i motiviranost ljudi koji su ova tri dana od jutra do mraka s velikom motivacijom pokazivali svoja znanja i vještine. Sposobnost je ono što posjedujemo, spremnost je ono što želimo dokazati, a motivacija je alat kojim to dostižemo,” istaknuo je kapetan bojnog broda Malečić.

i 57 mm te iz pješačkog naoružanja s broda. Scenarij vježbe uključuje različite aktivnosti iz područja popune brodova na moru, borbe protiv požara i prodora mora te operacije presretanja, prekrcaja u plovidbi, podvodne protuminske aktivnosti, operacije pomorsko-zračnih desanta itd. Pripadnici HRZ-a sudjeluju kao pot-

pora provedbe zračno-pomorskog desanta i MEDEVAC-a, u zadaći uvježbavanja PZO-a i proturaketne obrane plovnog sastava te u pronalaženju ciljeva visoke vrijednosti i davanja informacija o ciljevima iz horizonta u svrhu provedbe površinskog djelovanja protubrodskom raketom RBS-15. HKoV sudjeluje sa Satnijom riječnih

Uz pripadnike Flote HRM-a, na vježbi su sudjelovale i postrojbe Hrvatskog ratnog zrakoplovstva s helikopterima Mi-8 i OH-58 te zrakoplovom Pilatus PC-9M, Satnija riječnih brodova Hrvatske kopnene vojske, Obavještajna pukovnija te Bojna obalnog motrenja i navođenja

U POVODU 27. OBLJETNICE

Brzim i odlučnim udarima združene su snage hrvatske vojske i policije u operaciji Bljesak porazile neprijatelja te oslobodile zapadnu Slavoniju. Bio je to test za Oluju, koji je potvrdio punu spremnost i sposobnost hrvatskih snaga za oslobađanje preostalih okupiranih područja Republike Hrvatske

SEDAM KLJUČNIH DOGAĐAJA VRO BLJESAK

TEKST Marinko Karačić

1.

Srpske pobunjeničke snage ne pristaju na mirna rješenja

Do VRO Bljesak dijelovi općina Novska, Nova Gradiška i Pakrac još su bili pod nadzorom pobunjeničkih srpskih snaga u zapadnoj Slavoniji. Za Hrvatsku je to područje imalo veliko prometno značenje zbog autoceste A3 Zagreb – Lipovac i željezničke pruge, koje povezuju središnju i istočnu Hrvatsku. Zbog toga je Hrvatska tražila uspostavu sigurnog prometa autocestom između Novske i Nove Gradiške. Hrvatska je za svoj zahtjev imala i međunarodnu potporu, koja se zalagala za otvaranje komunikacija, te je sa srpskim pobunjenicima krajem 1994. potpisao Gospodarski sporazum koji je uključivao neometano prometovanje tim dijelom autoceste koja je simbolično nazivana i Cestom mira. No, promet Cestom mira mirno se odvijao samo četiri mjeseca, kad pobunjeni Srbi izazivaju nove napetosti i protuustavne aktivnosti čime je postalo jasno kako nema mira dok se god na tom području nalaze njihove formacije.

2. Snažan proboj hrvatskih snaga

Bljesak je počeo u zoru 1. svibnja 1995. brzim i snažnim probijem hrvatskih snaga na bojišnici dugoj 80 km u tri smjera (sjever, istok i zapad) i trajao je pet dana. Prvog dana operacije snažnim udarima hrvatske snage već oko sedam sati probijaju prve crte neprijateljske obrane te brzo napreduju i potiskuju ga prema Okučanima. Nakon oslobađanja sela Kričke i utvrđenih položaja na Kričkom brdu najznačajniji rezultat bilo je spajanje snaga Hrvatske vojske sa snagama Specijalnih jedinica policije (SJP) Ministarstva unutarnjih poslova na području Benkovca Okučanskog, čime je okupirano područje presječeno, a neprijateljske snage podijeljene na dva dijela. U nastavku djelovanja oslobođen je i Jasenovac.

Drugog je dana uslijedio završni udar hrvatskih snaga i još brže napredovanje i nanošenje novih poraza neprijateljskim snagama, koje su prisiljene izvlačiti ljudstvo i tehniku iz Okučana prema Staroj Gradiški. Glavni cilj drugog dana uspješno je ostvaren te su Okučani oslobođeni, a hrvatske su snage izbile na rijeku Savu te organizirale obranu državne granice.

Tako su hrvatske snage u prvih 36 sati operacije potpuno porazile neprijatelja i prisilile ga na bijeg i predaju. Bili su to *slavonski bljeskovi* koji su najavili još jače *olujne* udare.

3. Završni udari hrvatskih snaga

U daljnjem tijeku operacije hrvatske su snage nastavile organizaciju obrane na Savi te pretraživanje oslobođenih područja kao i uništavanje i protjerivanje zaostalih neprijateljskih snaga. Uvedene su i nove snage HV-a, koje su zračnim prijevozom dovedene u područje operacije, a sve u cilju konačnog poraza neprijateljskih snaga koje su se našle u potpunom okruženju. Jedino što im je preostalo bila je predaja te se predalo oko 1500 neprijateljskih vojnika i više tisuća civila. Zadnjeg je dana operacije oslobođeno i zadnje neprijateljsko uporište – Omanovac.

Žrtve hrvatskih branitelja

U operaciji Bljesak poginuo je ili od posljedica ranjavanja preminuo 51 hrvatski vojnik i policajac, a 162 su ranjena. U znak sjećanja na njihovu žrtvu, u Okučanima je podignuto spomen-obilježje Kristalne kocke vedrine. Svaka od njegove 51 kocke simbolizira hrvatske branitelje koji su žrtvovali svoje živote za slobodu.

Sjećanja sedam sudionika Bljeska

MARIN PIŠONIĆ,
zapovjednik
4. bojne 5. gbr
Sokolovi, danas
umirovljeni
pukovnik

Marin Pišonić uključuje se 1990. u obranu Hrvatske kao pripadnik policije. Ratni put vodi ga do zapovjednih dužnosti u Kunama, a kasnije prelazi u Sokolove, gdje od travnja 1995. zapovijeda 4. bojnjom. Zanimljivo je kako je njegovoj Bojni uoči operacije trebala biti pridodana 80. samostalna gardijska bojna, no tad nije bilo vremena za preustroj nego se u operaciju uvode kao odvojene postrojbe. "Naša je koordinacija u operaciji bila besprijekorna te je tek nakon Bljeska došlo do spajanja postrojbi. Zapovjednik ove Bojne bojni Nedjeljko Dujčić bio je moj zamjenik u operaciji, a o našem zajedništvu i razumijevanju ponajbolje govori činjenica kako smo jedni drugima uvijek uskakali kad *zagusti*, pogurali bismo jedni druge te smo već tad djelovali kao uigrana ekipa Sokolova, a bili smo *full spremni*," ističe Pišonić. Nakon oslobađanja Gorice bio je prožet iznimnim osjećajima. "Za Goricu me vežu posebna sjećanja. Naime, upravo sam na ovom području 1991. dva puta ranjen i sad, nakon nekoliko godina, sudjelujem u oslobađanju. Porazili smo neprijatelja i nema tih riječi kojima bih opisao ponos, ali i olakšanje jer više nije bio prijetnja Hrvatskoj."

U POVODU 27. OBLJETNICE

Najteži mu je trenutak Bljeska bila pogibija njegovih vojnika. "Nema težih trenutaka od gubitka ljudi s kojima si ratovao i zapovijedao im. Među njima bili su moji najbliži suradnici, poput Ivana Sertića, zamjenika zapovjednika Satnije. Bilo je i ranjenih, među kojima i zapovjednik 3. satnije poručnik Marko Ivić. Naš je moto bio: 'Nema povlačenja!'" s ponosom o pripadnicima Bojne govori Marin Pišonić.

MARIO NAĐ,
zapovjednik
Protuoklopne
bitnice 3. gbr Kune,
danas umirovljeni
satnik

Mario Nađ s nepunih se 19 godina priključuje ZNG-u. Najprije brani

Osijek, a ubrzo postaje *lovac na tenkove*, kad u Klisi 1991. pogađa prvi neprijateljski tenk i jedan oklopni transporter. "Gađao sam s dvije Maljutke. Prva je pogodila u gusjenice tenka pa nisam bio zadovoljan te sam drugu naveo ravno u kupolu," iznosi Nađ, koji potom sudjeluje i u zadnjem pokušaju proboja za Vukovar. U nastavku ratnog puta odlazi u Livno kako bi pomogao obrani. U presudnim trenucima obrane Donjih Rujana pogađa Maljutkom najprije tenk T-84, a nakon toga i transporter. "Livno pamtim i po još jednom detalju. Naime, tenkove koji gore u plamenu u Livnu osobno je iz daljine gledao Ratko Mladić. S njim sam se ranije upoznao u Grobniku kod Rijeke, gdje sam kao vojni obveznik nekadašnje JNA polazio obuku za *maljutkaša*. Onamo je tad došao i Mladić, koji je postavljao pitanja vojnicima, a zanimalo ga je određivanje nivelacije rada Maljutke. Sve sam mu precizno odgovorio, a kasnije ću upravo Maljutkama uništavati njegov oklop," iznosi Nađ.

Njegove vještine i znanja iz protuoklopne borbe dobro su došli u pripremi Bljeska. "Pozvao me general Marijan Mareković kako bi izradio tenkoprohodne smjerove. Nakon izviđanja područja sve je do u detalje isplanirano, a bilo je spremno 60 Maljutki. Ni tad još nisam vjerovao kako će doći dan za Bljesak. Tek 15 minuta prije početka operacije, kad sam dobio kuvertu za početak djelovanja, postao sam svjestan kako je Hrvatska vojska izrasla do te snage kojom se

4.

Doprinos Hrvatskog
ratnog zrakoplovstva

Hrvatske su snage u Bljesku imale i važnu zračnu potporu. Tako su piloti i letačke posade u prva četiri dana operacije izveli 71 polijetanje, što je bio dotad najveći angažman hrvatskih zračnih snaga u Domovinskom ratu. Prva napadna borbena djelovanja izvode piloti 21. eskadrile lovačkih zrakoplova 91. zrakoplovne baze avionima MiG-21, a predvodnik tih djelovanja bio je zapovjednik 21. ELZ-a pukovnik Rudolf Perešin. Rudijev je MiG pogoden i oboren 2. svibnja 1995. kraj Stare Gradiške u djelovanju neprijateljskog protuzrakoplovnog topništva. Puna istina o sudbini Perešina bila je nepoznata sve do 1997., kad su njegovi posmrtni ostaci vraćeni u Hrvatsku. Uz MiG-ove, u borbenim misijama sudjeluju i letačke posade 29. eskadrile borbenih helikoptera 91. zb s helikopterima Mi-24 djelujući na neprijateljska uporišta oko Stare Gradiške te u potpori hrvatskim kopnenim snagama.

5.

Predaja srpskih
pobunjeničkih formacija

Konačan poraz srpskih pobunjenika u Bljesku na simboličan način označava i slika predaje zapovjednika tzv. 51. pakračke pješačke brigade SVK potpukovnika Steve Harambašića zapovjedniku hrvatske policije Nikoli Ivkancu 4. svibnja 1995. na Gavrinici kod Pakraca. Tako je Ivkanec postao prvi hrvatski branitelj i policijski zapovjednik kojem su se predale neprijateljske snage.

6.

Pobunjeni Srbi ne prihvaćaju hrvatsku vlast

Nakon oslobađanja zapadne Slavonije lokalno srpsko stanovništvo i pobunjenici uglavnom napuštaju to područje iako su im nuđena sva prava i sigurnost. Većina njih nije prihvaćala i priznavala hrvatsku vlast. Tako je prema dostupnim podacima nakon operacije Bljesak ostalo oko 1500 Srba. Za njih je tijekom lipnja i srpnja 1995. provedena operacija Siguran prolaz, kojom su međunarodne snage osiguravale svojevolan odlazak onog dijela srpskog stanovništva koji unatoč svim ponuđenim jamstvima nije želio prihvatiti stvarnost i priznati hrvatsku vlast.

7.

Raketiranje Zagreba

Zbog poraza u zapadnoj Slavoniji pobunjeničke snage tzv. Vojske Srpske Krajine (VSK) poduzimaju terorističke napade na hrvatske gradove i civile. Tako su iz samoodnog višecijevnog lansera raketa Orkan M-87 u dva navrata, 2. i 3. svibnja 1995., raketirali Zagreb, pri čemu je ubijeno sedam i ranjeno najmanje 176 civila.

može suprotstaviti i na kraju poraziti neprijatelja," ističe Nađ.

Na pitanje jesu li Maljutke sijevale u Bljesku, Nađ odgovara kako nije bilo potrebe. "Ono što je trebalo obaviti, to su učinili kolege iz protuoklopa iz prvog postroja lakim protuoklopnim sredstvima. Usto, neprijatelj i nije imao puno tenkova, ranije su ih izvukli, a ni Maljutkama se ne može baš djelovati kad smo u pozicijama između žica dalekovoda," prisjeća se Nađ te naglašava kako su bili spremni i za treću operaciju oslobađanja preostalih okupiranih područja u Podunavlju: "Operacija je bila pripremljena i trebala se zvati Grom."

SINIŠA GLAVAŠ,
načelnik veze
1. taktičke skupine
3. gbr Kune,
danas umirovljeni
poručnik

Siniša Glavaš uključuje se u obranu Hrvatske 1991., kad sa 106. br HV-a sudjeluje u obrani područja oko Laslova. *Laslovačka bojna* te Brigade ubrzo postaje okosnica ustrojavanja 130. br HV-a, u kojoj Glavaš nastavlja ratni put, a to razdoblje posebno pamti zbog dva događaja. Najprije je 1991. u istom danu uništio neprijateljski tenk M-84 u Ernestinovu, a zatim je ranjen dok je sudjelovao u izvlačenju hrvatskih civila i tehnike. Tad dobiva i ratni nadimak Vadas (lovac). "Joj, koji je to bio osjećaj kad sam pogodio njihov tenk. Čisti pogodak u kupolu, sve je odletjelo u kukuružište. No tukli su nas u akciji izvlačenja naše tehnike kad smo naletjeli na protutenkovsku minu. Bio sam u bolnici dvadesetak dana, a već nakon dva mjeseca ponovno sam bio sa svojim kolegama," iznosi Glavaš. Pripadnik Kuna postaje nakon završenog tečaja za zapovjednika veze. Sudjeluje u Maslenici, a do Bljeska radi na obuci pripadnika veze u Bojni. Stigao je i Bljesak, u kojem Glavaš, taj put kao načelnik veze, prati TS Kuna. "Sve je bilo trostruko uvezano radiovezom zbog sigurnosti, a radili smo najbliže neprijateljskim frekvencijama kako nam ne bi upadali u sustav. Imali smo prije operacije sve pripremljeno, no ono što je mene iznenadilo bila je brzina kojom su naše snage gazile sve pred sobom i duboko prodirale," iznosi Glavaš. "Kad se dogodio taj brzi prodor hrvatskih snaga, morao sam poslati kamion opremljen sustavima komunikacije Kockica, kako su ga pripadnici Kuna

U POVODU 27. OBLJETNICE

zvali i preko kojeg smo pokrivali međuprostor našeg Zapovjedništva i postrojbi koje su bile naprijed prema Okučanima," sjeća se Glavaš. Kad su došli do ulaza u Okučane, svi su osjećali poseban naboj i emocije nisu mogli skrivati. "To je bio ushit, ma u trku smo ih pregazili i da nam je tad rečeno 'Idete u Knin', nitko nas ne bi zaustavio," s ponosom govori o Bljesku.

DAVOR MUCIĆ,
pripadnik Izvidničke
skupine SJP Orao
PU osječko-baranjske,
danas umirovljeni viši
policijski inspektor

Sa 19 godina Mucić se priključuje policijskim snagama u Belom Manastiru sudjelujući u obrani šireg područja Osijeka. Odmah po osnivanju Orlova postaje njihov pripadnik i s njima djeluje na bojištima od Pakraca, Gospića, Velebita pa do Dubrovnika. Gotovo cijelu 1994. provode intenzivne tjelesne pripreme te su slutili kako se nešto sprema. Tri dana uoči Bljeska dovedeni su na polazne položaje, što je značilo i novu akciju.

"Bili smo mali po formaciji, imali brze pokrete i upade te smo uspješno probijali prve crte neprijateljske obrane. U šali kažem kako smo nakon udara i proboja samo trčali za njima. Prvi dan operacije posebno pamtim po tome što me geler ranio u nogu. U prvom trenutku nisam ni znao za ranjavanje jer te nosi adrenalin i u tim trenucima samo gaziš naprijed. Grunulo je, bile su pune oči i usta zemlje, u ušima zuji, a tek sam kasnije vidio kako mi iz noge krv curi u gojzerice. Sam sam se previjao zavojima do zadnjeg dana operacije, kad sam sanitetu prijavio ranjavanje. Uh, doktor Mihaljević me *htio ubiti* jer se rana inficirala, no nisam mogao ne biti dio Orlova do kraja Bljeska," sjeća se Mucić.

A čini se kako je njegovu ranu najviše zaliječilo ovladavanje jakim uporištem Omanovcem. "Do podnožja Omanovca stigli smo pred noć zadnjeg dana operacije. Dovikivali smo se s njima cijelu noć, puškaralo se do jutra. Znali smo kako su ondje bili njihovi specijalci Senke, no nisu bili ni sjena od specijalaca. Do našeg su se dolaska spustili u Pakrac, izmiješali s civilima i predali," iznosi Mucić.

Kako je bio prognanik, sanjao je i dan povratka u svoju Baranju. "Taj ushit nakon oslobađanja zapadne Slavonije ne može se opisati jer sad smo i mi na redu za povratak domu svom, što se i ostvarilo

1997. mirnom reintegracijom hrvatskog Podunavlja," zaključuje Mucić.

ZDENKO MAZUR,
zapovjednik Mješovite
topničke bitnice SJP Orao
PU osječko-baranjske,
danas umirovljeni viši
policijski inspektor

Kao student Poljoprivrednog fakulteta, Zdenko Mazur jednog je lipanjskog prijepodneva 1991. položio dva ispita, a

već poslijepodne postao pripadnik policije u Osijeku. "Dođi večeras, obuci se toplo," rekao mi je zapovjednik i već iste večeri bio sam na položajima u Laslovu. Zadužio sam tandžaru, pušku M-48, i mislio kako mi nitko nije ravan," prisjeća se. Nabavom prvih minobacača pred Božić 1991. godine postaje topnik. "Kolege su u početku bili oprezni prema njima. Dotad su ih tukli neprijateljski pa su mislili kako moraju paziti i na naše. No od Bljeska bez minobacača nisu išli ni u jednu akciju," navodi Mazur.

U Bljesku je s postrojbom pružao podršku kolegama iz Lučkog i Požege, a uz minobacače djelovali su još i iz višecijevnog lansera raketa. "Naši su ciljevi bili na području Bijeje Stijene, pakračkog Ivanovca i na Omanovcu. Posebno je bilo gusto u Ivanovcu, kad je Ćurković, zapovjednik kolega iz Lučkog, hitno zatražio podršku minobacača. Vikao je: 'Pomozi, bratel!' Naime, nakon neprijateljskog napada sklonili su se u jedan potok. Pitao sam ga gdje su i kad smo na karti vidjeli kako je neprijateljski betonski bunker udaljen od njih samo 125 metara, pitao sam je li siguran, na što je samo ponavljao 'Tucite, tucite...' Imali smo preciznog ciljača Stanislava Stanišu, koji je odmah pogodio *drito* u bunker, ma kao u tanjur je pala mina," prisjeća se Mazur.

"Gruvali smo momački, a najveće je zadovoljstvo kad naši kolege zatraže podršku, a mi ih pokrivamo i osiguravamo napredovanje u dubinu. Tako su minobacači od početnog opreza postali traženi jer su im stvarali tepih u proboju," izdvaja Mazur.

Od Bitnice je tražena podrška i kod ovladavanja Omanovcem, no minobacačima nisu mogli djelovati zbog dometa i šume. "Umjesto toga, djelovali smo raketom iz VLR-a, a kad smo se kasnije popeli vidjeli smo kako je i raketa pala na njihove položaje," govori Mazur. Ponosan je na svoju postrojbu i njezine pripadnike, a nakon Bljeska nisu pošteno ni proslavili pobjedu i već su bili u Oluji.

**ŽELJKO INGULA, načelnik
Stožera 81. gb Kumovi,
danas umirovljeni pukovnik**

Željko Ingula postao je pripadnik ZNG-a 1991., kad je sudjelovao u operacijama Otkos 10 i Orkan 91. "Ove su operacije na neki način bile uvertira za Bljesak," podsjeća Ingula, koji je u borbama bio i ranjavan. U 77. bojni Grubišino Polje postaje zamjenik zapovjednika Bojne. "Sudjelujući u oslobađanju Bilogore, Papuka i Pakraca često sam susretao zapovjednika Renata Romića i generala Dečaka te se rodila ideja o stvaranju 81. gb, koja se i ustrojava u veljači 1994.," podsjeća Ingula. U novoustrojenoj Virovitičkoj bojni postaje načelnik Stožera Kumova, koji su u Bljesku najžešće borbe vodili na lijevom boku. "Nailazili smo na velik broj minsko-eksplozivnih zapreka i zaostalih neprijateljskih skupina. Bilo je poginulih i ranjenih kolega, no to nije nimalo umanjilo moral i želju naših gardista za borbom i nastavkom napada u ostvarenju konačnog cilja – oslobađanja zapadne Slavonije," ističe Ingula.

Bojna je najteže borbe vodila za oslobađanje sela Smrtića i Ratkovca, gdje je neprijatelj bio dobro utvrđen. "Uvođenjem našeg tenkovskog voda potisnuli smo ih ne samo s prve nego i s druge crte obrane, što je po mom mišljenju bila odlučujuća točka operacije na našem smjeru napada," naglašava Ingula. Nakon tog proboja Kumovi nastavljaju protjerivanje neprijatelja i pretragu terena te ulaze u Okučane. "Jedina smo postrojba koja je u operaciji zračnim putem prevezena u sjeverni sektor, gdje smo imali zadaću uništavanja razbijenih neprijateljskih skupina specijalnih snaga. Cijelom akcijom zapovijedao je Renato Romić, zapovjednik Bojne," podsjeća Ingula. Do ulaska u Okučane neprijateljski su položaji u okolnim mjestima bili dobro utvrđeni. U Okučanima je bilo vidljivo kako je obrana organizirana *na brzu ruku*. "Morali smo ipak biti oprezni jer su postavljali i mine iznenađenja, no slika koju ću zauvijek pamti ti je podizanje hrvatskog stijega na trgu u središtu Okučana, koji je podigao brigadir Pave Vukelić," sjeća se Ingula.

**MICHAEL MIKOLČIĆ,
zamjenik zapovjednika
2. satnije 81. gb, danas
umirovljeni natporučnik**

Michael Mikolčić imao je 18 godina kad je sa Zebrama, Izvidničko-diverzantskim vodom 127. br iz Virovitice, krenuo u

obranu Hrvatske, a do Bljeska sudjeluje u akcijama na bilogorskom i papučkom području. Potom se priključuje 81. gb, s kojom se dva dana prije početka operacije raspoređuje na polazne položaje. "U svakom trenutku bili smo spremni krenuti u napadna djelovanja jer smo dobro poznavali teren koji smo nekoliko mjeseci ranije izvidali i pripremali se za borbu," iznosi Mikolčić.

Njegova je Satnija zajedno s Izvidničkim vodom krenula u napad. "Nakon borbi u Lještari probili smo neprijateljske crte, pri čemu smo u nastavku djelovanja morali razmiriti područje zbog prohodnosti te smo pružali potporu i našoj 3. satniji u šumi Stari gaj. Do kraja dana izbili smo u područje Dubrovačkog puta, a prethodno smo slomili i otpor neprijatelja kod Kućišta," ističe Mikolčić.

U nastavku djelovanja izbijaju na prometnicu Okučani – Cage, razbijaju ostatke neprijateljskih skupina i pretražuju dijelove središta Okučana, kad se spajaju sa 1. satnijom. "Najznačajniji i ujedno najemotivniji trenutak u Bljesku za mene je ulazak u Okučane i spajanje s drugim postrojbama. Oduševljenje provedenom zadaćom bilo je nemjerljivo," podsjeća Mikolčić. Naglašava kako je najbolniji trenutak bio kad su im poginula dva pripadnika, a četvorica su teško ranjena i krajnjim su ih naporima kroz gustu šumu izvlačili do sanitetske ekipe.

"Nije bilo previše vremena za slavlje jer je postrojba dobila nove zadaće koje je trebalo izvršiti kako bi se operacija uspješno privela kraju. Po povratku u našu Viroviticu, gdje nas je dočekao velik broj sugrađana, proslavilo se u krugu obitelji, prijatelja i djevojke," sjeća se Mikolčić. Ponosan je na Kumove, koji su dali izniman doprinos u Bljesku i kasnijim operacijama hrvatskih snaga.

Izvori fotografija:

Udruga 81. gardijske bojne – Kumovi; privatna arhiva: Marin Pišonić, Mario Nađ, Siniša Glavaš, Davor Mucić, Zdenko Mazur; *Hrvatska policija u Domovinskom ratu*, Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Zagreb, 2011.; *1. gardijska brigada Hrvatske vojske Tigrovi*, Edicija monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991. – 1996., Znanje d. o. o., Zagreb, 2015.; *3. gardijska brigada Hrvatske vojske Kune*, Edicija monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991. – 1996., MORH, GS OSRH, Zagreb, 2012.; *1. hrvatski gardijski zdruk*, Edicija monografija vojno-redarstvenih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske iz Domovinskog rata 1991. – 1996., MORH, GS OSRH, Zagreb, 2011.; Nikola Ivkanec, *Moja sjećanja, Domovinski rat '91 – '95, Glina-Daruvar-Pakrac*, Čazma, Daruvar, Pakrac, 2006.

Pripadnik Počasno-zaštitne bojne stožerni narednik Ivan Slukan istrčao je zahtjevnu utrku 100 milja Istre duljine 168 km s više do 6500 metara ukupnog uspona i nizbrdice koja kreće iz Labina, a završava u Umagu

100 MILJA ISTRE

UTRKA ZA NAJIZDRŽLJIVIJE

TEKST Ivan Šurbek // FOTO PZB

Za mnoge bi pojam 100 milja Istre bio dovoljan izazov da se samo ta ruta prođe i završi te stigne do kraja, ali kad se uz 100 milja doda i pojam utrka jasno je da za takav pothvat moraš biti vrhunski pripremljen. Pripadnik Posadne satnije Počasno-zaštitne bojne stožerni narednik Ivan Slukan upravo to i jest.

Stožerni narednik Slukan u Hrvatskoj je vojsci od 1993., prošao je Južno i Karlovačko bojište, a sudjelovao je u akcijama Bljesak i Oluja. Od 2006. pripadnik je Posadne satnije Počasno-zaštitne bojne koja

se nalazi na Brijunima. U NATO-ovoj misiji ISAF u Kabulu bio je 2011., a 2013. u misiji KFOR u Prištini. Na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 2020. na Odjelu za izobrazbu trenera smjer Kondicijska priprema sportaša.

Povod našem razgovoru bila je utrka 100 milja Istre, koja je jedna od kvalifikacijskih utrka za UTMB, odnosno Ultra-Trail du Mont-Blanc. Riječ je o utrci duljine 168 kilometara oko Mont-Blanca s ukupnim usponom od

10 000 metara. Utrka 100 milja Istre jedna je od 25 kvalifikacijskih utrka za UTMB, ali ni to nije uvjet da će se natjecati jer se svake godine prijavi prevelik broj natjecatelja, a samo njih 3000 može nastupati. Od 3000 jedan broj ima osigurano mjesto na startu, a ostali se izvlače pomoću lutrije.

Trčanje trailom trčanje je po prirodnim stazama, a najčešće su u sve to ukomponirani vrlo zahtjevni usponi i nizbrdice. U što većoj mjeri izbjegava se trčanje cestama i urednim puto-

POČASNO-ZAŠTITNA BOJNA

vima jer je posebnost trail trčanja vrijeme provedeno u prirodi.

DUGOTRAJNE PRIPREME

Stožerni narednik Slukan sportom se bavi aktivno već više od dvadesetak godina, a prije trčanja bavio se triatlonom i sportskim padobranstvom.

"Trail trčanje počeo sam nedugo nakon povratka s Kosova 2013. i prva utrka na kojoj sam sudjelovao bila je Učka Trail na ruti od dvadesetak kilometara. Prva utrka 100 milja Istre održana je 2013. te mi je kolega, stožerni narednik Siniša Hrestak, spomenuo da bi bilo izazovno istrčati takvu udaljenost. Prvu 100 milja utrku, tzv. stomajlericu, istrčao sam 2016. i za 171 km trebalo mi je 37 sati i 12 minuta. Iduće godine istrčao sam 171 km za 31 sat i 26 minuta, 2018. godine 168 km za 29 sati i 41 minutu, a 2019. istu udaljenost za 29 sati i 40 minuta. Zbog pandemije utrka nije održana 2020., a 2021. utrku sam završio za 32 sata i 47 minuta," govori stožerni narednik Slukan. Ove godine istu je rutu završio za 31 sat i 37 minuta.

"Utrku završavam gotovo uvijek negdje oko "zlatne" sredine, ali ono što mi je najvažnije jest da sam je do sada uvijek završio. Primjerice, ove godine startalo je 247, a završilo 125 natjecatelja," dodaje Slukan.

Pripreme za ovakvu vrstu utrka dugotrajne su i traže mnogo vremena i istrčanih kilometara. Stožerni narednik Slukan kaže kako gotovo svaki slobodan trenutak provodi na nekoj od staza na Učkoj, Čičariji, Brijunima, Sljemenu jer sa sobom uvijek nosi opremu za trčanje. Aktivno sudjeluje i na raznim civilnim i vojnim natjecanjima koje su mu ujedno priprema za *stomajlericu*. U pripremama, treninzima i utrkama pomaže mu obitelj, supruga i tri sina, a za koje ističe kako su mu i velika potpora.

"Zapravo, bez njih i njihove potpore bilo bi mi gotovo nemoguće raditi ovo što radim. Postrojba vrlo dobro zna čime se bavim i uvijek je spremna pomoći i podržati me, a trudim se kao dočasnik i kondicijski trener svojim načinom života i promocijom sporta biti uzor svojim kolegama," ističe Slukan. Zanimalo nas je kako izgleda samo natjecanje i koliku pripremljenost traži od natjecatelja, a u razgovoru smo saznali neke vrlo vrijedne informacije. Primjerice 100 milja Istre sastoji se od pet utrka različitih duljina i različitog kumulativnog uspona. Duljine su 168, 128, 68, 40 i 20 km. Vremenski limit za najdulju utrku je 46 sati, a na stazi su svakih dvadesetak kilometara organizirane okrepe gdje natjecatelji mogu popuniti zalihe vodom, pojesti nešto i odmoriti ako je potrebno. Natjecatelji moraju sa sobom nositi opremu koju propisuje organizator, a to je naprtnjača za trčanje i barem jedna litra zalihe vode, prva pomoć, astrofolija, zviždaljka, rezerva hrane i odjeće.

SUDJELOVANJE NA UTMB-u

Priprema za utrku traje cijelo vrijeme, tijekom cijele godine. Narednik Slukan kaže kako često koristi ostale utrke kao pripremu, ali zbog posla i obitelji te pripreme nikad nisu dostatne.

Nakon 40-50 km utrke više nije bitna tjelesna pripremljenost već na snagu stupa psihička pripremljenost i volja da se utrka završi

"Najbitnija je stvar da si natjecatelj posvijesti da mora završiti jer nakon 40-50 km više nije bitna tjelesna pripremljenost već na snagu stupa psihička pripremljenost i volja da se utrka završi. Moj jedini razlog za odustajanje je ozljeda, a ona se do sada, na svu sreću, nije nikad dogodila. Na svim utrkama kroz ovih šest godina odustajalo je u prosjeku 30 posto natjecatelja," kaže stožerni narednik.

Dosad je sudjelovao na velikom broju domaćih i međunarodnih trail ili cestovnih utrka. Najveće od njih su utrke Kvarner Trails koje se održavaju na Učkoj, Risnjaku, Grobničkim Alpama i otoku Krku. Nadalje, Valamar Trail, Zagrebački i Splitski maraton te različita vojna natjecanja. Natjecanje koje se nedavno održalo u Istri bilo je itekako zahtjevno i naporno. Riječ je o utrci duljine 168 km s više do 6500 metara ukupnog uspona i nizbrdice koja kreće iz Labina i ide prema Plominu. Iz Plomina se uspinje prema vrhu Sisol (835 m) na Učkoj pa se spušta prema Mošćeničkoj Dragi (0 m). Iz Mošćeničke Drage penje se prema Vojaku (1400 m) pa se ide prema planinarskom domu Poklon. Staza ide prema Čičariji gdje se svladavaju još tri vrha iznad 1000 m nadmorske visine, Orljak, Gomila i Žbevnica. Sa Žbevnice spušta se prema Buzetu (99,5 km utrke) gdje se nalazi najveća okrepa na utrci i natjecatelji mogu pojesti topli obrok i zamijeniti opremu. Zatim se od Buzeta nastavlja prema jezeru Butoniga preko dva vrha od 400 m. Slijedi uspon na Zamask pa na Motovun i Oprtalj. Od Oprtlja je sve lakše jer nema više velikih uspona. Slijede Grožnjan, Buje i cilj u Umagu (167,6 km od starta i 6515 metara uspona).

Ove godine za vrijeme utrke izmijenila su se sva godišnja doba. Olujni vjetar na Učkoj, kiša na Čičariji, toplo i sunčano vrijeme od Buzeta do Motovuna te ponovno vjetar, kiša i tuča od Oprtlja do Grožnjana, a za kraj, natjecatelje je dočekalo gusto blato po kojem se teško hodalo, a kamoli trčalo od Buja do cilja u Umagu.

Za kraj smo pitali stožernog narednika Slukana kakvi su mu planovi za nastavak karijere i koji su ciljevi.

"Cilj je nastupiti na UTMB. Prošle sam godine pokušao, ali nisam uspio jer je konkurencija bila prevelika i broj prijava bio je znatno iznad kvota tako da je o svemu odlučivala lutrija. Želim sudjelovati na toj utrci sljedeće godine," zaključuje stožerni narednik Ivan Slukan.

KOPNENA VOJSKA

Foto: FNSS

LAKI TENKOVİ

Nakon zatišja koje je uzrokovao kraj hladnog rata, neke svjetske vojske opet se okreću manjim i pokretljivijim inačicama najpoznatijih vozila na gusjenicama

TEKST Mario Galić

Tursko-indonezijski tenk Kaplan MT / Harimau opremljen je kupolom Cockerill CT-CV 105HP kalibra 105 mm s topom koji može ispaljivati standardno streljivo razvijano za tenkovske topove

KOPNENA VOJSKA

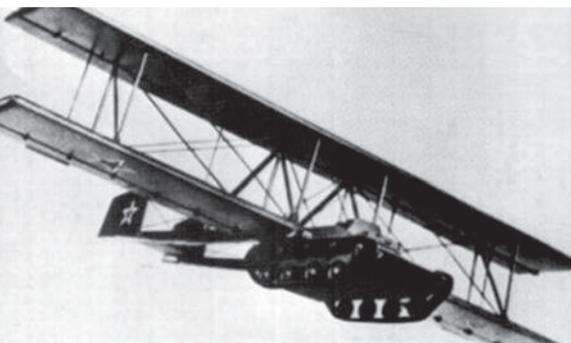

Foto: Wikimedia Commons

Neobična sovjetska ideja iz 1940-ih: krilati tenk Antonov A-40, odnosno laki tenk T-60 oko čijeg je tijela konstruirana jedrilica

Laki su tenkovi u početku razvijani kao vozila za izvidničke snage. Između Prvog i Drugog svjetskog rata započeo je njihov razvoj u smjeru važnog borbenog sredstva zračno-desantnih snaga. Najoriginalniji prijedlog imao je sovjetski zrakoplovni inženjer Oleg Antonov (1906. – 1984.). Njegova ideja bila je da se od lakog tenka T-60 napravi jedrilica koju bi do zone desanta vukao veliki transportni avion ili bombarder. Jedrilica bi bila dvokrilac s dva repa i potpuno napravljena od drveta, tek s nešto ojačanja od metala. Na taj način bi se postigle dvije odlike. Prva – cijela bi konstrukcija bila vrlo lagana. Druga – i vrlo jeftina. Jedrilica je poznata pod oznakama Antonov A-40 ili KT-40. Jedrilicu bi u zrak povukao bombarder ili transportni avion i teglio je do zone desantiranja, gdje bi kontrolirano sletjela nakon što bi avion otpustio jedrilicu. Posada bi odbacila krila i T-60 bi bio spreman za borbeno djelovanje. Kako je ukupna masa letjelice A-40 bila 7,8 tona jedina dva sovjetska aviona koji su imali donekle dostatno snage da je podignu u zrak bili su teški bombarderi Petljakov Pe-8 i Tupoljev TB-3. Prvi i jedini probni let A-40 obavljen je 2. rujna 1942. Zbog vrlo velikog otpora zraka koji je stvarao A-40, posada bombardera TB-3 morala je otpustiti jedrilicu neposredno nakon polijetanja. Usprkos tome, posada A-40 uspjela je sigurno sletjeti. Nakon što je odbacila krila, T-60 se na svoj pogon vratio u bazu iz koje je poletio. Taj jedini let pokazao je da je ideja A-40 izvediva, ali sovjetsko

ratno zrakoplovstvo nije imalo dostatno velik transportni avion ili bombarder koji bi imao snage vući A-40 na veće udaljenosti.

ODBAČENA IDEJA

Način borbenih djelovanja u Europi tijekom Drugog svjetskog rata uvjetovao je razvoj sve većih i težih tenkova s topovima velikog kalibra. Već do 1940. godine tankete i laki tenkovi uglavnom su završili u središtima za obuku budućih tenkovskih posada, a djelomično su rabljeni u borbama protiv gerilskih/partizanskih snaga. Zbog toga su velike sile predale veći broj vojskama manjih savezničkih zemalja. Međutim, vojska nacističke Njemačke brzo je zaključila da su joj potrebni izvidnički tenkovi, posebno na nepreglednim ravninama Ukrajine, Bjelorusije i Rusije. Stoga je 1941. godine razvijen laki (izvidnički) tenk Panzer II Ausf. J (VK16.01). No nije se pokazao najboljim i završena su samo 22 primjerka.

ARMY PICTORIAL SERV

Foto: Signal Comps Archive

Umjesto njega razvijen je VK16.02 Leopard. Iako je po svim odlikama bio bolji od prethodnika, njegova serijska proizvodnja nikad nije pokrenuta. Problem je bio u tome što je početak serijske proizvodnje određen za travanj 1943., a do tada su se nacističke snage već počele povlačiti iz SSSR-a pa je potreba za izvidničkim tenkom nestala. A i sirovine koje bi se utrošile u izradu planiranih 260 primjeraka Leoparda iskoristile su se za potrebnije Panthere i Tigere.

Vođena idejom izolacionizma, američka se javnost 1930-ih snažno opirala ideji jačanja oružanih snaga. I ono što je odobreno u državnom proračunu, uglavnom je išlo ratnoj mornarici. Stoga je američka kopnena vojska, ali i marinci, početak Drugog svjetskog rata dočekala s vrlo slabim i malobrojnim naoružanjem. Jedan od pokušaja da se to ispravi bio je laki tenk M3 Stuart. U nedostatku boljeg, proizvedeno je 500 primjeraka. Naoružan topom od 37 mm i zaštićen okloпом ne debljim od 51 mm Stuart je u startu

Posada američkog lakog tenka M3 Stuart pregledava zemljovid bojišnice dok očekuje zapovijed o daljnjem pokretu. Fotografija s talijanskog fronta snimljena je 7. siječnja 1944.

bio zastarjelo oružje. Ipak, napadom Japana na Pearl Harbor 7. prosinca 1941. postalo je jasno da SAD neće moći izbjeći sudjelovanje u Drugom svjetskom ratu, a to je značilo i da će istodobno morati razvijati i druge grane i rodove. A marinci su za desantiranja na tihooceanske otoke trebali laki tenk. M3 Stuart nije bio odveć pogodan za tu namjenu pa je razvijen M22 Locust.

Spletom okolnosti kakve se mogu dogoditi samo tijekom rata, Locust je odigrao važnu ulogu u razvoju svi nasljednih lakih tenkova. Iako američke oružane snage njime nisu bile zadovoljne, britanska je vojska smatrala da je baš on to što im treba. Američke zračno-desantne snage zaključile su da nemaju ni transportni avion ni jedrilicu dostatno veliku za M22 i to je bilo to. No Britanci su imali drukčije ideje. Samo za njega razvili su veliku transportnu jedrilicu General Aircraft Limited GAL. 49 Hamilcar (ponekad se označava i kao Hamilcar Mark I). Ta je kombinacija uspješno uporabljena tijekom operacije Varsity (24. ožujka 1945.) čiji je cilj bio zauzeti mostove na Rajni koji su vodili duboko u teritorij nacističke Njemačke. No, nakon kraja Drugog svjetskog rata ideja o uporabi transportnih jedrilica odbačena je vrlo brzo te su umjesto njih razvijeni veliki transportni avioni sposobni slijetati i na neuređene poletno-sletne staze.

NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

Zanimljivo je da su iskustva uporabe lakih tenkova najviše razmatrana unutar sovjetske Crvene armije. Ona je, na osnovama iskustva njemačkog Wehrmachta, zaključila da je vrijeme uporabe lakih tenkova na bojištu prošlost. Istodobno, na iskustvima britanske vojske s lakim tenkovima M22 Locust i jedrilicama Hamilcar Mark I, zaključili su da se laki tenkovi mogu itekako uspješno rabiti u desantnim snagama, i zračnim i pomorskim. Pritom u obzir treba uzeti i činjenicu da je Crvena armija pokušavala razviti zračno-desantne snage i prije početka Drugog svjetskog rata (primjer tenka Antonov A-40), no nedostatak velikih

KOPNENA VOJSKA

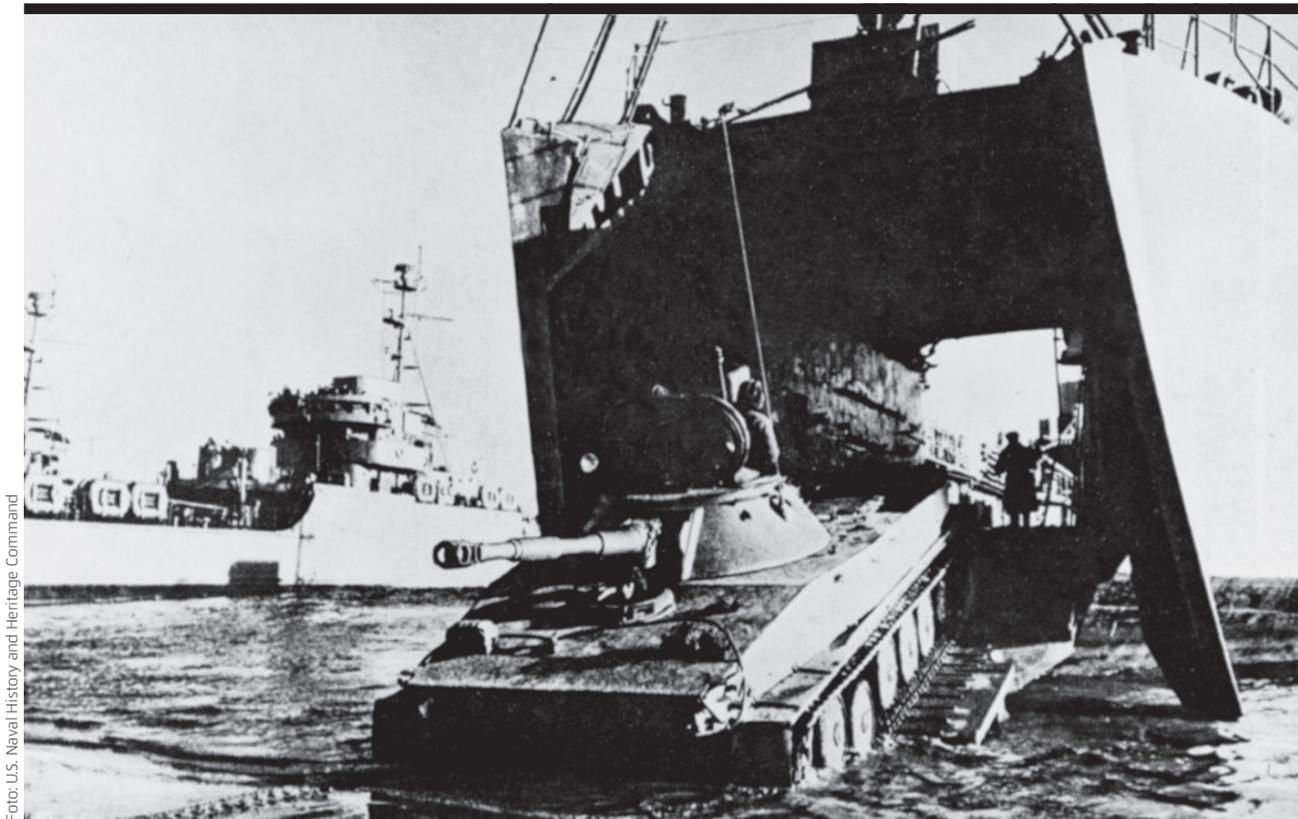

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

transportnih aviona te je pokušaje činio neuspješnim.

Prvi laki tenk sovjetske vojske postao je PT-76 (PT- plivajući tenk). Zahvaljujući masi od samo 14,6 tona i pritisku na tlo od samo 0,50 kg/cm², PT-76 može svladati i teško prohodne terene kao što su močvare. Osim toga ima amfibijska svojstva te mogućnost plovidbe brzinom od 9 km/h. Prvi je prototip napravljen 1950. godine, a već iduće izdana je dozvola za početak serijske proizvodnje. Tenk ima slab oklop: ratna iskustva pokazala su da paljba teških strojica može probiti bočne čelične ploče debljine 7 mm. Niti top od 76 mm nije previše učinkovit, no PT-76 jako se dobro prodavao, što je potaknula i uspješna borbena uporaba u nekoliko ratova. Prva je bila u Vijetnamu u kojem je vojska Sjevernog Vijetnama ponajviše rabila odličnu pokretljivost tenka. Indijska vojska na inventivan je način uporabila PT-76 u ratu protiv Pakistana 1971. godine. Zahvaljujući pokretljivosti tenka, indijske su snage uspijevale napasti pakistanske snage (opremljene lakim tenkovima M24 Chaffee) na mjestima

Sovjetski laki tenk PT-76 izlazi iz desantnog broda MP-8 na vježbi sredinom 1960-ih godina

i iz smjerova za koje su Pakistanci mislili da su sigurni od tenkovskih prodora.

U izraelsko-arapskim ratovima PT-76 prvi je put uporabljen tijekom Šestodnevnog rata 1967. godine. Pritom je izraelska vojska uspjela zarobiti i manji broj PT-76. Ti su tenkovi bili spremni za borbenu uporabu u trenutku izbijanja Jomkipurskog rata 1973. godine. Tako su, spletom okolnosti, u prvim danima napada sirijske snage borbeno uporabile PT-76 na Golanskoj visoravni, a egipatske snage za prelazak Sueskog kanala. S druge strane, 14. listopada izraelska vojska uporabila je sedam tenkova PT-76 i osam transportera BTR-50 za prelazak preko Sueskog kanala na egipatski nacionalni teritorij. Ubrzo će se pokazati da je potonja desantna operacija odlučila ishod rata u izraelsku korist.

Iako odavno zastarjeli, PT-76 i dalje su u uporabi, većinom u afričkim i azijskim državama.

DOPUŠTENA VEĆA MASA

Ugledavši se na sovjetski PT-76, kojih je nekoliko isporučeno kineskoj vojsci, Kinezi su odlučili razviti vlastiti amfibijski tenk koji će zadržati sve dobre odlike sovjetskog originala uz neka poboljšanja. To se prije svega odnosilo na poboljšanje paljbene moći. Razvoj kineskog amfibijskog tenka Type 63 pokrenut je potkraj 1950-ih, da bi u operativnu uporabu ušao 1963. godine. Od tada do danas Type 63 neprestano je poboljšavan. Izvorni tenk bio je naoružan topom kalibra 85 mm, da bi Type 63A dobio puno bolji top ZPL-83 kalibra 105 mm, razvijen na osnovi izraelske tehnologije. S tim topom paljbena moć značajno je poboljšana. Taj je

top još uvijek opasan za mnoge tenkove starijih generacija koji su još u uporabi. S vremenom su ugrađivani i sve jači motori te poboljšavana plovnost. Tako se u najnoviju izvedenicu Type 63A-II ugrađuje dizelski motor snage 433 kW (581 KS). Mnogi zapadni izvori navode da je to dostatno za čak 28 km/h brzine plovidbe.

Najslabija strana tenka Type 63A-II, očekivano, oklopna je zaštita, no ona i ne može biti nešto značajna s obzirom na to da je masa vozila oko 22 tona.

Krajem 1950-ih kineska je vojska razvila još jedan laki tenk – Type 62. Nije imao amfibijske odlike i bio je namijenjen za djelovanje na teško prohodnom terenu gdje tenkovi znatno veće mase nisu mogli proći. Type 62 zapravo je umanjena izvedenica tenka Type 69. Na njemu je sve podređeno smanjenju mase: umjesto topa od 100 mm koji ima Type 69, ugrađen je top od 85 mm. Proporcionalnim smanjenjem veličine tijela dobivena je masa od samo 21 tona. Iako skromnih borbenih mogućnosti prodat je u čak 14 zemalja, primjerice i u Albaniju. Još uvijek je u operativnoj uporabi u devet zemalja.

Kineska vojska povukla je Type 62 iz operativne uporabe 2013. godine da bi ga zamijenila znatno modernijim lakim tenkom ZTQ-15 (Type 15). Iako se nalazi u naoružanju i mornaričkih desantnih snaga kineske kopnene vojske, ZTQ-15 nema amfibijske mogućnosti niti je primarno namijenjen pomorskom desantiranju. Njegova je primarna namjena djelovanje na teško prohodnim terenima, prije svega planinama i na velikim nadmorskim visinama. Kad se to uzme u obzir zajedno s činjenicom da ne postoji ograničenje mase zbog plovnosti ili prijevoza transportnim zrakoplovima, masa ZTQ-a 15 poprilično je visoka – 33 tona. Ona se može povećati za još tri tona postavljanjem dodatnog oklopa, vjerojatno kombinacije kompozitnog i eksplozivno-reaktivnog oklopa. Zahvaljujući tome ZTQ-15 ima najbolju razinu oklopne zaštite od svih lakih tenkova koji su trenutačno u operativnoj uporabi. Tek za usporedbu, tenk T-55 ima borbenu masu od 36 tona. S obzirom na uporabu modernijih materijala, oklopna zaštita tenka ZTQ-15 bolja je od one tenka T-55 koji se još uvijek masovno rabi u raznim oružanim sukobima.

GUSJENICE NA HIMALAJI

Osnovu paljbene moći tenka ZTQ-15 čini top od 105 mm. Nije poznata njegova oznaka, no sigurno je da je napredniji od topa ZPL-83A istog kalibra koji se ugrađivao na tenkove Type 88. Ako je kinesko streljivo, posebno granata s potkalibarnim penetratorom, približno jednake kvalitete kao i izraelski, tenk ZTQ-15 može uništavati tenkove T-72 na udaljenosti od najmanje dva kilometra. S obzirom na to da je top stabiliziran po dvjema ravnima, te da je ugrađen suvremeni sustav za usmjeravanje paljbe, posada može otvoriti paljbu iz pokreta. Za uništavanje tenkova na većim udaljenostima rabe se laserski navodeni projektili koji se ispaljuju/lansiraju iz topa. Nisu dostupni podaci o veličini borbenog kompleta, no dio streljiva nalazi se u automatskom punjaču, a posada broji tri člana.

ZTQ-15 navodno ima odličnu pokretljivost i na visinama iznad 4000 metara. S obzirom na veliku masu od 33 ili 36 tona to je značajan uspjeh, a on je postignut ugradnjom dizelskog

Foto: Elbit Systems

Tenk Sabrah u konfiguraciji za filipinsku vojsku koju je konstruirala izraelska tvrtka Elbit Systems: kupola s topom kalibra 105 mm na tijelu borbenog vozila pješništva ASCOD

NA AZIJSKIM OTOCIMA

U siječnju 2021. izraelska tvrtka Elbit Systems objavila je da je potpisala ugovor vrijedan 172 milijuna dolara za isporuku 20 lakih tenkova Sabrah tad neimenovanoj azijskoj državi. Ubrzo je objavljeno da su to Filipini. Isporuka prvih vozila započela je već u prosincu iste godine.

Glavni dio lakog tenka Sabrah kupola je s topom kalibra 105 mm, proizvod tvrtke Elbit Systems. U slučaju filipinskih tenkova, kupola je postavljena na tijelo borbenog vozila pješništva (BVP) ASCOD. Međutim, Elbit nudi mogućnost ugradnje kupole Sabrah i na borbeno vozilo na kotačima Pandur II, te (naravno) i mogućnost ugradnje na slična vozila mase 14 tona ili više i konfiguracije pogona 8 X 8.

U službenom prospektu Elbita spominje se da je razina oklopne zaštite kupole STANAG 4569 razina 4, što znači poprilično slaba. No ne spominje se masa kupole. Za sada nije ni poznata masa filipinskog lakog tenka, no zna se da je tamošnje ministarstvo obrane tražilo vozilo čija masa neće biti veća od 42 tona. Takva relativno velika masa rezultat je i ugradnje topa od 105 mm s pripadajućim automatskim punjačem kapaciteta 12 granata (još 24 granate smještene su u trupu vozila). Zahvaljujući automatskom punjaču brzina paljbe je šest granata u minuti. Elbit tvrdi da je borbena učinkovitost topa do čak 3600 metara. Doduše, ne kaže s kojom granatom i protiv kakvih ciljeva. Izraelska tvrtka IAI nudi protuoklopni vodeni projektil LAHAT koji se ispaljuje/lansira iz topa kalibra 105 mm i ima najveći domet osam kilometara, a značajno povećava mogućnosti protuoklopne borbe.

Doduše, filipinskoj vojsci učinkovit domet protiv oklopnih vozila nije najvažnija stvar s obzirom na to da su tenkove Sabrah nabavili prije svega kako bi povećali sposobnosti djelovanja protiv pobunjeničkih i terorističkih skupina.

Foto: Elbit Systems

Elbit Systems nudi i mogućnost da se kupola Sabrah instalira na vozilo na kotačima Pandur II

KOPNENA VOJSKA

AMERIČKI PROGRAM MOBILE PROTECTED FIREPOWER

Nakon M551 Sheridana, povučenog iz operativne uporabe 1996. godine, američke oružane snage izgubile su interes za lakim tenkovima. Doduše, američka tvrtka Cadillac Gage (u međuvremenu preuzeta od Textron Systemsa) razvila je 1980-ih godina laki tenk Stingray. Međutim, on se vrlo loše prodavao te je jedini kupac Tajland koji je 1987. godine kupio njih 106 za 150 milijuna dolara.

Taj odnos američkih oružanih snaga prema lakim tenkovima promijenio se 2015. godine kad je pokrenut Mobile Protected Firepower Program (MPFP). Doduše, Pentagon se baš nije potrudio oko projekta koji je bio *na ledu* sve dok 2018. godine Kongres nije zatražio da se

ubrza. Raspisan je zahtjev za ponudama pa je u prosincu iste godine objavljeno da su u završni odabir ušli laki tenkovi General Dynamicsa i BAE Systemsa. BAE Systems je dobio 375,9, a General Dynamics 335 milijuna dolara za izgradnju po 12 prototipova. Po tadašnjem planu tvrtke su imale 14 mjeseci za isporuku vozila, dok je njihovo testiranje trebalo trajati 16 mjeseci. Odluka o odabiru najboljeg vozila planirana je za 2022. godinu, nakon čega bi pobjednička tvrtka dobila ugovor za 504 tenka.

Iako se od početka smatralo da je General Dynamics u prednosti, s vremenom je zavladao mišljenje da je američka vojska sklonija prijedlogu BAE Systemsa. Naime, General Dynamics išao je na sigurno. Na već postojeće oklopno vozilo na gusjenicama Ajax postavljena je kupola s topom od 105 mm i sustavom za upravljanje paljbe preuzetim s tenka Abrams. Teoretski, to je dobitna kombinacija svih već prije razvijenih komponenti. No onda su nastali problemi s Ajaxom, u osnovi izvidničkim vozilom razvijenim za britansku vojsku. Vozilo koje je proizvođač promovirao kao najsuvremenije na svijetu na testiranjima se pokazalo vrlo problematičnim. Snažne

vibracije, (pre)velika razina buke, pa čak i ulazak ispušnih plinova iz motora u prostor za posadu, dovele su do toga da su osobe koje su sudjelovale u testiranjima oboljevale. Nije prošlo puno vremena i britanski su mediji počeli objavljivati vijesti o propasti programa, a britanska je javnost zahtijevala obustavu projekta. Situaciju ne poboljšava ni činjenica da se najveći dio posla oko proizvodnje obavlja u pogonima General Dynamics European Land Systems smještenim u Španjolskoj. Ukratko, problemi s Ajaxom u Ujedinjenom Kraljevstvu znatno su umanjili vjerojatnost da će laki tenk General Dynamicsa pobijediti na MPFP-u.

BAE Systems je ponudio poboljšani laki tenk M8 Buford, koji je tvrtka FMC razvila još 1980-ih. Zanimljivo je da je XM8 već jednom pobijedio na odabiru novog američkog lakog tenka Armored Gun System koji je obustavljen 1996. godine. Sad poboljšana izvedenica imala je vrlo velike šanse pobijediti na MPFP programu. Međutim, izgleda da je došlo do velikog preokreta: Jane's je početkom ožujka 2022. objavio neslužbenu informaciju da je BAE Systems izbačen iz natječajnog procesa.

Foto: General Dynamics

Prema neslužbenim vijestima, jedini kandidat za MPFP ostao je General Dynamics i njihov prijedlog koji se bazira na vozilu Ajax

Foto: BAE Systems

BAE Systemsov prijedlog za MPFP činio se siguran pobjednik, no početkom ožujka Jane's je objavio da je njihov tenk ispao iz natječaja

motora s elektroničkim nadzorom rada i turbopunjačima snage 735 kW (1000 KS). Tolika bi snaga za tenk mase 36 tona koji se rabi u uobičajenim uvjetima bila prevelika. No ZTQ-15 je projektiran za uporabu po planinskim putovima Himalaja i Tibeta gdje rijedak zrak značajno smanjuje učinkovitost dizelskih motora. Čak i ako se snaga motora na vrlo visokoj nadmorskoj visini prepolovi, ostaje još uvijek dostatnih 500 KS za kretanje solidnim brzinama između 40 i 50 km/h. ZTQ-15 prvi su se put pojavili na kinesko-indijskoj granici 2020. godine i odmah su izazvali reakciju s druge strane. Prvi odgovor bio je razmještaj tenkova T-72, no to se vrlo brzo pokazalo kao vrlo loše rješenje. I ovako slabi dizelski motori na indijskim T-72 na velikim nadmorskim visinama toliko su izgubili na snazi da su se tenkovi jedva kretali. Poslije se indijsko ministarstvo obrane odlučilo za drukčije rješenje – razvoj domaćeg lakog tenka. Njega razvijaju agencija DRDO i tvrtka Larsen & Toubro. Ona je uključena jer će kao osnovu tenk imati tijelo njihova (doduše, po licenci) proizvoda - samovozne haubice K9 Vajra koja bi umjesto kupole s haubicom kalibra 155 mm trebala dobiti kupolu s topom od 105 mm. Doduše, neki indijski izvori tvrde da će se rabiti top od 120 mm s tenka Arjun. DRDO namjerna smanjiti sadašnju masu haubice od 47 na prihvatljivih 35 tona. Pritom bi zadržali njemački motor MTU MT 881 Ka-500 V8 s 735,5 kW (1000 KS). Dopršetak prvog prototipa najavljen je za početak 2023. godine.

UPITAN INTERES

Kaplan MT/Harimau trenutačno je jedan od najsuvremenijih lakih tenkova na svijetu. Raspolaze s dva imena jer su ga zajednički razvile turska tvrtka FNSS i indonezijska PT Pindad. Zanimljivo je da ga je indonezijska vojska službeno klasificirala kao "suvremeni srednje težak tenk". S obzirom na najveću masu od 35 tona to je donekle i točno. Međutim, mase najsuvremenijih tenkova kreću se od 50 tona naviše, pa ga 35 tona stavlja u laku kategoriju.

Mala se masa neizbježno odrazila i na vrlo slabu oklopnu zaštitu. Oklopno tijelo i osnovni modularni oklop (ukupna

Najmoderniji kineski laki tenk ZTQ-15 (Type 15) primarno je namijenjen djelovanju na planinama i na velikim nadmorskim visinama

Kineski marinci napreduju pod zaštitom lakog tenka na vježbi u blizini Pekinga u ožujku 2014.

masa tenka je 30 tona) posadi daje razinu zaštite STANAG 4569 Level 4. To znači da će oklop sigurno zaustaviti pancirno zrno ispaljeno iz teške strojnice kalibra 14,5 mm s udaljenosti od 200 metara. Međutim, postavljanjem dodatnog modularnog oklopa (dodatnih pet tona mase) razina zaštite povećava se na STANAG 4569 Level 5. A to znači zaštita posade od probojne granate kalibra 25 mm ispaljene s udaljenosti od 500 metara. Dodatni oklop štiti čeonu dio vozila od probojnih granata kalibra 30 mm. Po tome se vidi da Kaplan MT/Harimau nije razvijen za borbu sa suvremenim tenkovima, već više za djelovanja protiv terorističkih skupina i pobunjeničkih snaga. Doduše, opremljen je kupolom Cockerill CT-CV 105HP s topom kalibra 105 mm koji može ispaljivati standardno streljivo razvijano za tenkovske topove. Stoga je po svim borbenim odlikama Kaplan MT/Harimau vrlo sličan kineskom ZTQ-15.

Turska vojska nema potrebe za lakim tenkom tako da tursko ministarstvo obrane nije naručilo Kaplan MT. Po svemu sudeći, ni indonezijska vojska nije previše zadovoljna krajnjim proizvodom jer je tamošnje ministarstvo obrane naručilo samo 18 Harimaua. Doduše, indonezijski izvori navode da je to tek probna serija nakon koje će uslijediti znatno veća narudžba za 44 tenka. Po njima, tamošnja vojska želi ukupno stotinu Harimaua. PT Pindad se nada povećanju narudžbi kroz izvoz te se tenk intenzivno nudi stranim kupcima. Za sada se kao najizgledniji spominju Brunej i Gana.

TROMBLONI I BACAČI GRANATA

Razvojni put dvaju srodnih oružja seže u prilično daleku prošlost, vjerojatno u XVI. stoljeće. Svrha im je bila jednostavna: dobaciti ubojito streljivo što bliže cilju, a što dalje od sebe

TEKST Marinko Ogorec

Već prilikom razvoja prvih ručnih bombi sredinom XV. stoljeća pojavila se potreba za njihovim bacanjem na protivnika znatno dalje nego što je to bilo moguće snagom ljudske ruke. Naime, kako su se smrtonosne krhotine bombe rasprskavale na veću udaljenost nego što je bilo moguće dobaciti rukom, oružje je često bilo opasno jednako za onog koji ju je bacio kao i za protivnika. Osim toga, u tvrđavskim borbama bombe su bile znatno opasnije za napadača jer ih nisu mogli ubaciti

preko visokih bedema i palisada, a branitelji su ih mogli masovno koristiti iz sigurnosti svojih fortifikacija. Rane naprave za povećanje dometa ručnih bombi u velikoj su mjeri sličile malim katapultima ili drevnim pračkama kojima se bomba zavitala i izbacila pod snažnim utjecajem centrifugalne sile. Međutim, te su naprave vrlo brzo odbačene zbog krajnje nepouzdanosti: i one su bile opasnije za bombaša, nego za njegove protivnike, a i vrlo neprecizne. Prve su bombe imale i stijenj koji se

morao pripaliti neposredno pred bacanje pa je nerijetko bomba izbačena iz tih naprava eksplodirala prerano ne nanijevši štetu protivniku.

S današnjeg vremenskog odmaka vrlo je teško ustanoviti jesu li prvo razvijeni bacači bombi ili trombloni, jer su već u XVIII. stoljeću postojali i jedni i drugi. Međutim, pronađena su zanimljiva streljačka oružja iz kasnog XVI. stoljeća: kratke, vrlo široke cijevi s mehanizmom opaljenja na kotačić za koje se pretpostavlja da su korištene za izbacivanje posebno izrađenih eksplo-

Francuski bacač granata Sauterelle (skakavac) korišten je u Prvom svjetskom ratu, funkcionirao je na principu velikog samostrijela

POVIJEST ORUŽJA

zivnih projektila. Detalji o primjeni tog oružja nisu poznati, pa se može pretpostaviti da u bitkama tog doba i nisu imala značajniju ulogu, ili su rijetko korištena. No, tijekom XVIII. stoljeća bacači bombi korišteni su u većem opsegu, pri čemu su bili vrlo slični puškama kremenjačama, osim što su imali kratku, vrlo široku cijev u koju se postavljala bomba nakon što se usipalo odgovarajuće izbacno barutno punjenje. Na bombi se prvo pripalio stijenj, a zatim je strijelac brzo morao ispaliti bombu u protivničke redove. Naravno, ti bacači bombi primarno su bili u naoružanju grenadirskih postrojbi koje su uglavnom i naoružavane ručnim bombama (detaljnije v. tekst *Ručne bombe (I. dio) – Snažan udar s male udaljenosti, HV br. 632*). Kod ostalih postrojbi tadašnjeg linijskog pješastva također se javlja potreba korištenja ručnih bombi i mogućnosti njihova ispaljivanja na veću udaljenost. Ipak, veći broj specijaliziranih bacača bombi nije dolazio u obzir jer se udarna moć linijskog pješastva primarno mjerila snagom puščanog plotuna ispaljenog neposredno u protivnika, a odmah zatim snagom napada bajunetama.

STROJNICE IZAZIVAJU PREOKRET

Britanski puškar John Tinker dosjetio se krajem XVII. stoljeća da na cijev standardne vojničke puške kremenjače montira nastavak u obliku čaše u koji se mogla umetnuti manja ručna bomba i ispaliti na protivnika samo pomoću barutnog punjenja, bez zrna. Nakon ispaljenja bombe, strijelac je nastavak skinuo i zamijenio bajonetom te odmah bio spreman za blisku borbu. Tako je nastalo specifično streljačko oružje danas poznato kao tromblon. No, takva taktika borbenog djelovanja nestala je tijekom Napoleonskih ratova. Naime, u to se vrijeme bitka najčešće dobivala napadom bajonetom u bliskoj borbi. Juriš streljačkog postroja obično bi poljuljao i probio linijski postroj protivnika, a vojnici uglavnom nisu bili uvježbavani za individualnu borbu bajonetom, zbog čega je redovito nastupalo rasulo, a često i panika. Osim toga, zbog *rastresitijeg* rasporeda i bržeg kretanja streljačkog postroja (ali i njegove znatno preciznije paljbe), gubici u linijskom postroju bili su mnogo veći. Zbog svega toga gotovo sve europske zemlje početkom XIX. stoljeća prihvaćaju streljački postroj kao osnovnu pješачku taktiku i uvježbavaju svoje vojnike za blisku borbu bajonetom. Tako se u idućih stotinjak godina izgubila potreba za uporabom puščanih ili tromblonskih granata. Povratak tih sustava u operativnu uporabu uglavnom je povezan s iskustvima rovovskog ratovanja tijekom Prvog svjetskog rata. Zapravo, u manjoj mjeri potreba se javlja već tijekom operacija u Rusko-japanskom ratu 1904. i 1905. godine. Tad su masovnije korištene strojnice koje su pokazale kako snažna paljbena moć može u velikoj mjeri utjecati na promjenu načina ratovanja i kako je budućnost upravo pred automatskim oružjem. Zahvaljujući u velikoj mjeri i strojnicama, već u ljeto 1914. godine milijunske vojske zaraćenih država pokrile su gotovo sav slobodan operativni prostor. Kako im je pokretljivost bila mala, paljbena moć ujednačena, a gubici iznimno veliki, došlo je do stabilizacije bojišta i prelaska na pozicijsko ratovanje.

OD ROVA PREMA ROVU

U taktičkom smislu, pozicijski je rat rezultat jačanja kvalitete obrane u odnosu na napad. Takva je obrana obično bila

POVIJEST ORUŽJA

strukturirana u nekoliko linija, odnosno pojaseva na strateškoj razini. U relativno kratkom razdoblju izgrađena je čitava mreža poljske fortifikacije kojom je obrambeni sustav postao praktično neprobojan za napadača. Uvjeti rovovskog ratovanja tražili su različite mogućnosti da se eksplozivna naprava ubaci u protivnički rov pod većim kutem, pa su gotovo sve zaraćene strane u tom smjeru započele razvijati improvizirana oružja i oružane sustave. Posebno se eksperimentiralo s pronalaženjem oružja ili bacačke naprave kojima bi se povećao domet i izbacni kut ručnih bombi, što je potpuno razumljivo zbog njihove masovne uporabe. Njemačka je vojska koristila specifične katapulte nazvane Wurfmaschine, britanska rovovske katapulte Leach, a francuska tzv. Sauterelle (skakavac).

Wurfmaschine su bili bacači ručnih bombi koji su radili na principu srednjovjekovnih katapulta. Bili su znatno manjih dimenzija (jer su izbacivali i projektele manjih dimenzija) i konstrukcijski znatno poboljšani. Njihova temeljna karakteristika bila je potpuna nepreciznost, zbog čega većina izbačenih ručnih bombi nije završila na cilju, tj. u protivničkom rovu. Slična nepreciznost pratila je britanske i francuske pandane. Iako su nazivani katapultima, Leachovi bacači (puni je naziv bio *Leach Trench Catapult* – Leachov rovovski katapult) bili su svojevrsna kombinacija samostrela i pračke, konstruirani da na udaljenost do 180 m mogu pod velikim kutom ubacivati standardne britanske ručne

Njemački vojnik u Prvom svjetskom ratu baca ručnu bombu prema neprijateljskim položajima. Uvjeti rovovskog ratovanja tražili su da se za bacanje bombi i granata razviju odgovarajuće naprave

Foto: U.S. Library of Congress via National Museum of U.S. Navy / Photograph Curator

bombe u protivničke rove. To je uključivalo i najmasovnije proizvedenu tzv. Mills hand grenade. Riječ je o vrlo glomaznom i krajnje nepreciznom oružju pa se proizvodilo kratko vrijeme, od ožujka do listopada 1915. godine, pri čemu je proizvedeno tek oko 150 primjeraka. U ratnoj uporabi bacač se najduže zadržao u borbama na Galipolju tijekom Dardanelske operacije, do sredine 1916. godine. Na Zapadnom ratištu Leachov katapult brzo je zamijenjen francuskim bacačem Sauterelle.

Pod punim nazivom Arbalète sauterelle type A francuska vojna industrija razvila je jednako glomazan, neprecizan i nepraktičan bacač kakav je bio britanski Leach, samo što je bio lakši od britanskog i lakše se mogao prenositi. Za razliku od Leachova katapulta, Sauterelle je funkcionirao na principu velikog samostrijela, s prilično složenim mehanizmom izbacivanja ručnih bombi, a imao je i manji domet: bombe Mills mogao je izbaciti na udaljenost 110 - 140 metara. Već u početku primjene ovog oružja francuska je vojska bila vrlo skeptična prema njegovoj uporabnoj vrijednosti, ali je proizvodnja započela isključivo na inzistiranje generala Henrija Mathiasa Berthelota (1861. – 1931.) kojem se svidio njegov način djelovanja i smatrao ga je perspektivnim oružjem. No od 1916. godine sve raširenija uporaba Stokesova minobacača, te razvoj ostalih vrsta minobacača u potpunosti potiskuju i Leach katapult i Sauterelle iz naoružanja, a slično se dogodilo i u vojskama Centralnih sila.

BIRAJU SE NAJGORE PUŠKE

U okolnostima propasti *katapulta* sve se više razvijaju oružja kojima su u temelju bile standardne vojničke puške i koja su služila za ispaljivanje ili prilagođenih ručnih bombi ili posebno konstruiranih puščanih (tromblonskih) eksplozivnih projektila. Trend su pokrenuli Britanci počevši koristiti *bombu na štapu*. Taj je sustav još 1907. godine patentirao Frederick Marten Hale (1864. – 1931.), ali britanski vojni vrh tad nije pokazao interes za tu vrstu oružja. Bila je to eksplozivna naprava s tijelom iz narezane željezne košuljice u kojoj je bilo eksplozivno punjenje. Na vrhu tijela nalazio se jednostavan udarni upaljač, a na dnu je bila ugrađena šipka. Ona se umetnula u cijev obične puške i Haleova granata ispaljivala se pomoću metka bez zrna. Vjerojatno je to i prva konstrukcija tzv. tromblonskog metka u povijesti. Udarcem upaljača o tlo bomba se aktivirala. Kako je proizvodnja Halesovih puščanih granata tekla presporo za ratne potrebe, britanska je vojna industrija za ispaljivanje iz puške počela prilagođavati i standardne Millsove ručne bombe dodajući im šipku na dnu. No, uporaba tih bombi na bojištu pokazala je da su puške koje su ih koristile vrlo brzo postale potpuno neprecizne s jako oštećenim cijevima. Stoga su u postrojbama određene samo neke (uglavnom najlošije) puške koje su korištene isključivo za ispaljivanje Halesovih i Millsovih bombi sa šipkom. Unatoč tome, te bombe sa šipkom ostale su u uporabi gotovo do kraja Prvog

Foto: Mattias Billemyr / Marinmuseum / MM 2261

svjetskog rata, a odmah nakon njegova završetka proglašene su zastarjelim i povučene iz operativne uporabe.

Kako bi se koliko-toliko zaustavilo erodiranje cijevi pušaka, konstruktori su se vratili koncepciji cilindričnog nastavka u obliku čaše koji se u slučaju potrebe montirao na usta cijevi puške. U taj nastavak umetnula bi se Millsova ručna bomba koja je umjesto šipke na donjem dijelu imala pločicu. Ta je konstrukcija bila i sigurnija od bombe sa šipkom jer se sigurnosna žlica nije mogla odvojiti od bombe i aktivirati je prije ispaljivanja koje je i dalje realizirano metkom bez zrna. Nakon ispaljivanja bombe puška se odmah mogla koristiti za gađanje i bez skidanja cilindričnog nastavka.

Francuski industrijalac Jean Viven i inženjer Calix-Gustave Bessière izradili su namjensku puščanu granatu (po njima prozvana V-B grenade) s odgovarajućim cjevastim nastavkom iz kojeg je ispaljivana. Njihova je bomba također bila cilindričnog oblika i u potpunosti je ispunjavala nastavak iz kojeg je ispaljivana, no za razliku od britanskih inačica, ispaljivana je standardnim puščanim metkom sa zrnom. Naime, kroz sredinu bombe izdubljen je otvor koji se poklapao s ustima cijevi i kroz koji je prošlo zrno prilikom opaljenja. Barutni plinovi koji su izišli iz cijevi nakon ispaljenja metka izbacili bi bombu prema cilju. Puščano zrno imalo je važnu ulogu

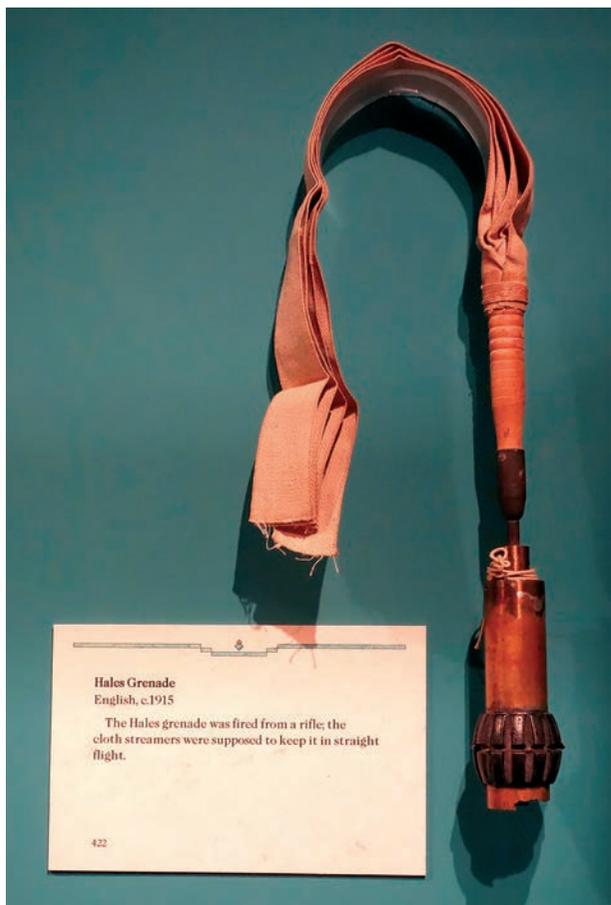
Puška / bacač granata ili ručni minobacač konstruiran 1703. godine, danas izložak švedskog Muzeja mornarice. Lansirao je ručne granate mase 1,36 kg. Cijev je duga 930 mm, a promjer je 75 mm

jer bi prilikom prolaska kroz bombu aktiviralo upaljač koji bi nakon osam sekundi detonirao bombu. Bomba se mogla ispaliti na udaljenost od 150 do 180 m, a zona rasprskavanja njezinih krhotina bila je veća od 60 m.

PUCANJ IZ ŠALICE

Velika učinkovitost prvih tromblona i bacača bombi u Prvom svjetskom ratu, njihova jednostavna i jeftina proizvodnja te mogućnost masovne uporabe osigurali su im budućnost. Još 1928. godine talijanski konstruktori razvili su bacač granata koji se montirao na desni bok standardnog talijanskog karabina Carcano M91 TS, pod nazivom Tromboncino M28 (*mali trombon*). Bila je to vrlo nespregnuta konstrukcija koja je koristila zatvarač puške: dok je bacač granata radio, iz puške se nije moglo pucati. Naime, da bi ispalio granaticu S.R. 2 kalibra 38,5 mm (ukupne mase oko 160 g) strijelac je morao izvaditi zatvarač iz puške i umetnuti ga u bacač, nakon toga je u bacač sprijeda postavio granaticu, a straga standardni metak za pušku. Opaljenje je vršeno pomoću mehanizma puške, pri čemu je zrno odmah blokirano čvrstom čeličnom pregradom, a barutni plinovi prošli su kroz otvore na dnu bacača i izbacili granaticu na maksimalnu udaljenost do 200 m. Nakon ispaljenja granate, strijelac je morao ponovno skinuti zatvarač i vratiti ga u pušku, kako bi mogla normalno pucati. U praksi, taj se bacač pokazao kao vrlo kompliciran, a tako mali projektil nije mogao ostvariti potreban učinak na cilju, pa je povučen iz naoružanja prije izbijanja Drugog svjetskog rata. Jedina je vrijednost te konstrukcije ideja za mogućnost montaže bacača granata na standardne vojne puške. To je rješenje koje se danas masovno koristi u gotovo svim suvremenim oružanim snagama. Zapravo, može se reći kako je Tromboncino bio prvi bacač granata montiran na pušku.

Vojska nacističke Njemačke tijekom Drugog svjetskog rata za svoje je pješake postrojbe usvojila bacač granata Schiessbecher (šalica za gađanje). Nastavak je to kalibra 30 mm koji se jednostavno montirao na usta cijevi standardne njemačke puške Mauser,

Hales Grenade
English, c.1915

The Hales grenade was fired from a rifle; the cloth streamers were supposed to keep it in straight flight.

422

Foto: Baderot / Wikimedia Commons

Haleova granata izrađena otprilike 1915. godine, izložena u muzeju Glenbow u kanadskom gradu Calgaryju

Vojnik na obuci u američkom SEAL timu u siječnju 1968. vježba gađanje iz bacača granata M-79 u pustinskom području kod planina Chocolate u Kaliforniji

Foto: JOC E. J. Filtz / National Museum of U.S. Navy / Photograph Curator

Foto: U.S. Library of Congress via National Museum of U.S. Navy / Photograph Curator

Francuska namjenska puščana granata V-B grenade ispaljivana je iz puške na koju je instaliran odgovarajući cjevasti nastavak

i to praktično svih njezinih inačica. Taj sustav trebao je potisnuti iz operativne uporabe sve ostale bacače. Za njega su razvijeni specijalizirani trenutačni, kumulativni i zadimljavajući (ujedno zapaljivi) projektili, a ispaljivanje je vršeno streljivom bez zrna. Oružje je bilo učinkovito do 280 m, ali se sporo punilo jer se projektil na putanji stabilizirao rotacijom koju je omogućavala užljebljenost bacača. S obzirom na to da se punilo sprijeda, strijelac je morao prvo uskladiti izbočine na projektilu sa žljebovima bacača, a zatim oprezno potisnuti projektil do dna bacača. Ako je u bacaču bilo prljavštine ili naslaga izgorjelog baruta, taj je postupak bio znatno otežan, a u brojnim slučajevima i nemoguć. Unatoč tome, Schiessbecher se pokazao dosta učinkovito i pouzdano oružje pa je ukupno proizvedeno njih gotovo milijun i pol. Konceptiju vrlo sličnu njemačkom Schiessbecheru razvili su Japanci i to za svoju standardnu pušku Arisaka, samo što je granata koja se ispaljivala iz odgovarajućeg adaptera završavala drvenim nastavkom koji se umetao u taj adapter. Puščana granata ispaljivala se standardnim metkom sa zrnom, pri čemu se zrno zadržavalo u drvenom dijelu granate nakon ispaljenja. Naravno, taj je princip bilo moguće postaviti na pušku Arisaka koja je ispaljivala razmjerno slabo streljivo kalibra 6,5 x 50 mm, što je za njemački Mauser sa znatno jačim streljivom 7,9 x 57 mm bilo neprihvatljivo.

Na samom početku Drugog svjetskog rata Britanci su razvili prvu tromblonsku protutenkovsku granatu No. 68 AT koncipiranu na kumulativnom efektu sa sposobnošću probijanja 52 mm čelika. Već na samom početku pokazalo se kako je učinkovitost te tromblonske granate otprilike ista kao tada već zastarjele protutenkovske puške Boys. Stoga je uglavnom raspodijeljena među postrojbama britanske nacionalne garde (Home Guard), dok su operativne postrojbe britanskog OS-a uglavnom naoružavane protutenkovskim oružjem PIAT.

Najveći doprinos razvoju tromblonskih granata tijekom Drugog svjetskog rata dao je SAD razvojem natkalibarnog streljiva za svoje tromblonske nastavke kalibra 22 mm. Ono je nakon ispaljivanja bilo stabilizirano krilcima na svojoj balističkoj putanji. Projektili su ispaljivani posebnim tromblonskim streljivom s povećanom količinom barutnog punjenja, ali bez zrna.

ZA SVE ČLANICE NATO-a

Nakon Drugog svjetskog rata većina oružanih snaga u svijetu, posebno u zapadnim zemljama, preuzima američku koncepciju razvoja tromblonskog oružja. Pri tome glavni primjer takvog oružja postaje belgijska protutenkovska tromblonska mina Energa. Nju je 1950-ih godina dizajnirala belgijska tvrtka Mecar i to kao natkalibarni projektil koji se krilcima stabilizirao na balističkoj putanji. Što je bilo najvažnije, mogla se ispaljivati pomoću adaptera sa svih pušaka u naoružanju članica NATO-a. Prvobitna granata bila je duljine 395 mm, najvećeg promjera 75 mm i mase 645 g. Ispaljivala se posebnim streljivom bez zrna na udaljenost najviše do 550 m, iako je učinkovit domet bio do 200 m. Početna inačica mogla je probiti do 200 mm čeličnog oklopa ili 500 mm betona pod kutem od 90°. Probojnost kasnijih, moderniziranih inačica znatno je povećana, kao i njihove dimenzije. Bilo je to toliko uspješno protutenkovsko oružje, da je od 1952. godine, kad je uvedeno u naoružanje britanskih oružanih snaga, postupno počelo zamjenjivati do tada nedodirljivi PIAT. Korejski rat, kao i cijeli niz antikolonijalnih ratova u Africi dodatno su potvrdili učinkovitost mine Energa u ratnim operacijama.

Krajem 1960-ih i početkom 1970-ih godina tromblonske granate u većini zapadnih zemalja postupno se zamjenjuju jednokratnim lanserima protuoklopnih raketa i bacačima granata. Najpoznatiji među njima svakako je američki bacač granata M79, namijenjen za ispaljivanje granata 40 x 46 mm. Razmjerno jednostavno oružje koje se prije punjenja prelamalo slično puškama sačmaricama, a moglo je ispaliti granatu različite namjene do 400 m. Doduše, učinkovit domet bio je nešto kraći – 350 m. Za taj bacač razvijena je cijela paleta različitih projektila, od kumulativnih za borbu protiv oklopnih vozila protivnika, preko rasprskavajućih trenutačnih granata za protupješačku borbu, zadimljujućih

Foto: Imperial War Museum via Wikimedia Commons

Pripadnik britanske nacionalne garde fotografiran u kolovozu 1942. s puškom Lee-Enfield opremljenom lanserom protutenkovske granate No. 68

i osvjetljavajućih granata do granata punjenih suzavcem. Postojali su i projektili za izazivanje šok-efekta koje je koristila policija u razbijanju prosvjeda i masovnih nereda. Prvo *vatreno krštenje* tog oružja bilo je u Vijetnamskom ratu u kojem se pokazalo prilično učinkovitim, zbog čega je našlo široku primjenu izvan vojnih i policijskih snaga SAD-a.

MASOVNO NAKON VIJETNAMA

Razmjerno brzo nakon uvođenja u naoružanje bacača M79, američki konstruktori razvili su podcijevni bacač granata M203 koji se mogao montirati na standardnu američku pušku M16 ili karabinsku inačicu M4A1. Novi proizvod imao je značajnu prednost nad bacačem M79, koji je bio samostalno oružje i zato je zahtijevao puni angažman najmanje jednog vojnika u streljačkoj desetini. M203 bilo je dopunsko oružje koje je omogućavalo da strijelac nakon ispaljivanja granate kalibra 40 x 46 mm može odmah koristiti svoju pušku M16 na kojoj je taj bacač montiran, praktično bez ikakvih dodatnih priprema. I ovo je oružje korišteno prvi put u Vijetnamskom ratu u kojem se pokazalo iznimno učinkovitim. Nakon Vijetnamskog rata malo je sukoba u kojem ovaj bacač nije bio u operativnoj uporabi pa je

Vojnik nacističke Njemačke na francuskom frontu naoružan puškom s nataknutim sustavom Schiessbecher

POVIJEST ORUŽJA

U DOMOVINSKOM RATU

Vojna industrija bivše Jugoslavije svojedobno je modificirala sovjetsku poluautomatsku pušku Simonov SKS na standard PAP M 59/66 pri čemu je upravo najveća modifikacija bila ugradnja stalnog tromblonskog nastavka i tromblonskog ciljnika te regulatora barutnih plinova u cilju ispaljivanja tromblonskih mina. U bivšoj državi razvijene su četiri vrste bojnih tromblonskih mina – kumulativna mina (TKM M 60) za gađanje oklopnih borbenih vozila, trenutačna (TTM M 60) za gađanje nezaklonjene žive sile protivnika, zadimljavajuća (TDM M 62) i osvjetljavajuća (TOM M 62). Kumulativna mina imala je učinkovit domet do 150 m, ali je njezina efikasnost na cilju bila prilično ograničena kod suvremenih tenkova, dok je trenutačna mina imala domet do 200 m i ubojno rasprskavajuće djelovanje oko 100 m. No, upaljač trenutačne mine nakon armiranja bio je toliko osjetljiv da se mogao aktivirati na svakoj prepreci tijekom balističke putanje, zbog čega je bila povučena iz mirnodopske operativne uporabe. Naravno, u ratnim je okolnostima svako oružje dobro, tako da su sve tromblonske mine jugoslavenske proizvodnje masovno korištene u ratovima na prostoru bivše Jugoslavije. U ruke hrvatskih branitelja veća količina tromblonskih mina svih vrsta došla je nakon pada vojarni i skladišta bivše JNA, te su intenzivno korištene do kraja borbenih djelovanja. Osim standardnih tromblonskih nastavaka koje su imale sve puške PAP M59/66 (već montirane na usta cijevi) i automatske puške M70 (kao dio pribora koji se prije korištenja morao naviti na usta cijevi), hrvatski branitelji su koristili višecijevni bacač tromblonskih mina koji je razvio puškar Petar Vučetić. Radilo se o 16-cijevnom oružju na postolju kojem se mogao prilagodavati kut ispaljivanja tromblonskih mina jugoslavenskog podrijetla i time ostvarivati željeni domet. Iako su cijevi bile povezane zajedničkim sustavom okidanja, ispaljivanje se obavljalo za svaku cijev posebno. Oružje nije bilo precizno, ali moglo je ostvariti razmjerno veliku brzinu paljbe (cijelo punjenje moglo se ispaliti za 20 sekundi). Izrađen je samo jedan primjerak tog oružja, koji i danas svjedoči o inovativnosti hrvatskih majstora oružara u prvom razdoblju Domovinskog rata.

Nakon Domovinskog rata hrvatske Oružane snage opredijelile su se za naoružavanje bacačima granata, dok su trombloni postupno povučeni iz uporabe.

taj model postao parametar za konstrukciju cijelog niza raznih vojničkih pušaka na kojima su montirani takvi ili slični bacači granata. Taj standard zadržan je na većini pušaka i bacača granata zapadnoeuropskih zemalja. Konkretno, i na hrvatsku vojnu pušku VHS-2 može se vrlo jednostavno pomoću tzv. Picatinny šine montirati podcijevni bacač granata VHS-BG, ta-

Podcijevni bacač granata M203 može se montirati na standardnu američku pušku M16 ili karabinsku inačicu M4A1

kođer proizvod tvrtke HS Produkt iz Karlovca. Oružje dolazi u standardiziranom NATO-ovu kalibru 40 x 46 mm. Krajem 60-ih godina u naoružanje se uvode i automatski bacači granata. Prvi automatski bacač inicirala je Američka ratna mornarica kojoj je trebalo automatsko oružje s iznimno snažnim učinkom na cilju za naoružanje njihovih riječnih ratnih brodova. Nakon nekoliko eksperimentalnih modela, razvijen je automatski bacač granata Mk 19 u kalibru 40 x 53 mm koji se vrlo brzo pokazao kao razmjerno jeftino, a iznimno učinkovito oružje. Streljivo 40 x 53 mm može se nizati u redenike i na taj ga način automatski bacač koristi po sličnom principu po kojem rade strojnice. S druge strane, streljivo 40 x 53 mm pri opaljenju ima slab trzaj, što je omogućilo da se automatsko djelovanje oružja ostvari po principu slobodnog trzanja zatvarača. To je jedan od najjednostavnijih i najjeftinijih pristupa izradi automatskog oružja. Primjerice,

Foto: USAF / Alejandro Peña

Foto: USMC / Lance Cpl. Sullivan Laramie

na tom principu rade brojni poluautomatski pištolji manjih kalibara od 6,35 mm do 9 mm. Automatski bacač granata Mk 19 u operativnoj je uporabi od 1968. godine i prvi je put korišten u Vijetnamskom ratu s rječnih ratnih brodova i helikoptera UH-1 Huey. Pokazao se toliko učinkovitim da je razvijena njegova prijenosna inačica na postolju za pješačke postrojbe, a masovno se montira i na borbena vozila pješastva, izvidnička vozila, oklopne transportere, laka borbena vozila i sl. Još uvijek je u uporabi u velikom broju zemalja. Riječ je o oružju duljine 1090 mm i mase (s postoljem) 32,9 kg, praktične brzine gađanja 40-60 projektila/min i učinkovita dometa do 1500 m. Ubojno djelovanje granate na cilju je u radijusu 5 m, a ranjava u promjeru do 15 m.

KRITERIJI MORNARIČKOG PJEŠAŠTVA

SSSR je od vijetnamskih boraca dobio nekoliko zarobljenih bacača granata Mk 19 i na temelju njih u Tulsom oružarskom zavodu (TOZ) razvio vlastitu inačicu automatskog bacača granata AGS-17 Plamja u kalibru 30 x 29 mm. U početku je taj bacač korišten s tronogog postolja isključivo u pješačkim postrojbama: u svakoj je pješačkoj satniji vod za potporu imao dvije Plamje. Nakon što se u ratu u Afganistanu dokazala njegova učinkovitost, montirao se na različita borbena vozila kao primarno ili sekundarno oružje. Oružje je bilo duljine 840 mm i mase 31 kg (s postoljem), učinkovita dometa oko 1700 m. U operativnoj je uporabi ostao sve do današnjih dana.

Ipak, trombloni i tromblonske mine zadržane su u velikom broju zemalja. Jedno od najneobičnijih tromblonskih oružja svakako je Brunswickov RAW (Rifleman's Assault Weapon) razvijen za potrebe američkog mornaričkog pješastva. Glavni dio tog oružja bio je kuglasti, natkalibarni raketni projektil

Američki marinci na vježbi bojnog gađanja automatskim bacačima granata Mk 19 u bazi Camp Lejeune, rujna 2013. godine

ispaljivan s posebnog nastavka koji se montirao ispod cijevi standardne američke puške M16. Kalibar kuglaste bojne glave bio je 140 mm, duljina cijelog oružja oko 305 mm i masa oko 4,7 kg. Učinkovit domet bio je oko 200 m, a po nekim izvorima do 300 m. Kad je kuglasti projektil pogodio cilj, bojna glava se deformirala, što je izazvalo snažnu detonaciju koja je probijala armirani beton do debljine 20 cm, stvarajući rupu promjera 360 mm, a bio je učinkovit i protiv lakih oklopnih vozila. Oružje se koristilo primarno u gradskim borbama i to u dosta ograničenom broju, iako je svojim taktičkim osobinama potpuno odgovaralo kriterijima koje je tražilo američko mornaričko pješastvo. Općenito se može zaključiti kako je u većini suvremenih oružanih snaga bacač granata uglavnom potisnuo tromblone iz naoružanja, a tome su upravo najviše pridonijeli prethodno opisani automatski bacači granata Mk 19 i AGS-17 Plamja. Kako su se u gotovo svim oružanim sukobima i ratovima novijeg doba bacači granata dokazali kao pouzdano i učinkovito oružje, očekuje se da će i dalje u većoj mjeri biti zadržani kao standardno naoružanje većine oružanih snaga.

**OD MONITORA DO
DREADNOUGHTA
– KORIJENI SUVREMENIH
RATNIH BRODOVA
(VI. DIO)**

OKLOPLJENE

Kruppov cementirani čelik i druge nove legure s kraja XIX. i početka XX. stoljeća trebali su omogućiti da veliki ratni brodovi budu puno zaštićeniji te da pritom ne gube dobre maritimne odlike

Razvoj sve boljeg broskog topništva, koje je i s manjim kalibrima počelo ostvarivati velik domet te razornu moć, vrlo je brzo učinio zaštićene krstarice zastarjelim. Tek djelomična oklopna zaštita broda, prije svega vitalnih dijelova kao što su strojarnica i zapovjedni most, više nije bila učinkovita. Da bi ratni brod preživio bitku, morao je dobiti oklopnu zaštitu glavne palube. Oklop su trebali i bokovi broda, i to od razine glavne palube do ispod vodne linije, a najvažnije je bilo da ga dobije donja paluba. Obvezan dio postale su i snažno oklopljene kupole glavnog topništva.

Takvo povećanje razine oklopne zaštite nosilo je i znatno povećanje istisnine, a s njim i pogoršanje maritimnih odlika, prije svega vršne brzine i doplova. Taj je problem riješen poboljšanim čeličnim legurama koje su se javile krajem XIX. i početkom XX. stoljeća. Postupkom otvrdnjavanja površine čelika kroz termičku obradu tvrdoća se povećavala do dubine od oko 2 mm, dok je jezgra materijala ostajala nepromijenjena. Iako postoji više

načina otvrdnjavanja površine, najveći utjecaj na ratnu brodogradnju donio je Kruppov cementirani čelik. On se dobiva složenim postupkom toplinske obrade koji se sastoji od pougličanja, kaljenja i niskotemperaturnog popuštanja. Cilj je ostvarivanje tvrdoće na površinskim slojevima (otpornost na trošenje) i zadržavanje žilavosti u jezgri (otpornost na udarna opterećenja). Tim postupkom dobivane su čelične ploče idealne za brodski oklop. Međutim, one nisu podnosile daljnju toplinsku obradu nužnu za oblikovanje po formi trupa broda ili kupole. Zato će se vrlo brzo pojaviti danas tako prepoznatljive siluete krstarica i bojnih brodova s gotovo okomitim bokovima i ravnim stranicama oklopljenih kupola topništva.

KAKO OTKRITI DRUGI BROT

Neki izvori navode da je prva oklopljena krstarica ruska General-Admiral porinuta 1873. godine. Međutim, iako je imala ugrađen parni pogon, zadržala je i jedrilje pa je zapravo mogla biti samo smjerokaz daljnjeg razvoja.

KRSTARICE

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Stoga se prvom pravom oklopljenom krstaricom, barem u većini izvora, smatra francuska Dupuy de Lôme. Izgledom zasigurno nije bila jedna od ljepših. Na žalost projektanata, graditelja te ponajviše francuske mornarice, nije bila ni posebno uspješna. Kobilica je položena 4. srpnja 1888., a porinuta je 27. listopada 1890. godine. Međutim, već tijekom opremanja i maritimnih testiranja pojavili su se brojni problemi. Stoga ne iznenađuje da neki autori tvrde da Dupuy de Lôme nije dobar primjer za oklopljenu krstaricu. Ipak, usprkos svim nedostacima, taj je brod itekako pokazao smjer razvoja krstarica.

Ideja da se pramac projektira kao rilo već je bila zastarjela. Možda je tako oblikovan pramac donekle povećao plovnost, ali je zasigurno nepotrebno povećao istisninu.

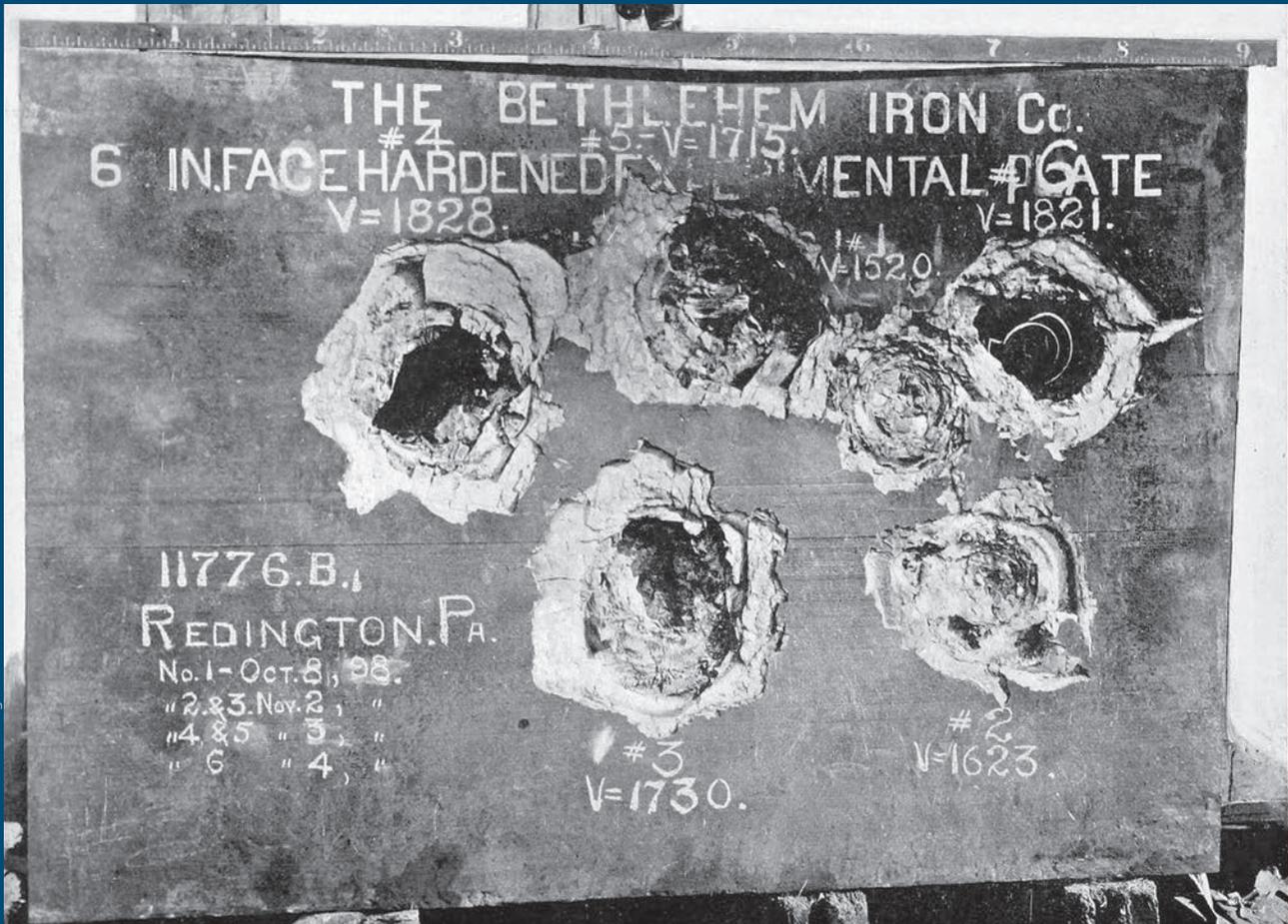
Dupuy de Lôme bio je dug 114 metara između okomica, širok 15,7 i gaza sedam metara. Imao je povelikih 6301 t standardne i 6682 t pune istisnine. Osim pramca (koji nije bio oklopljen)

Brojni izvori kao prvu oklopljenu krstaricu u povijesti navode francusku Dupuy de Lôme. Međutim, zbog problema koje je brod imao mnogi mu stručnjaci negiraju taj status

ta je istisnina prije svega postignuta oklopom debljine 100 mm kojim su zaštićeni bokovi broda od glavne palube pa do 1,38 m ispod vodne linije. Da bi se povećala vjerojatnost preživljavanja nakon oštećenja, odjeljci s kotlovima i parnim strojevima međusobno su odvojeni stijenkama debljine osam milimetara. Postavljena je i vodonepropusna pregrada ispunjena celulozom, koja se protezala od malo ispod vodne linije pa do metar iznad nje. Potpalublje je odvojeno s pomoću 13 vodonepropusnih pregrada, koje su trebale zadržati prodor vode u što manjem prostoru. Zapovjedni toranj zaštićen je oklopom debljine 125 mm. Oklopljene kupole glavnog topništva dobile su oklop debljine 100 mm.

Još jedna važna inovacija, koja će se vrlo brzo pojaviti i na svim ostalim velikim ratnim brodovima, bila su dva izvidnička jarbola. Za razliku od klasičnih jarbola koji služe za nošenje jedrilja, njihova jedina namjena bila je da se izvidnicima osigura što viši položaj. U doba prije izuma radara to je bio jedini način otkrivanja drugih brodova na većim udaljenostima. Na vrhu takvog jarbola mogla je stajati izvidnička platforma tako je češće ugrađivana kućica, koja je opremana dvogledima i nekim sustavom za prijenos poruka. U početku su to bile govorne (glasovne) cijevi ili sustavi za prijenos pisanih poruka, a ubrzo i telefoni.

Za pokretanje tako teškog broda ugrađeno je 11 parnih kotlova, koji su parom opskrbljivali tri trostruko ekspanzijska parna stroja. Ukupna snaga bila im je oko 10 000 kW. Pogonsku skupinu isporučila je tvrtka Amiraute. Svaki je parni stroj

pokretao jednu pogonsku osovину preko koje se prenosi snaga na brodske vijke. Središnji brodski vijak imao je promjer 4,4, a dva bočna 4,2 metra. To je neobično rješenje, koje se danas zasigurno ne bi primijenilo. Brodom se upravljalo preko jednog kormila.

NEUOBIČAJEN SMJEŠTAJ TOPOVA

Glavno naoružanje činila su dva topa Canon de 194 mm Modèle 1887 duljine cijevi 45 kalibara (7,76 m). Iako su imali navojni zatvarač, brzina paljbe bila je vrlo mala, tek jednu granatu u minuti. No zato su ti topovi mogli ispaliti probojnu granatu mase 90 kilograma na udaljenost od 11,5 km. Zbog toga su sve do kraja Prvog svjetskog rata bili glavno oružje na francuskim oklopljenim krstaricama. Po jedan top nalazio se u oklopljenim kupolama. Iz nekog ne baš jasnog razloga kupole su postavljene na bokove broda, a ne na pramac ili krmu. Zbog toga su glavni topovi imali vrlo ograničeno polje djelovanja, samo 180 stupnjeva po bokovima.

Na pramac i krmu smješteno je šest topova Canon de 164 mm Modèle 1887 duljine cijevi 45 kalibara. Granatu mase 45 kilograma mogao je ispaliti na najveću udaljenost od 18 km. U pomorskoj bitki probojnu granatu mase 54,9 kg mogao je učinkovito ispaliti na udaljenost od devet kilometara. Ti su topovi vrlo brzo zamijenjeni poboljšanom inačicom Modèle 1891 te potom Modèle 1893. Svaki od šest topova kalibra 164 mm smješten je u svoju oklopljenu kupolu. Tri su smještene na pramcu, a tri na krmu. Međutim, i njihova je konfiguracija bila neobična. Kupola najbliža pramcu smještena je na uzdužnicu broda te je mogla djelovati po oba boka. No druge dvije smještene su svaka na jedan bok te im je zona djelovanja bila ograničena. Isto tako, kupola najbliža krmu bila je na uzdužnici, a dvije kupole na bokovima. Vjerojatno još tijekom gradnje, ili najkasnije tijekom prvih testiranja topništva, postalo je jasno da je takva konfiguracija smještaja topova pogrešna. Već na oklopljenoj krstarici Pothuau, porinutoj 1893., glavno topništvo činila su

Ploča izrađena od Kruppova cementiranog čelika debljine 150 mm, proizvod američke tvrtke Bethlehem Iron Company, koja je 1898. godine služila američkoj ratnoj mornarici za provedbu testiranja. Rupe su prouzročile topničke granate kalibra 203 mm ispaljene iz mornaričkog topa BL 8-inch pod različitim brzinama na ustima cijevi. Fotografija je prvi put objavljena u knjizi *History of the Manufacture of Armor Plate for the United States Navy*, izdanoj 1899.

dva topa Canon de 194 mm Modèle 1893-1896, po jedan smješten u oklopljenoj kupoli na pramcu i krmu na uzdužnici broda. Na taj im je način bitno povećana zona djelovanja. Topovi manjeg kalibra smješteni su na bokovima. Krstarica Dupuy de Lôme naoružana je i s četiri topa Canon de 65 mm Modèle 1891 duljine cijevi 50 kalibara. Najbolja odlika tih topova bila je velika brzina paljbe (po standardima s kraja XIX. stoljeća) od 25 granata u minuti. Granate mase četiri kilograma ispaljivali su početnom brzinom na ustima cijevi od 715 metara u sekundi. Zanimljivo je da

Japanska oklopljena krstarica Tokiwa za svoje je vrijeme imala dugu operativnu uporabu – od 1899. do 1945. godine

PODLISTAK

je dio takvih topova dočeka početak Drugog svjetskog rata ugrađen u bunkere Maginotove linije. Međutim, nije moguće pronaći siguran podatak o učinkovitom dometu. S obzirom na to da im je osnovna namjena bila obrana od torpiljarki, vjerojatno je iznosio oko pet kilometara. U svakom slučaju, bio je veći od dometa tadašnjih torpeda.

Dodatnu zonu obrane od torpiljarki stvaralo je i deset topova kalibra 47 mm te četiri topa od 37 mm. Brzina paljbe topova kalibra 47 mm bila je 30 granata u minuti, a topova 37 mm puno veća, 68 granata u minuti. Na svakom boku bio je po jedan dvocijevni torpedni uređaj promjera 450 mm.

TEŠKO DA JE BIO DOBAR...

Već tijekom gradnje krstarice Dupuy de Lôme utvrđeno je da je velik broj čeličnih ploča oštećen i neprikladan za ugradnju. Problem je bio u tome što je postupak otvrdnjavanja površine čelika kroz termičku obradu tad bio u samom začetku pa je često dolazilo do različitih pogrešaka. Na kraju je odlučeno da će se brod dovršiti s ne baš ispravnim čeličnim pločama. Maritimna testiranja započela su tek 1. travnja 1892., a 20. lipnja dogodila se tragedija: eksplodirao je jedan od parnih kotlova i pritom usmrtio 16 članova posade. Nakon popravka i modifikacija, maritimna testiranja nastavljena su u listopadu 1893. No, pokazala su da su modifikacije povećale sigurnost, ali i smanjile snagu parnih strojeva na 7490 kW. Rješenje je bila ugradnja potpuno novih parnih kotlova. Maritimna testiranja s novim kotlovima započela su u studenom 1894. i pokazala su se uspješnim. Stoga je brod predan naručitelju 15. svibnja 1895. Ne treba ni spomenuti da su inače iznimno praznovjerni pomorci brod proglasili ukletim te se dobivanje službe na njemu zapravo smatralo kaznom.

Kako bi se nedostaci do kraja otklonili, Dupuy de Lôme poslan je 1902. u Brest na ugradnju novih parnih kotlova. Umjesto 11, ugrađeno ih je 20. Nakon četiri godine rekonstrukcije, u srpnju 1906. započela su maritimna testiranja, koja su pokazala da s novim parnim kotlovima parni strojevi mogu dati tek 9478 kW, što je bilo dostatno tek za 18,27 čvorova. Otkriveno je također da čelična oplata broda ubrzano hrđa. S flotne je liste brisan i otpisan u ožujku 1910. Dvije godine kasnije prodan je Peruu, no primopredaja nikad nije obavljena. Ideja o temeljitoj rekonstrukciji i modernizaciji odbačena je pred sam Prvi svjetski rat. Na kraju, u listopadu 1918. prodan je privatnoj tvrtki koja ga je prenamijenila u teretni brod. Prema svemu navedenom, za krstaricu Dupuy de Lôme ne bi se moglo zaključiti da je bila dobar brod. Međutim, maritimna su testiranja pokazala i neke dobre odlike, koje će kasnije biti primijenjene na svim drugim ratnim brodovima. Kao prvo, imao je odličnu metacentričnu visinu¹ od 0,695 metara. Zbog toga se na uzburkanom moru polaganije valjao, što je olakšavalo posao topničkim ciljačima. Promašaj sa smještajem glavnog topništva na bokove više nitko neće ponoviti.

¹ Metacentrična visina mjera je početne statičke stabilnosti plutajućeg tijela. Tijelo stabilno pliva ako mu se metacentar nalazi iznad težišta.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke II. Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa, KLASA: 023-03/14-03/1, URBROJ: 512-01-14-103 od 19. veljače 2014., objavljuje

INTERNI OGLAS

**za popunu radnog mjesta u
Upravi za ljudske potencijale,
Sektoru za potporu ljudskim potencijalima,
Službi za integraciju raščlambe
i planiranje,
Odjelu za raščlambe i simulacije**

1. VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA RAŠČLAMBE, 1 izvršitelj**Uvjeti:**

- ustrojbeni čin: pukovnik
- ustrojbeni VSSp: D01PC53
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine društvenog, humanističkog, tehničkog ili prirodnog smjera
- poznavanje engleskog ili njemačkog jezika.

Poželjni uvjeti:

- poznavanje rada s bazama podataka.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za potporu ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijave je 14 (četnaest) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2022./2023. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih preddiplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- preddiplomski sveučilišni studij **Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- preddiplomski sveučilišni studij **Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2022.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2000. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2022.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali je njegovo zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2022.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenosti upisne kvote na pojedinom studijskom programu nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama <https://www.morh.hr>.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2022. godine.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog preddiplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone Referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2022./2023. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno **do 20 kandidata/kinja** upisanih na prvu godinu integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

- **integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Vojno pomorstvo.**

Rok za podnošenje prijava je **10. svibnja 2022.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat/kinja šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 2000. godine ili kasnije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2022.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovu je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata/kinja za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati/kinje koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2022.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. alineje 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenosti upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski upisni rok za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija (<https://www.vojni.unist.hr>).

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp koji će se provesti tijekom rujna 2022. godine.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17, 55/19 i 139/20).

Nakon završenog integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na telefone Referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

SJEDNICA ODBORA ZA VANJSKU POLITIKU SABORA REPUBLIKE HRVATSKE 25. LIPNJA 1991.

U ovom nastavku donosimo kratak sadržaj sjednice Odbora za vanjsku politiku Sabora RH održane 25. lipnja 1991. od 11 sati, neposredno uoči proglašenja suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske

TEKST dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Centra

Na sjednici kojom je predsjedao predsjednik saborskog Odbora za vanjsku politiku dr. Hrvoje Kačić, ministar vanjskih poslova SFRJ Budimir Lončar govorio je o svojem izlaganju na Savjetu ministara Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji (KESS), održanoj 19. i 20. lipnja 1991. u Berlinu. Prije nego što mu je dao riječ, Kačić je Lončaru, uz razumijevanje da "mu diplomacija ne dopušta uvijek da bude jako izravan i da zna da živi i djeluje u drugom ambijentu", rekao da hrvatske zastupnike pogađa to što se kriza u SFRJ izazvana ponašanjem Srbije "predstavlja svijetu kao sukobljavanje republika".

Budimir Lončar podsjetio je nazočne da je dugo aktivan na međunarodnoj sceni te da je sudjelujući u radu "nekoliko stotina međunarodnih konferencija" i "mnogih parlamenata" naučio govoriti istinu i služiti se faktima, jer je "svaka kvalifikacija koja nema pokriće bumerang za onoga koji ju upotrebljava". Pritom je istaknuo da se kao ministar prvi u Skupštini Jugoslavije prije tri godine izjasnio "da svijet kroči novim pozitivnim putovima", a da je preduvjet da i Jugoslavija krene tim putem "da stvori višestranački sistem" te da je njegovo ministarstvo bilo preteča mnogih projekata i na međunarodnoj sceni. To je smatrao potrebnim reći zato što je ustvrdio da je jučer u Saboru "bio krivo predstavljen", a da mu je stalo do tog Sabora zato "što je to višestranački sabor i dio preustrojstva cijele Hrvatske i ovog jugoslavenskog prostora na kojem živimo, te zato što je i Hrvat po nacionalnosti i što je svjetski čovjek".

Govoreći o odrazu krize u Jugoslaviji na suvremena europska i svjetska kretanja, rekao je da je situacija u Jugoslaviji "već duže vremena izvor zabrinutosti za svjetsku javnost" te da inozemni tisak i analitičke ocjene stranih službi govore da je situacija u Jugoslaviji pred građanskim ratom, zbog čega se u susjednim

zemljama, posebice u Austriji i Italiji, užurbano pripremaju za prihvat izbjeglica. Rekao je i da su u njegovu ministarstvu svjetsni situacije u kojoj je došlo "do prolijevanja krvi, do opstrukcije prometnica, do nasilja, do nefunkcioniranja pravnog sustava – od prometne izolacije pojedinih dijelova zemlje do gaženja ljudskih prava, pa konačno i do blokade Predsjedništva SFRJ na izboru ustavom predviđenog predsjednika iz Hrvatske na tu funkciju". Napomenuo je da je to izričito rekao i u Berlinu, gdje je zahtijevao podršku i pomoć međunarodne zajednice, te da je o tome govorio i sa stranim dužnosnicima i predstavnicima. Objasnio je da je u Berlinu tako govorio "u kontekstu rasprave o Jugoslaviji kao o posebnoj točki dnevnog reda o opasnosti za stabilnost Europe, koja zavisi o stabilnosti svake pojedine zemlje", jer Jugoslavija "nije više jedna od kriznih točaka kao što je bila prošle godine, nego je sada apsolutno točka broj 1". Pritom je napomenuo da nije korektno što se u jučerašnjim istupima na sjednici Sabora prešutjelo i to da je u Berlinu "jasno rekao da je dosadašnji i sadašnji oblik jugoslavenskog državnog i društvenog ustrojstva prevaziđen i da ne odgovara interesima jugoslavenskih naroda, ni zahtjevima vremena".

Spomenuo je i opstrukciju ekonomskih programa i društvenih reformi koje provodi jugoslavenska vlada (Savezno izvršno vijeće – SIV) te sukobljavanje republika i nacionalnih i etničkih kolektiviteta, što ima za posljedicu ugrožavanje i kršenje ljudskih prava i demokratskih sloboda u pojedinim dijelovima Jugoslavije. Onima koji su ga kritizirali predbacio je da nisu obratili pozornost na njegovu Deklaraciju o situaciji u Jugoslaviji. Naveo je da se u slučaju raspada Jugoslavije pretpostavlja da bi nastale države koje bi bile "ne samo u stalnom međusobnom konfliktu, već bi svaka od njih bila iznutra etnički potresena" i "ne bi mogla razvijati demokraciju i kvalificirati se za Europu", te da se to što je on rekao u Berlinu temelji "na izjavama mnogih vodećih ljudi, koje veoma cijeni". Pritom je spomenuo samo Aliju Izetbegovića (tadašnji predsjednik Stranke demokratske akcije, kojoj je pristupio najveći dio muslimana u BiH, te predsjednik Predsjedništva BiH), koji je g. Bakeru rekao da bi "u slučaju

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

raspada Jugoslavije Bosna bila do koljena u krvi". Ostaje pitanje zašto, kako bi bio uvjerljiviji, nije spomenuo još neke od "vodećih ljudi" na čijim izjavama temelji svoj navod.

Istaknuo je da je i u Berlinu rekao da su cjelovitost i demokratski razvoj međusobno uvjetovani i teško djeljivi. Poručio je da Europa, koja ide u smjeru integracije, neće prihvatiti nesređena i zavađena društva, zbog čega je on i u "ovom svom govoru apostrofirao nužnost preoblikovanja jugoslavenske zajednice na način da ona okuplja države koje su se konstituirale kao suverene države, ali koje su dio svog suvereniteta svjesno i dobrovoljno udružile i na taj način pokazale da žele ići u susret europskoj integraciji". Jer, kako je rekao, "Europska zajednica upravo ide tim smjerom, tako da će 1992. biti ne samo ekonomska, već i monetarna, politička i čak jedna vrsta vojne unije".

Lončar je zapravo ponovio ono što je predsjednik SIV-a Ante Marković prethodnog dana rekao saborskim zastupnicima: da je važno sačuvati teritorijalni integritet Jugoslavije te da Europa Jugoslaviji nudi ruku, kredite, asocijaciju i konkretnu pomoć. Naglasio je da treba poštivati unutarnje i vanjske granice te omogućiti da roba nesmetano cirkulira po jedinstvenom tržištu, bez zastoja i zapreka, istaknuvši pritom "da ne ulazi u to tko je prvi počeo i tko je što učinio". Namjeravajući utjecati na nazočne tako da prihvate opstanak SFRJ, spomenuo je i da "razgrađivanje Jugoslavije pobuđuje aspiracije kod naših susjeda" te da se "javljaju i glasovi da se odbace Osimski sporazumi", kao i da "ima nagovještaja da se u pitanje dovede teritorijalni integritet Makedonije, Slovenije, Hrvatske i Srbije".

U raspravi nakon Lončarova izlaganja govornici su mu zamjerali da nije naveo tko to opstruira vladine ekonomske programe i društvene reforme te tko je odgovoran za nastale sukobe među republikama i narodima u pojedinim dijelovima Jugoslavije. Zapravo, gotovo jednako kao i dan ranije, tijekom rasprave o izlaganju saveznog premijera Ante Markovića na sjednici Sabora, kritike su upućene cijeloj saveznoj vladi – i njezinu predsjedniku Markoviću i svim ministrima zbog toga što se "nisu decidirano izjasnili tko stvara nered u Jugoslaviji i tko razbija ovu Jugoslaviju". Čak i oni koji su pohvalili Lončarovo izlaganje na spomenutom saborskom Odboru, zamjerali su mu to što njegov govor nije uvažio realnost da je Jugoslavija iako formalnopravno i dalje postoji kao međunarodnopravni subjekt, iznutra zapravo "jedna fikcija i jedan fantom". Istaknuli su da je Hrvatska kao "mogući koncept kompromisa predložila savez država", a da Lončar u Berlinu nije prikazao realno stanje u današnjoj Jugoslaviji, nego je govorio "iz jednog sasvim drugog koncepta", suprotnog interesima Hrvatske. Nasuprot Lončarovoj tezi da bi osamostaljivanje jugoslavenskih republika bilo "tempirana bomba u srcu Europe", zaključili su da bi to osamostaljivanje bilo "manje tempirana bomba od zadržavanja Jugoslavije unutar koje postoje tako disparatni interesi koji se ne mogu pomiriti". Stoga su kao rješenje predložili "Savez suverenih država ili potpuni razlaz ukoliko drukčije ne bude išlo". Lončaru je posebno prigovoreno to što je spomenuo da bi osamostaljivanje

jugoslavenskih republika "pokrenulo lančanu reakciju na kontinentu na kojem već tinja 46 potencijalno opasnih etničkih sukoba", smatrajući da je time zapravo pokušao zaplašiti europske zemlje koje imaju slične probleme i odvratiti ih od podrške Hrvatskoj i Sloveniji.

Lončar se, odgovarajući na spomenute kritike, opravdavao da su govornici u Berlinu bili ograničeni na 5-6 minuta pa da treba razumjeti kako u tako ograničenom vremenu nije lako govoriti, te da on "nije ministar niti jedne republike, nego Jugoslavije, iako je delegiran iz Hrvatske" te da bi napravio "medvjedu uslugu vlastitoj republici ako bi pokušao da ne zastupa interese svih dijelova Jugoslavije". Složio se s iznesenim mišljenjem jednog od govornika "da je demokracija zaštitna slobode, a ne anarhija", no istaknuo je da "ta demokracija ima zakonsku regulativu". U skladu s tim, poručio je da je proglašenje samostalnosti Slovenije i Hrvatske legitimno pravo naroda i predstavničkih tijela, u ovom slučaju Sabora i Skupštine Slovenije, ali da prema njegovu "dubokom uvjerenju Hrvatska i Slovenija ostaju u sastavu Jugoslavije dok se ona ne preoblikuje", te da se time do daljnjega "ne dovodi u pitanje jedan jedinstveni jugoslavenski subjektivitet". Zaključio je da njegov govor nije nikomu mogao nanijeti štetu te ponovno naglasio da na svjetskoj sceni "kao sagovornik ima apsolutno zadovoljavajući kredibilitet", a da to ne bi mogao imati ako ne govori istinu.

Navedeno pokazuje da je Budimir Lončar govorom na Odboru za vanjsku politiku Sabora 25. lipnja 1991. pokušao objasniti zašto je na spomenutoj sjednici KESS-a u Berlinu izgovorio teze koje su mu zamjerali pojedini saborski zastupnici, žaleći se pritom da neki dijelovi njegova govora nisu točno preneseni ili su prešućeni. No, kao i savezni premijer Ante Marković, izbjegao je reći tko je odgovoran za krizu u Jugoslaviji, odnosno nije objasnio zašto govoreći "o sukobima među republikama i narodima u pojedinim dijelovima Jugoslavije" nije naveo odgovornost srbijanskog vodstva za takvo stanje, što bi snažno odjeknulo u međunarodnoj zajednici. Istodobno, prešućivanje glavnog uzroka krize u Jugoslaviji zasigurno nije išlo u prilog cjelovitosti prikaza geneze spomenute krize i spoznaje međunarodne zajednice o događajima na tom području, te nastojanju hrvatske politike da svijetu objasni razlog pokrenutog procesa razdruživanja od Jugoslavije.

Također, Lončarova izjava "da ne ulazi u to tko je prvi počeo i tko je što učinio" znakovita je za ponašanje cijele tadašnje jugoslavenske vlade i jedan je od razloga zbog kojeg se većina zastupnika Sabora RH odlučila za neovisnost Hrvatske. Naime, ta je izjava odraz činjenice da tadašnja jugoslavenska vlada nije željela ili nije mogla utjecati na agresivno ponašanje vodstva Republike Srbije i time jamčiti stvarnu ravnopravnost svih republika i naroda u Jugoslaviji. Stoga, čak i uz razumijevanje njegove pozicije i objašnjenja koje je ponudio – da je "vrlo teško formulirati jedinstvene stavove nejedinstvene države i jednog sistema koji u svojoj suštini nije jedinstven", ostaje zaključak da su Budimir Lončar i savezna vlada ustrajavali na očuvanju teritorijalnog integriteta takve, neučinkovite i velikosrpskom politikom uzdrmane Jugoslavije.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja treću godinu zaredom raspisalo je natječaj za kratku priču o Domovinskom ratu za učenike srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Pristiglo je 208 učeničkih priča, a Povjerenstvo za vrednovanje proglasilo je pobjednike za 2021. godinu. Pohvaljena je priča *Domovinski rat i moj tata*, koju je napisala Sanela Vidmar

DOMOVINSKI RAT I MOJ TATA

Branitelj s kojim ja razgovaram o ratu je moj tata. Svako dijete će reći da je njegov tata najbolji, kao što i ja sada želim reći da je moj najbolji, jer je tako blag i nježan prema meni. Što god da sam ga pitala nikad me nije mogao odbiti, tako je naš odnos dobar.

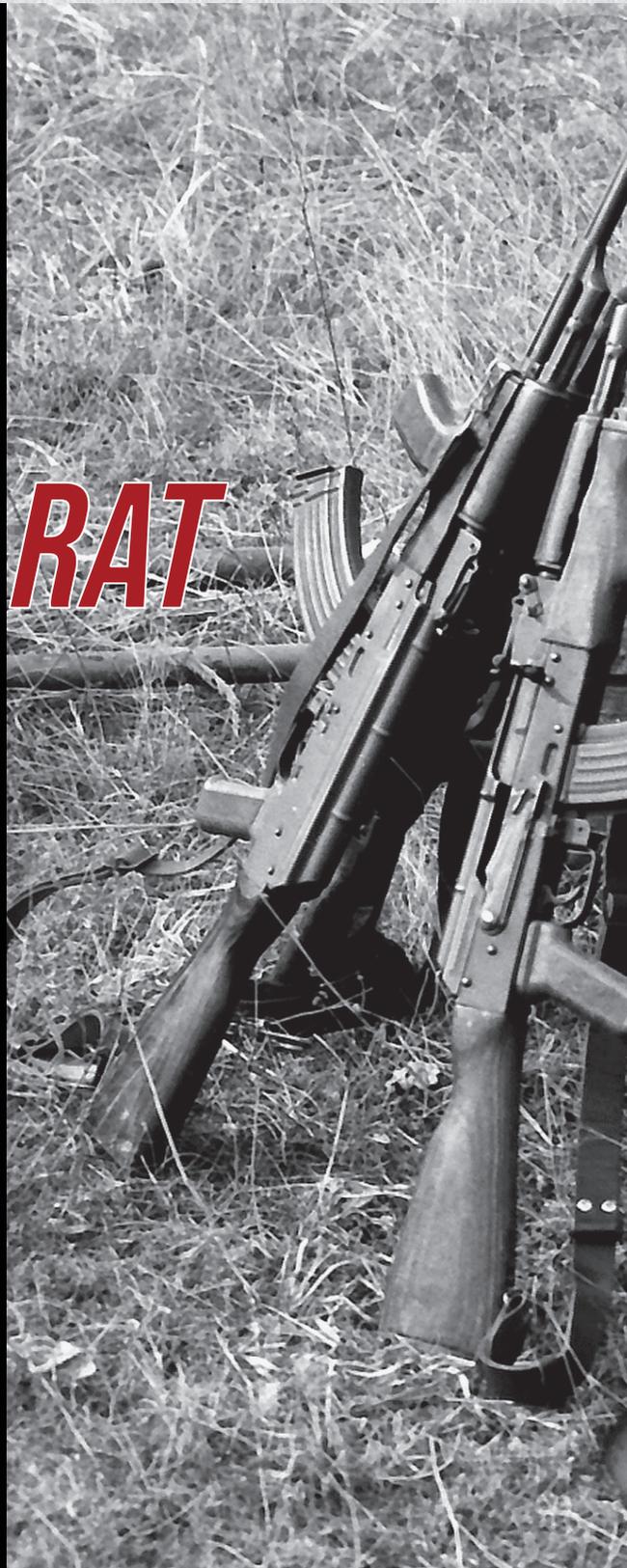
Čak i kad je nervozan ili potišten – za mene se razveseli.

Kad sam odlučila pisati o ovoj temi, zamolila sam tatu da mi priča svoja iskustva iz Domovinskog rata, odmah je prihvatio iako do sada nije volio puno pričati o tome.

Kao što sam navela, ovo pišem sa svojim tatom koji je bio sudionik Domovinskog rata kao dragovoljac od 12. 9. 1991., pripadnik 2. gb Gromova; 138. gb; i na kraju rata bio je 9. gb Vukovi. Tako da je prošao skoro sve dijelove Hrvatske: karlovačko i petrinjsko zaleđe, odnosno Baniju, Bosansku Posavinu, te Liku i dubrovačko ratište.

U razgovoru s tatom shvatila sam da mu nije baš lako pričati o nekim događajima za vrijeme rata, jer dok mi je pričao, u očima sam vidjela neki žar. Kad se počeo prisjećati nekih događaja zasuzile su mu oči. Ja sam mu postavila pitanje zašto je počeo rat, i što se to dogodilo da susjed napada susjeda i pri-

Sanela Vidmar,
učenica
3. razreda
Centra
za odgoj i
obrazovanje
Rijeka

jatelj prijatelja. Njegov odgovor bio je jednostavan – “Nisu željeli živjeti s nama i željeli su naše.”

Gledajući na televiziji pad Vukovara i vidjevši onu curicu u plavom kaputiću kako plače kad je neki nepoznati ljudi tjeraju sa svog ognjišta, neke stvari su mi postale malo jasnije.

Pričajući o svojim doživljajima, tata mi je govorio da je najprije morao odrasti, prilagoditi se nepoznatim događajima i situaciji na terenu.

Najteže mu je bilo za vrijeme praznika: Božića, Nove godine i Uskrsa, sa mislima hoće li nekad imati svoju obitelj, i hoće li uopće preživjeti? Još teže mu je bilo kad bi poginuli neki njegovi suborci, pa bi obavještavali njihove obitelji i prisustvovali njihovim pogrebima.

Bilo je tu teškoća sa zimom i prehranom, koja je većinom bila suha hrana, a pogotovo sa duhanom koji je pušio.

Onda sam pitala tatu jesi li imao lijepih trenutaka u ratu; pa mi je rekao – “Kćeri moja, što može biti lijepo u ratu? Jedino kada se svi tvoji suborci vraćaju iz akcije živi i zdravi, te kad im smjena dođe pa mogu malo kući.”

Vraćajući se u dio priče o tome hoće li imati svoju obitelj, rekao je da je ipak u tom groznom ratu doživio početak sreće kad je upoznao moju mamu, a još više kad su mi se rodila braća Antun, 1993., i Mato, 1995.

I tako, u toku priče shvatila sam da je mom tati kao stožernom naredniku, nekako postalo sve teže pričati, postao je tužniji. Pa sam rekla tati da će biti dosta to što mi je ispričao jer bi ovako svaki branitelj mogao knjigu napisati.

Moj zaključak ove priče o Domovinskom ratu je tužan, i mene je tata rasplakao; ali sam stala ispred tate i rekla mu da sam ponosna što ga imam kao branitelja, kao i mnoga druga djeca.

Hvala ti, tata, i svim braniteljima što mi danas sretno živimo u našoj Hrvatskoj koju ste vi stvorili!

Hvala vam hrvatski branitelji!

PREDSTAVLJAMO

Knjiga *Herojski Vukovar* na više od 500 stranica i u 15 poglavlja predstavlja radove više od 30 uglednih znanstvenika i stručnjaka koji se bave pripremom i provedbom velikosrpske oružane agresije na Hrvatsku i Vukovar 1991. godine

HEROJSKI VUKOVAR

Knjiga *Herojski Vukovar*, prva od dva sveska koji prate znanstveno-izdavački projekt *Herojski Vukovar: povijest grada i život Vukovaraca tijekom 30 godina (1991. – 2021.)*, predstavljena javnosti u studenom 2021. godine u Vukovaru, opsežno je izdanje koje u 15 poglavlja, na više od 500 stranica obuhvaća pripremu i provedbu velikosrpske oružane agresije na Hrvatsku i Vukovar 1991. godine i velike posljedice agresije.

Društvo za promicanje hrvatske kulture i znanosti CROATICA iz Zagreba nositelj je projekta, a glavni partner Memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata. Glavni je urednik Ante Bičanić dok je urednik knjige Ante Nazor. Projekt je započeo u studenom 2020. godine s ciljem istraživanja, analiziranja i opisivanja relevantnih tema koje su obilježile povijest

TEKST

Lada Puljizević

Vukovara i život Vukovaraca u proteklih tridesetak godina. Okupio je više od 30 suradnika, uglednih znanstvenika i stručnjaka te je rezultirao iznimno opsežnim autorskim

VOJNSKI VUKOVAR

1. KNJIGA

radovima kao i brojnim dokumentarnim fotografijama, zemljovidima, preslikama članaka i slika iz novina i časopisa, shema, preslika dokumenata i ostalim likovnim priložima među kojima su neki prvi put objavljeni. Dio radova i dokumenata predstavljen je u prvom svesku, dok će drugi svezak, koji je

“Tijekom proteklih godina u Hrvatskoj su stasale mlađe generacije koje su rođene nekoliko godina prije ili poslije 1991. I nisu bili sudionici ratnih događaja u Vukovaru 1991. godine. U povremenim susretima s pripadnicima tih mladih generacija iskazana je želja da se unutar korica jedne knjige prikaže i opiše ‘sve ono bitno što se tiče Vukovara 1991.’. Ova monografija pokušaj je da se udovolji toj želji, a nadamo se da će biti poticaj i drugim znanstvenicima i stručnjacima da nastave istraživati relevantne teme o Vukovaru i objavljivati nove knjige i radove.” (Ante Bičanić i Ante Nazor, iz Predgovora)

u pripremi, obuhvatiti teme srpske okupacije Vukovara od studenog 1991. do siječnja 1996. godine; mirnu reintegraciju u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske; povratak prognanika u Vukovar, saniranje posljedica agresije i obnovu grada te gospodarski i društveni razvoj od 1998. do 2021.

Prvi dio knjige obuhvaća poglavlja: Pregled povijesti Vukovara (dr. sc. Dražen Živić); Srbijanska politika i raspad SFRJ-a od sredine 1980-ih do 1991. te stvaranje samostalne i suverene Republike Hrvatske početkom 1990.-ih (dr. sc. Ante Nazor); Velikosrpska politička propaganda i poticanje netrpeljivosti prema hrvatskoj vlasti i hrvatskom narodu u srbijanskom tisku u drugoj polovini 1980-ih i početkom 1990.-ih (dr. sc. Željka Križe); Aktivnosti Jugoslavenske narodne armije u pripremi i provedbi velikosrpske oružane agresije na Republiku Hrvatsku i hrvatsko ratište 1991. godine (dr. sc. Davor Marijan).

Drugi dio knjige nastavlja se poglavljima: Pobuna dijela Srba u Općini Vukovar (Mate Rupić, dr. sc. Natko Martinić Jerčić); Zločini srpskih snaga nad hrvatskim policajcima u Borovu Selu 2. svibnja 1991. (Mate Rupić, dr. sc. Natko Martinić Jerčić); Bitka za Vukovar (dr. sc. Davor Marijan); Stradanje vukovarskih branitelja, civila i djece u posljednjim danima obrane i u prvim danima okupacije Vukovara s posebnim naglaskom na Borovo naselje, Velepromet i Ovčaru (Ivan Brigović, Ana Filko); Proboj pojedinih skupina vukovarskih branitelja i civila iz Vukovara te prisilno slanje mnogih branitelja i civila u srbijanske koncentracijske logore (dr. sc. Slaven Ružić, Ana Filko); Ratni zločini silovanja u Vukovaru tijekom velikosrpske oružane agresije i okupacije grada (Sanja Kopunović Legetin, doc. dr. sc. Stanislav Šota); Vukovarke i Vukovarci u progonstvu (dr. sc. Dražen Živić); Vukovarska bolnica tijekom bitke za Vukovar i poslije sloma obrane grada (dr. sc. Ivica Lučić); Politika međunarodne zajednice i aktivnosti međunarodnih organizacija tijekom velikosrpske oružane agresije na Vukovar (prof. dr. sc. Andrija Hebrang); Hrvatski radio Vukovar i tiskani mediji o velikosrpskoj oružanoj agresiji na Vukovar i o stradanjima Vukovara i Vukovaraca (dr. sc. Josip Esterajher, prof. dr. sc. Danijel Labaš) te Ratna razaranja i štete grada Vukovara (dr. sc. Ana Holjevac Tuković).

U suradnji Hrvatskog generalskog zbora i Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar prošle je godine započela provedba prikupljanja oralnopovijesne građe *Kultura sjećanja i Hrvatski generalski zbor*

KULTURA SJEĆANJA I HRVATSKI GENERALSKI ZBOR

PRIPREMILA
Lada Puljizević

Završila je prva faza projekta Hrvatskog generalskog zbora i Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar *Kultura sjećanja i Hrvatski generalski zbor* provedena uz potporu koju je Grad Zagreb dao braniteljskim udrugama za 2021. godinu. Riječ je o projektu u kojem se metodom strukturiranih intervjua prikupljaju usmena kazivanja / sjećanja sudionika određenih povijesnih događaja, a tako prikupljena građa tzv. oralne povijesti postaje vrijedan dio ukupne građe za povijesna istraživanja. U sklopu odobrenog programa u 2021. godini obavljeno je pet strukturiranih intervjua s članovima HGZ-a: generalom zborna Pavom Miljavcem, počasnim predsjednikom HGZ-a s pravom glasa i bivšim dugogodišnjim predsjednikom HGZ-a; general-bojnikom Marinkom Krešićem aktualnim predsjednikom HGZ-a; general-bojnikom Ljubom Če-

sićem Rojsom, zamjenikom predsjednika HGZ-a; generalom zborna Josipom Lucićem, istaknutim članom i predsjednikom Kluba HGZ-a; general-bojnikom Josipom Štimcem, voditeljem projekta i jednim od utemeljitelja HGZ-a. Strukturirani intervjui s navedenih pet sugovornika HGZ-a snimljeni su u visokoj audiovizualnoj rezoluciji u ukupnom trajanju od 27 sati te je izrađeno 650 stranica transkripata razgovora koji su u procesu autorizacije. Tijekom ove faze projekta uspješno je testirana znanstvena metodologija projekta – strukturirani oralnopovijesni intervjui, koje je osmislio partner programa Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, i time potvrđena njezina znanstvena relevantnost i inovativnost u stvaranju nacionalnog fonda memoarsko-istraživačkog gradiva o kulturi sjećanja i promicanju vrijednosti Domovinskog rata. U nastavku provedbe projekta u planu je intervjuiranje većine od ukupno 111 članova Hrvatskog generalskog zbora s pravom glasa. U 2022. godini tako slijedi provedba deset strukturiranih intervjua s očekivanim rezultatom od oko 55 sati snimljenog audiovizualnog materijala u visokoj rezoluciji te s više od 1200 stranica transkripata. Također, u planu je organizacija znanstveno-stručnog skupa pod naslovom *Hrvatski Domovinski rat: oralna povijest i kultura sjećanja* te objava autoriziranih dijelova razgovora na portalu HGZ-a kao pilot-projekt za prvi hrvatski oralnopovijesni veteranski portal. Voditelj projekta je umirovljeni general-bojnik HV-a Josip Štimac, a izvođači umirovljeni časnik HV-a Eduard Miličević, profesori i stručni suradnici

Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar dr. sc. Mislav Gabelica i Vlatka Venos te tehnički suradnik Rudolf Klicper.

Više o projektu: <https://hrvatski-generaliskizbor.hr/2022/04/04/završila-prva-faza-projekta-hrvatskoga-generaliskog-zbora-i-instituta-društvenih-znanosti-ivo-pilar-kultura-sjecanja-i-hrvatski-generaliski-zbor-provedena-uz-potporu-grada-zagreba-bran/>

Hrvatski generalski zbor (HGZ) kao udruga najviših časnika iz Domovinskog rata – ratnih generala Hrvatske vojske – i specifična "zajednica sjećanja" u povodu 30. obljetnice osnivanja ratnih postrojbi HV-a osvijestila je priliku za pružanje osmišljenog doprinosa hrvatskoj kulturi sjećanja polazeći od temeljnih zadaća udruge: promicanja hrvatske vojne misli i tradicije, znanstvenog i stručnog istraživanja Domovinskog rata, zaštite ugleda i dostojanstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata te promicanja zajedništva, hrvatske nacionalne tradicije i temeljnih vrijednosti na kojima je stvorena hrvatska država. U partnerstvu s Institutom društvenih znanosti Ivo Pilar i osloncem na njegove konceptualno-metodološke i empirijske dosege na području istraživanja kulture sjećanja započeli su vrijedan projekt čiji su ciljevi aktivno pridonijeti stvaranju nacionalnog fonda memoarsko-istraživačkog gradiva o kulturi sjećanja na Domovinski rat istaknutih sudionika u kreiranju obrane i stvaranju RH te meritorno pridonijeti kao specifična "zajednica sjećanja" ostvarivanju temeljne svrhe i ciljeva Hrvatskog generalskog zbora kao udruge.

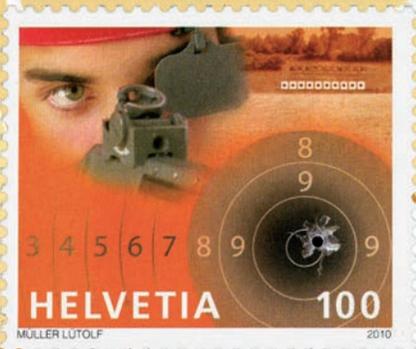
Za vrijeme Tridesetogodišnjeg rata (1618. – 1648.), vjersko-političkog oružanog sukoba vodećih europskih sila i njihovih saveznika, Švicarci su iznajmljivali vojnike jednoj i drugoj sukobljenoj strani

FILATELIJA

“Švicarska nema vojsku – Švicarska je vojska”, rado će za sebe reći građani države koja se može pohvaliti neutralnošću koja traje više od 200 godina

MARKE – ŠVICARSKA VOJSKA

TEKST Ivo Aščić

Švicarska je jedna od rijetkih europskih zemalja koja je zadržala tradiciju obveznog služenja vojnog roka

Nakon što se osamostalila od Svetog Rimskog Carstva Njemačke Narodnosti i stekla punu neovisnost 1499., srednjoeuropsku državu Švicarsku potreslo je više seljačkih i vjerskih ratova te je svoje vojnike iznajmljivala tuđim silama prije svega jer je bila siromašna. Najpoznatija od svih švicarskih postrojbi je Papinska švicarska garda. Nastala je 1506. godine i ona je danas posljednja takve vrste na svijetu. Iako je Švicarska neutralna, njezina vojska sudjeluje u međunarodnim mirovnim misijama. Bonaparte I. Napoleon, francuski car i vojskovođa pregrazio je Švicarsku 1798. da bi nakon njegova pada sile pobjednice na Bečkom kongresu 1815. potvrdile njezinu neutralnost. Unatoč

tom statusu, Švicarska nije odustala od svojih oružanih snaga pa je stalno jačala obrambene potencijale. Ustavnom odlukom o oružanim snagama 12. travnja 1907. formirana je Švicarska vojska (njem. Schweizer Armee; fran. Armée Suisse; tal. Esercito svizzero) kakva postoji i danas. Prema toj odluci svi Švicarci između 18 i 50 godina vojni su obveznici.

Papinska švicarska garda najpoznatija je postrojba u svijetu

Prema legendi, neustrašivi junak Wilhelm Tell začetnik je stvaranja Švicarske Konfederacije početkom XIV. stoljeća

Švicarske federalne snage pod zapovjedništvom ženevskog generala Guillaume-Henrija Dufoura porazile su 1847. godine postrojbe katoličkih kantonâ

U Beču je 1815. potvrđena neutralnost Švicarske Konfederacije nakon što ih je prethodno osvojila Francuska pod zapovjedništvom Napoleona Bonapartea

Moraju se odazvati u slučaju rata te svake godine sudjelovati u vojnim vježbama. Tijekom služenja i vojnih vježbi, poslodavci su građanima dužni plaćati puni iznos plaće, a država njima refundira 80 posto. Vojska je organizirana prema teritorijalnom načelu tako da svaki vojnik oružje, odoru i streljivo drži u kući, kako bi se što prije mogao priključiti lokalnoj postrojbi u slučaju rata ili vojne vježbe. Tijekom povijesti Švicarska je vojska imala tri mobilizacije koje su izvršene tijekom Francusko-pruskog (1870. – 1871.), te Prvog i Drugog svjetskog rata. Osim vježbe koju provodi Švicarska vojska, ona je u proteklih 100 godina u Alpama izgradila na tisuće kilometara tunela koji povezuju utvrđene obrambene točke. Njih u nekoliko sati mogu zaposjesti četiri milijuna vojnika što tu zemlju pretvara u neosvojivu tvrđavu. Atomsko sklonište za civile može primiti jedanaest posto ljudi više nego što živi u Švicarskoj Konfederaciji.

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#) [twitter](#) [YouTube](#) [LinkedIn](#)

Sve što vas zanima pitajte nas:
hrvojniki@morh.hr

Snimio Mladen ČOBANOVIĆ

